

รายงานฉบับสมบูรณ์

เรื่อง รูปแบบและกลไกการจัดทำสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุและผู้พิการ
กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

(Model and Mechanism of Production of Social Welfare for the
Elderly and the Disabled: A Case Study of Nong Tong Pattana Municipality,
Hang Dong District, Chiang Mai)

ชุดโครงการการจัดการเครือข่ายและกลไกการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม
สำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ

โดย

นาย สุทธิรักษ์ ไชยาสิรินทรโรจน์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ (สสพ.)

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุน

การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

19 มิถุนายน 2555

รายงานฉบับสมบูรณ์

งานวิจัย (Research report)

เรื่อง รูปแบบและกลไกการจัดทำสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุและผู้พิการ
กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
(Model and Mechanism of Production of Social Welfare for the
Elderly and the Disabled: A Case Study of Nong Tong Pattana Municipality,
Hang Dong District, Chiang Mai)

ชุดโครงการการจัดการเครือข่ายและกลไกการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม
สำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ

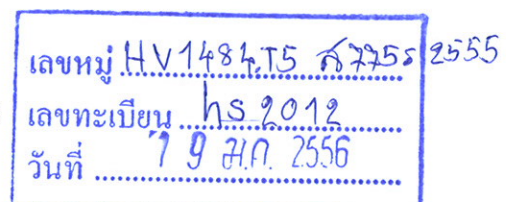
โดย

นาย สุทธิรักษ์ ไชยาศิริรินทร์โรจน์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ (สสพ.)
สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

19 มิถุนายน 2555

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการการจัดการเครือข่ายและกลไกการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม สำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ

โดย

ดร. พจนา พิธิตปัจจา

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ (สสพ.)
สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

19 มิถุนายน 2555

สารบัญ

หน้า

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.4 ขอบเขตการศึกษา	6
1.5 นิยามศัพท์ทั่วไป	6

บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม

2.1 ทฤษฎีการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ (The New Public Service)	8
2.2 ทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Theories of Citizenship)	17
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการสำหรับพลเมือง (Quality Service for Citizen)	18
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม	19
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน	25
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคม	27
2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา	30
2.8 นิยามศัพท์เฉพาะ	32

บทที่ 3 กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหนองดองพัฒนา 33

บทที่ 4 ระเบียบวิธีวิจัย

4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของเทศบาลตำบลหนองดองพัฒนา	38
4.2 ผู้ให้ข้อมูล	40
4.3 แหล่งข้อมูล	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.4 ขั้นตอนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	42
4.5 การตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล	48
4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	48
บทที่ 5 ผลการศึกษา	
5.1 พัฒนาการการจัดทำบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา	49
5.2 ประเภทและวิธีการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา	53
บทที่ 6 อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
6.1 อภิปรายผล	92
6.2 ข้อเสนอแนะ	93
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงจำนวนประชากร จำนวนผู้สูงอายุ และจำนวนผู้พิการ ของ 14 หมู่บ้าน ภายในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ประจำปี พ.ศ.2554	3
1.2 แสดงโครงการที่เป็นสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ประจำปี พ.ศ.2554	4
2.1 ตารางเปรียบเทียบการบริหารภาครัฐรูปแบบเดิม (Old Public Administration) การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) การบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ (New Public Service)	15
3.1 แสดงจำนวนประชากร จำนวนผู้สูงอายุ และจำนวนผู้พิการ ของ 14 หมู่บ้าน ภายในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ประจำปี พ.ศ.2554	34
3.2 แสดงโครงการที่เป็นสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ประจำปี พ.ศ.2554	35
4.1 แสดงรายชื่อหมู่บ้าน และจำนวนประชากร ในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา	38
4.2 แสดงตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม	43
5.1 ตารางสรุปขั้นตอนการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพ	59
5.2 ตารางสรุปขั้นตอนการรับลงทะเบียนผู้พิการเพื่อขอรับเบี้ยความพิการ	64

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา	31
4.1	แสดงแผนที่ตำบลหนองตอง	39
5.1	แผนภาพแสดงการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุและผู้พิการ	69

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสภาพการณ์ของประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นสังคม ชุมชน และท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา นอกจากจะนำทั้งความเจริญและความเสื่อมถอยบางประการมาสู่ประเทศแล้ว สิ่งหนึ่งที่ได้รับผลกระทบอย่างรวดเร็ว ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2549) มีผลทำให้โครงสร้างประชากรของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว โดยเฉพาะ ประชากรผู้สูงอายุ (ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) ซึ่งในปี พ.ศ. 2553 นี้ ประเทศไทยมีผู้สูงอายุคิดเป็น ร้อยละ 11 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ทำให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ (UN) ที่กำหนดไว้ว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สัดส่วนเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) ถึงแม้ประเทศจะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงเพียงไร สังคมก็ยังคงมีบุคคลที่มีความบกพร่องทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ พฤติกรรม และสติปัญญารวมอยู่ด้วย นั่นคือ ผู้พิการ และเนื่องจากสภาวะแวดล้อมในปัจจุบันมีแนวโน้มที่ทำให้บุคคลกลายเป็นคนพิการได้ง่ายขึ้น เช่น อุบัติเหตุต่างๆ ทำให้จำนวนของผู้พิการมีจำนวนสูงขึ้นตามไปด้วย

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ต้องนำมาพิจารณาเป็นพิเศษเนื่องจากมีผลกระทบต่อการกำหนดนโยบายและทิศทางในการบริหารประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ที่จะนำไปใช้และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน รวมถึงการจัดบริการด้านสวัสดิการสังคมให้สอดคล้องกับความต้องการและขนาดของประชากร การเตรียมการสำหรับระบบสวัสดิการของประเทศที่เหมาะสม รวมทั้งแนวทางสู่การปฏิบัติเพื่อผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการในอนาคต ซึ่งประเทศไทยมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี นอกจากจะมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทุกๆ ปีแล้วนั้น จำนวนผู้พิการก็เพิ่มขึ้นทุกๆ ปีเช่นกัน และเมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของผู้พิการในภาคเหนือแล้วพบว่า จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจังหวัดที่มีจำนวนผู้พิการมากที่สุดในภาคเหนือ (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2554)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุสูงเป็นอันดับ 3 ของประเทศ และมีจำนวนผู้พิการสูงที่สุดของภาคเหนือ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงให้ความสำคัญในการให้ความดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสร้างมาตรฐานองค์กรด้านคนพิการ การจ่ายเบี้ย

ยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ ส่งเสริมให้ท้องถิ่นให้ความสำคัญในการดูแล สงเคราะห์ และจัดสวัสดิการมากขึ้น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว คือ เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง ซึ่งเห็นได้จากรางวัลที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาได้รับ คือ รางวัลอาคาร-สถานที่ที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ประเภทสวนสาธารณะ ลานชุมชน สถานที่จัดกิจกรรมในระดับตำบล ประจำปี 2551 โดยรางวัลดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุขและมีจิตใจที่ดีขึ้น จึงต้องส่งเสริมให้ผู้สูงอายุลดการพึ่งพาและออกจากบ้านมาใช้พื้นที่สาธารณะมากขึ้น นอกจากนั้นเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนายังได้รับรางวัลเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการอีก ได้แก่ รางวัลชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองตองมีผลการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุดีเด่น อันดับ 1 ประจำปี 2548, รางวัลศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นองค์กรที่มีผลงานสนับสนุนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุดีเด่น ประจำปี 2552, รางวัลเกียรติยศด้านหน่วยงานส่งเสริมงานสุขภาพจิตดีเด่นด้านชุมชน ประจำปี 2552, โล่ประกาศเกียรติคุณรางวัลชนะเลิศ การนำเสนอผลงานวิชาการโดยโปสเตอร์การบูรณาการงานสุขภาพและจิตเวชสู่เครือข่ายนอกระบบสาธารณสุขในการประชุมวิชาการงานสุขภาพจิตแห่งประเทศไทยครั้งที่ 1 ประจำปี 2553 (เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา, 2554) นอกจากรางวัลที่ได้รับดังกล่าวแล้ว เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาและคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ร่วมกันจัดทำโครงการพัฒนารูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และคนทุพพลภาพในชุมชน ซึ่งการจัดทำโครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความมั่นคงในการดำรงชีวิต และเพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จัดสิ่งอำนวยความสะดวก และเพื่อความปลอดภัยของผู้สูงอายุ ผู้พิการ และคนทุพพลภาพในชุมชน (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552)

เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาดังอยู่ทิศใต้ของอำเภอหางดง มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอสันป่าตอง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน มีขอบเขตความรับผิดชอบ 1 ตำบล 14 หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยเป็นกลุ่มกันหนาแน่นบริเวณสองฟากถนนสายสันป่าตอง – ลำพูน และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ค้าขาย รับจ้าง และรับราชการ ประชากรในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีรายได้ที่สำคัญมากจากการจำหน่ายลำไยสดและลำไยแปรรูปซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่สำคัญ นอกจากนี้มีการทำนาปีละ 1 ครั้ง ทำสวนพริก ปลูกถั่วเหลือง และสวนกระเทียม เป็นต้น ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวิธีการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกับชาวล้านนาทั่วไปโดยแยกเป็นชาย 118 คน และหญิง 106 คน สามารถแยกจำนวนประชากร จำนวนผู้สูงอายุ และจำนวนผู้พิการของทั้ง 14 หมู่บ้านภายในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนประชากร จำนวนผู้สูงอายุ และจำนวนผู้พิการ ของ 14 หมู่บ้าน ภายใน
เขตเทศบาลตำบลหนองดองพัฒนา ประจำปี พ.ศ.2554

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร ทั้งหมด	จำนวนผู้สูงอายุ			จำนวนผู้พิการ		
			ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1	ต้นโชค	989	63	110	173	14	14	28
2	บวกกรก	1,013	75	96	171	13	6	19
3	หนองดอง	856	44	74	118	11	12	23
4	ป่าลาน	543	40	57	97	5	1	6
5	บ้านเกาะ	569	36	50	86	6	5	11
6	ท่านาค	584	59	71	130	8	4	12
7	หนองช้าง	358	42	46	88	8	9	17
8	ป่าเป้า	717	64	75	139	13	16	29
9	หนองไคร้	945	81	103	184	8	13	21
10	หนองบัว	652	53	64	117	11	9	20
11	ทุ่งแพ่ง	279	23	38	61	5	6	11
12	ท่าควาย	261	14	17	31	4	0	4
13	คันทรส	599	41	51	92	7	9	16
14	ป่าแดง	403	26	34	60	5	2	7
รวม		8,768	661	886	1,547	118	106	224

ที่มา : สำนักทะเบียนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองดองพัฒนา, 2554

เมื่อพิจารณาจากแผนพัฒนาสามปี นโยบายเทศบาลหนองตองพัฒนา และยุทธศาสตร์การ พัฒนาของเทศบาลหนองตองพัฒนา พบว่า ในปี พ.ศ.2554 เทศบาลหนองตองพัฒนาได้ดำเนิน โครงการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและผู้พิการจำนวน 25 โครงการ จากทั้งหมด 146 โครงการ ซึ่งเป็น โครงการที่ส่งเสริมทั้งทางด้านการแพทย์และการสาธารณสุข การพัฒนาทางด้านร่างกายและจิตใจ การ บริการทางการศึกษา การบริการทางอาชีพ และการบริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ นอกจากนี้จะเป็นโครงการที่พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและผู้พิการแล้ว ยังเป็นโครงการที่ส่งเสริม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดสวัสดิการสังคมอีกด้วย โดยโครงการที่เทศบาล หนองตองพัฒนาดำเนินการที่เป็นสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ สามารถสรุปได้ดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 1.2 แสดงโครงการที่เป็นสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบล หนองตองพัฒนา ประจำปี พ.ศ.2554

ลำดับที่	สวัสดิการสังคม
1	โครงการคำหว่าผู้สูงอายุ
2	โครงการส่งเสริมผู้สูงอายุได้เข้าเรียนกับการศึกษานอก โรงเรียน
3	โครงการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้สูงอายุ (ทำโครงการว่าว/คัคว่าว/ทำ ประทีป)
4	โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุ/เด็ก/ผู้พิการ
5	โครงการการให้ความรู้ และการช่วยเหลือทางกฎหมาย เบื้องต้น
6	โครงการการจัดสภาพแวดล้อมในชุมชน (หมู่บ้านต้นแบบ)
7	โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ
8	โครงการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ และสมาชิกชมรม ผู้สูงอายุของตำบลหนองตอง
9	โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ
10	โครงการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองสิทธิผู้พิการ
11	โครงการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ
12	โครงการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองสิทธิผู้ด้อยโอกาส

ที่มา : เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา, 2555

จากตารางจะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุและผู้พิการภายในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีจำนวนสูง ถือเป็นกลุ่มบุคคลที่ทางเทศบาลตำบลหนองตองให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ ที่ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุและผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเกิดการมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งในชุมชนอีกด้วย นอกจากนี้ เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนายังส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ สร้างความเป็นพลเมือง สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สร้างธรรมาภิบาลทางการเมืองการบริหาร และการสร้างการเมืองท้องถิ่นที่มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนในวิสัยทัศน์ของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา คือ “แก้ไขปัญหาน้ำท่วมเชิงบูรณาการ เป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน โดยเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็ง ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น ก้าวนำเศรษฐกิจพอเพียง และมุ่งเน้นการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล” (เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา, 2554: ออนไลน์) ดังนั้น จึงมีการปรับปรุงพื้นที่ของเทศบาลให้มีความสะดวกต่อผู้สูงอายุและผู้พิการและมีการจัดตั้งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานทั้งในส่วนของการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุและผู้พิการที่มีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการและเกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุและผู้พิการมากที่สุด จึงเป็นที่มาของการศึกษาครั้งนี้ว่า เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีพัฒนาการในการจัดสวัสดิการสังคมที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมซึ่งเป็นสังคมระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนชนบทอย่างไร ประเภทและวิธีการของสวัสดิการสังคมที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาจัดทำให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการเป็นอย่างไร ความเข้มแข็งของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาส่งผลต่อการกำหนดประเภทและวิธีการในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการอย่างไร รวมถึงความเป็นพลเมืองของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการเป็นอย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการการจัดสวัสดิการสังคมที่สอดคล้องกับผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา
2. เพื่อศึกษาประเภทและวิธีการของสวัสดิการสังคมที่สอดคล้องกับผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงพัฒนาการการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

2. ได้ประเภทและวิธีการการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองดองพัฒนา
3. เสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองดอง

พัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ตามแนวทางการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ ในครั้งนี้ มีเนื้อหาที่ครอบคลุมเฉพาะการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุและผู้พิการเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับประชากรกลุ่มอื่นๆ ของเทศบาลตำบลหนองดองพัฒนา และมีขอบเขตด้านเวลา คือ เป็นการศึกษา รวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือนตุลาคม 2554 – เดือนมิถุนายน 2555 เท่านั้น

1.5 นิยามศัพท์ทั่วไป

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย

ผู้พิการ หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประกาศกำหนด นิยามตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่องประเภทและหลักเกณฑ์ ความพิการ ได้แบ่งผู้พิการออกเป็น 6 ประเภท คือ ผู้พิการทางการเห็น ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ผู้พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมหรือออทิสติก ผู้พิการทางสติปัญญา และผู้พิการทางการเรียนรู้

ประเภท หมายถึง ลักษณะของสวัสดิการสังคมที่จัดทำขึ้นสำหรับกลุ่มเป้าหมาย

วิธีการ หมายถึง ระบบ องค์การ บุคลากรและวิธีการในการดำเนินงานและส่งมอบสวัสดิการสังคมให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไข ปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน และการมีรายได้ นันทนาการ

กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ

หน่วยงานราชการส่วนกลาง หมายถึง หน่วยงานราชการส่วนกลางที่มีอำนาจในการสั่งการ การกำหนดนโยบายการวางแผน การควบคุมตรวจสอบ และการบริหารราชการ

หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค หมายถึง หน่วยงานราชการของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ซึ่งได้แบ่งแยกออกไปดำเนินการตามเขตการปกครอง โดยมีเจ้าหน้าที่ของทางราชการส่วนกลาง ซึ่งได้รับแต่งตั้งออกไปประจำตามเขตการปกครองต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาคเพื่อบริหารราชการภายใต้การบังคับบัญชาของราชการส่วนกลาง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

มาตรฐานการจัดทำบริการสาธารณะและการจัดสวัสดิการสังคม หมายถึง เกณฑ์ของการจัดสวัสดิการสังคมที่มีคุณภาพ

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่” ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎี ดังต่อไปนี้

- 2.1 ทฤษฎีการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ (The New Public Service)
 - 2.1.1 ความเป็นมาของการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่
 - 2.1.2 รากฐานแนวคิดการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่
 - 2.1.3 หลักสำคัญของการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่
- 2.2 ทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Theories of Citizenship)
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการสำหรับพลเมือง (Quality Service for Citizen)
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม
 - 2.4.1 ความหมายของสวัสดิการสังคม
 - 2.4.2 สวัสดิการผู้สูงอายุ
 - 2.4.3 สวัสดิการผู้พิการ
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน
 - 2.5.1 ความหมายของคำว่าความร่วมมือ (Partnership)
 - 2.5.2 ประเภทของความร่วมมือ (Types of partnership)
 - 2.5.3 ความหมายของความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน (Public-private partnerships/PPPs)
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคม
- 2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา
- 2.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

2.1 ทฤษฎีการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ (The New Public Service)

Robert B. Denhardt & Janet Vinzant Denhardt (2000: 549) กล่าวว่า การบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ (The New Public Service) นั้น เกิดขึ้นจากแนวคิดของสิทธิพลเมืองแนวประชาธิปไตย (democratic citizenship) ชุมชนและประชาสังคม (community and civil society) และแนวคิดมนุษยนิยมในองค์การและทฤษฎีวาทกรรม (organizational humanism and discourse theory) ซึ่งการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่นี้ ประกอบไปด้วย 7 ประการ โดยข้าราชการมีบทบาทที่สำคัญ คือ ต้องช่วยเหลือประชาชนและตอบสนองความต้องการของประชาชน ดังนั้น

ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภาครัฐ โดยที่ไม่ถูกบังคับหรือขับเคลื่อนโดยภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว

2.1.1 ความเป็นมาของการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่

ประธานาธิบดีบิล คลินตัน (Bill Clinton) และรองประธานาธิบดีอัล กอร์ (Al Gore) แห่งสหรัฐอเมริกา นำแนวคิดของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) มาใช้ โดยนำเอาวิธีการของภาคเอกชนมาใช้ในภาครัฐ ส่งผลให้การทำงานของรัฐบาลดีขึ้นและค่าใช้จ่ายลดลง ประธานาธิบดีคลินตันพยายามปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งความโดดเด่นของการปฏิรูปการบริหารงานของรัฐบาลดังกล่าวอยู่ที่การทำงานของรัฐบาลกลางและรัฐบาลส่วนท้องถิ่นทำงานเสมือนภาคธุรกิจ คือ มีการนำเอาเทคนิคการบริหารธุรกิจมาใช้ในการบริหารจัดการบริการสาธารณะ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งวิธีการคิด บทบาท และรูปแบบของบริการสาธารณะ

จากแนวคิดดังกล่าวทำให้นักวิชาการต่างแสดงท่าทีกังวลในเรื่องของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เช่น ในการประชุมสัมมนาทางวิชาการการ Public Administration Review ภายใต้อาณัติของประธานาธิบดี และการจัดการสาธารณะ โดยการสัมมนาดังกล่าวนำเสนอถึงความท้าทายของการจัดการภาครัฐภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ แต่นักวิชาการต่างตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับแนวคิดดังกล่าวอย่างมาก เช่น Fox (1996) ตั้งข้อคำถามเกี่ยวกับความแตกต่างในกระบวนการของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ส่วน deLeon and Denhardt (2000); Frederickson (1996); Schachter (1997) ตั้งข้อคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณค่าความสำคัญผ่านการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ส่วน Carroll and Lynn (1996) ตั้งข้อคำถามเกี่ยวกับการแสดงโดยนัยของบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ และ McCabe and Vinzant (1999) ตั้งข้อคำถามเกี่ยวกับความหมายโดยนัยของภาคเอกชนในการขับเคลื่อนองค์กรสำหรับค่านิยมประชาธิปไตย (democratic values) และผลประโยชน์สาธารณะ (public interest) เป็นต้น (อ้างใน Robert B. Denhardt & Janet Vinzant Denhardt, 2000: 550)

ถึงแม้จะเกิดข้อสงสัยและข้อโต้แย้งต่างๆ ของนักวิชาการ แต่ก็มีความเห็นร่วมกัน คือ การเปรียบเทียบระหว่างการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) และ การบริหารภาครัฐรูปแบบเดิม (Old Public Administration) โดยเปรียบเทียบในส่วนที่มีความเหมือนกัน คือ ประเด็นระบบราชการ ลำดับขั้นของสายการบังคับบัญชา และการควบคุมของรัฐ เมื่อเปรียบเทียบแล้ว พบว่าการจัดการภาครัฐแนวใหม่ดีกว่าการบริหารภาครัฐรูปแบบเดิม ซึ่งนักวิชาการเห็นควรเปลี่ยนการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เป็น “การบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ (New Public Service)” โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของระบบการบริหารจัดการภาครัฐโดยให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง

ถือได้ว่าเป็นความท้าทายอย่างมากของนักวิชาการที่พยายามรวบรวมแนวคิดหรือรูปแบบร่วมกันเพื่ออธิบายถึงรูปแบบของการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ (New Public Service) ให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน ซึ่งการบริการสาธารณะรูปแบบใหม่ให้คุณค่าต่อความเป็นพลเมือง (citizenship) ประโยชน์สาธารณะ (public interests) และค่านิยมประชาธิปไตย (democratic values)

2.1.2 รากฐานแนวคิดการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่

แนวคิดการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ (New Public Service) มีฐานแนวคิดเช่นเดียวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) และการบริหารภาครัฐรูปแบบเดิม (Old Public Administration)

Robert B. Denhardt & Janet Vinzant Denhardt (2000: 552) กล่าวว่า การบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่นี้มีรากฐานแนวคิดที่ประกอบมาจากแนวคิดและทฤษฎีที่หลากหลาย ทั้งทฤษฎีในการบริหารจัดการสาธารณะและทฤษฎีทางการเมือง ซึ่งแนวคิดการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎี ดังต่อไปนี้

- 1) ทฤษฎีของสิทธิพลเมืองแนวประชาธิปไตย (Theories of Democratic Citizenship)
- 2) ชุมชนและประชาสังคม (Models of Community and Civil Society)
- 3) แนวคิดมนุษยนิยมในองค์กรและทฤษฎีวาทกรรม (Organizational Humanism and Discourse Theory)

1) ทฤษฎีของสิทธิพลเมืองแนวประชาธิปไตย (Theories of Democratic Citizenship)

เป็นแนวคิดที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและพลเมืองตั้งอยู่บนแนวคิดที่ว่ารัฐบาลนั้นดำรงอยู่ ได้ ก็เพื่อภารกิจในการทำให้ประชาชนมีทางเลือกต่างๆ ที่สอดคล้องกับประโยชน์ของตน โดยรัฐบาลสร้างหลักประกันที่เป็นกระบวนการต่างๆ เช่น การลงคะแนนเลือกตั้ง หรือการมีสิทธิส่วนบุคคล แตกต่างกับหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ก็คือ พลเมืองจะมองเห็นประโยชน์ส่วนตนไปยังประโยชน์สาธารณะ ซึ่งเป็นเพราะมีความรับรู้เกี่ยวกับกิจการสาธารณะ ด้วยการเกิดความรู้สึกของการเป็นเจ้าของ และความผูกพันกับชุมชน โดยรัฐบาลควรมองประชาชนในฐานะเป็นพลเมือง (แทนที่จะมองประชาชนเป็นเพียงแค่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือเป็นลูกค้า) นอกจากนี้ รัฐบาลควรแสวงหาการตอบสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้นให้สมกับความไว้วางใจของพลเมือง

2) ชุมชนและประชาสังคม (Models of Community and Civil Society)

ปัจจุบันเกิดแนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับชุมชนและประชาสังคมขึ้นมากมายแต่ในหลักการบริหารภาครัฐแล้วถือว่า รัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานท้องถิ่นต้องช่วยสร้างและสนับสนุนชุมชน โดยการให้ความสนใจต่อความต้องการและผลประโยชน์ของพลเมืองที่เป็นกลุ่มก้อน เล็กๆ ที่มีอยู่มากมายซึ่งในภาพรวม นั่นก็คือ “ภาคประชาสังคม” และรัฐจะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกช่วยเหลือในการสร้างการเชื่อมโยงระหว่างพลเมืองกับชุมชน โดยพลเมืองจะร่วมมือร่วมแรงในเรื่องที่เป็นประโยชน์ส่วนตน และสอดคล้องกับประโยชน์ของชุมชนโดยรวม

3) แนวคิดมนุษยนิยมในองค์การและทฤษฎีวาทกรรม (Organizational Humanism and Discourse Theory)

เกิดแนวคิดทางทฤษฎีองค์การที่มุ่งเน้นให้ความสนใจและสนองต่อความต้องการ ของลูกจ้างหรือพนักงานในองค์การมากกว่าการใช้อำนาจหน้าที่และการควบคุม ซึ่งเป็นผลมาจากการวิเคราะห์ในวัฒนธรรมราชการและสภาพสังคม รวมถึงแนวคิดของยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern) เข้ามาด้วย ได้แก่ ทฤษฎีวาทกรรม นั่นคือ การบริหารและการจัดการจะต้องเกิดจากความจริงใจและการมีวาทกรรมกันโดยตรง ไปตรงมาของทุกฝ่าย รวมทั้งพลเมืองกับข้าราชการ ดังนั้น การส่งเสริมหรือการจัดให้มีการแสดงวาทกรรมสาธารณะที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ภาครัฐมีการตื่นตัวและสร้างความรู้สึกร่วมกันขึ้นในการบริหารภาครัฐ

2.1.3 หลักสำคัญของการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่

Robert B. Denhardt & Janet Vinzant Denhardt (2000: 553) อธิบายว่า มีนักทฤษฎีแขนงวิชาต่างๆ ทั้งนักทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Theorists of Citizenship) นักทฤษฎีชุมชนและประชาสังคม (Theorists of Community and Civic Society) นักทฤษฎีมนุษยนิยมในองค์กร (Theorists of Organizational Humanists) และ นักทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์หลังสมัยใหม่ (Theorists of Postmodernist Public Administration) ซึ่ง Robert B. Denhardt & Janet Vinzant Denhardt ได้เสนอหลักสำคัญของการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ 7 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) เน้นการให้บริการมากกว่าคอยกำกับ (Serve, rather than steer)
- 2) มุ่งประโยชน์สาธารณะเป็นเป้าหมาย ไม่ใช่เพียงผลพลอยได้ (The public interest is the aim, not the by-product)
- 3) การคิดเชิงยุทธศาสตร์แต่ปฏิบัติด้วยวิถีทางแบบประชาธิปไตย (Think strategically, act democratically)
- 4) บริการประชาชนในฐานะพลเมืองไม่ใช่แค่ลูกค้า (Serve citizens, not customers)
- 5) เน้นภาระความรับผิดชอบ (Accountability isn't simply)

- 6) เน้นคุณค่าของคนมากกว่าความสามารถในการผลิต (Value people, not just productivity)
- 7) เน้นคุณค่าความเป็นพลเมืองและการให้บริการสาธารณะมากกว่าบทบาทการเป็นผู้ประกอบการ (Value citizenship and public service above entrepreneurship)

1) เน้นการให้บริการมากกว่าคอยกำกับ (Serve, rather than steer)

ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเปลี่ยนบทบาทจากการชี้นำหรือควบคุม มาเป็นการให้ข้อมูล สนับสนุนและสร้างพื้นที่ให้พลเมืองได้มีเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ ของสังคม ทั้งภาคเอกชน องค์กรไม่แสวงหากำไร และประชาชน เพื่อสร้างการแสวงหาผลประโยชน์สาธารณะร่วมกันในประเด็นสาธารณะต่างๆ ของชุมชนและสังคม ซึ่งหน่วยงานของรัฐควรมุ่งเน้นการช่วยเหลือให้พลเมืองได้รับประโยชน์ตามสิทธิของตน แทนการควบคุมหรือกำกับให้เป็นไปในแนวทางที่ต้องการ โดยหน่วยงานต้องมีบทบาทในการอำนวยความสะดวก การเจรจา หรือการเป็นตัวแทน เพื่อแก้ปัญหของประชาชน

2) มุ่งประโยชน์สาธารณะเป็นเป้าหมาย ไม่ใช่เพียงผลพลอยได้ (The public interest is the aim, not the by-product)

เจ้าหน้าที่รัฐต้องสร้างพื้นที่ให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงออกถึงความต้องการของประชาชน และสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับเรื่องผลประโยชน์สาธารณะ ดังนั้น เป้าหมายในการทำงานไม่ใช่เป็นเพียงการหาทางแก้ปัญหา ด้วยทางเลือกที่เป็นเพียงความต้องการหรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล แต่ต้องเป็นแนวทางที่สะท้อนถึงผลประโยชน์สาธารณะที่ผ่านความเห็นชอบจากการพูดคุย ปรึกษากันในชุมชนและสังคมมาแล้ว คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมาร่วมกันคิดร่วมกันทำ ซึ่งหน่วยของรัฐจะเป็นผู้ที่ทำให้เกิดความมั่นใจว่า แนวทางของประชาชนมีจุดมุ่งหมายที่ประโยชน์สาธารณะ และสอดคล้องกับบรรทัดฐานของความยุติธรรม ความเป็นธรรม และความเสมอภาค นอกจากนี้ต้องการสร้างความรู้สึกความเป็นชุมชน และผลประโยชน์ของสังคมอีกด้วย

3) การคิดเชิงยุทธศาสตร์แต่ปฏิบัติด้วยวิถีทางแบบประชาธิปไตย (Think strategically, act democratically)

นโยบาย แผนการทำงาน และโครงการต่างๆ ต้องมาจากความต้องการของประชาชนและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งจะสามารถบรรลุความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการ ต้องมีความพยายามร่วมกันและผ่านกระบวนการของการมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชน เนื่องจากปัจจุบันเป็นเรื่องยากที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินงานตามนโยบาย หากผู้บริหาร

เพียงแค่กำหนดควิสิทัศน์ แล้วปล่อยให้ข้าราชการในหน่วยงานเป็นผู้นำไปปฏิบัติ แต่หน่วยงานภาครัฐจะต้องลงมาแสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4) บริการประชาชนในฐานะพลเมืองไม่ใช่แค่ลูกค้า (Serve citizens, not customers)

หน่วยงานภาครัฐไม่ใช่เพียงแค่สนองต่อความต้องการของลูกค้าซึ่งเป็นเรื่องของ ผลประโยชน์ระหว่างบุคคลหรือหลายบุคคลรวมกัน แต่เป็นการมุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์ มีความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับพลเมืองหรือในระหว่างพลเมืองด้วยกัน โดยตระหนักว่าความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนแตกต่างจากความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทธุรกิจกับลูกค้า ดังนั้น การให้บริการของภาครัฐจึงต้องมุ่งเน้นต่อเรื่องของความเป็นธรรมและความเท่าเทียมทั่วถึงเป็นสำคัญ และเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการในภาครัฐ จึงไม่สนับสนุนให้ภาครัฐให้บริการโดยคำนึงเพียงความต้องการของประชาชนเป็นรายบุคคล แต่แนะนำให้ภาครัฐต้องสร้างให้เกิดแนวคิดเรื่องผลประโยชน์สาธารณะให้เกิดขึ้นในสังคม เพื่อที่ภาครัฐจะได้ตอบสนองต่อความต้องการของผลประโยชน์สาธารณะหรือตอบสนองต่อผลประโยชน์ของพลเมือง

5) เน้นภาระความรับผิดชอบ (Accountability isn't simply)

ในการบริหารภาครัฐรูปแบบเดิม (Old Public Administration) นั้น เจ้าหน้าที่รัฐหรือข้าราชการต้องตอบสนองต่อนักการเมือง มีหน้าที่พึงปฏิบัติตามนโยบายของนักการเมือง และในการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) นั้น เจ้าหน้าที่รัฐหรือข้าราชการให้คุณค่าต่อการมีประสิทธิภาพ การลดต้นทุน และตอบสนองต่อกลไกตลาดมากกว่าสิ่งอื่นใด แต่ด้วยข้อเรียกร้องและความเป็นจริงของการบริการภาครัฐในปัจจุบัน ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐต้องตอบสนองต่อสิ่งที่มีอิทธิพลต่อภาครัฐ ได้แก่ ตัวบทกฎหมาย รัฐธรรมนูญ ค่านิยมในสังคม บรรทัดฐานประชาธิปไตย และปัจจัยสถานการณ์ต่างๆ ที่สำคัญ คือ ต้องรับผิดชอบต่อผลประโยชน์สาธารณะ ดังนั้น การที่ต้องตอบสนองและรับผิดชอบต่อค่านิยมและความขัดแย้งในสถานการณ์ต่างๆ เจ้าหน้าที่รัฐจึงไม่ควรถือตนเป็นผู้รู้ในทุกเรื่องและตัดสินใจแต่เพียงลำพังอีกต่อไป แต่ควรกระจายอำนาจหรือมอบอำนาจให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

6) เน้นคุณค่าของคนมากกว่าความสามารถในการผลิต (Value people, not just productivity)

หน่วยงานภาครัฐและเครือข่ายการทำงานนั้น จะประสบความสำเร็จในการดำเนินงานในระยะยาวได้ หากดำเนินการโดยอาศัยกระบวนการของความร่วมมือ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้ความเคารพซึ่งกันและกันและแก่ประชาชนทุกคนด้วยความเท่าเทียม ในแง่ของการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐนั้น หากมุ่งเน้นที่การนำเครื่องมือหรือเทคนิคทางการบริหารมาใช้ และพยายามควบคุม

พฤติกรรมของบุคลากร โดยคำนึงถึงแค่เพียงผลผลิตขององค์กรแล้ว จะไม่เป็นการสร้างความรับผิดชอบ ความรู้สึกผูกพัน และความรู้สึกในการรับผิดชอบต่อสาธารณะให้แก่คนในองค์กรซึ่งก็มีฐานะเป็นพลเมืองในสังคมเช่นกัน ดังนั้น หากคาดหวังให้เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติหรือให้บริการประชาชนด้วยความเคารพและเท่าเทียมนั้น เจ้าหน้าที่รัฐเองก็ต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพจากผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขององค์กรในภาครัฐด้วย ทั้งนี้ เพราะอีกสถานะหนึ่งเจ้าหน้าที่รัฐก็มีฐานะเป็นพลเมืองที่ซึ่งต้องได้รับการปลูกฝังและเรียนรู้ในเรื่องของความเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบต่อสาธารณะด้วยเช่นกัน

7) เน้นคุณค่าความเป็นพลเมืองและการให้บริการสาธารณะมากกว่าบทบาทการเป็นผู้ประกอบการ

(Value citizenship and public service above entrepreneurship)

เมื่อแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) นั้น สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐปฏิบัติและคิดแบบผู้ประกอบการของธุรกิจ เพื่อที่จะเพิ่มผลผลิตและสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชน (ลูกค้า) แต่ในแนวคิดการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ (New Public Service) นี้ เห็นว่าผู้บริหารภาครัฐไม่ใช่เจ้าของธุรกิจแต่ประชาชนต่างหาก คือ เจ้าของรัฐบาลและทรัพยากร ดังนั้น เมื่อทรัพยากรไม่ใช่ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในภาครัฐ จึงต้องมีความรับผิดชอบต่อบริการประชาชน ด้วยการปฏิบัติตนเป็นผู้ให้บริการที่ดีด้วยทรัพยากรของรัฐ เป็นผู้ดูแลรักษาองค์การของรัฐ เป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่พลเมือง ซึ่งต่างจากบทบาทของการเป็นเจ้าของธุรกิจที่มุ่งเน้นกำไรและประสิทธิภาพ แนวคิดนี้แนะนำให้ผู้บริหารในภาครัฐไม่เพียงแต่กระจายอำนาจให้แก่ประชาชนและเป็นผู้แก้ไขสถานการณ์ แต่จะต้องปรับความคิดใหม่เกี่ยวกับบทบาทของตนเองในกระบวนการทำงานของภาครัฐ นั่นคือ ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการภาครัฐ และเป็นไปเพื่อการตอบสนองต่อผลประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง

ตารางที่ 2.1 ตารางเปรียบเทียบการบริหารภาครัฐรูปแบบเดิม (Old Public Administration) การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) การบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ (New Public Service)

ประเด็นเปรียบเทียบ	การบริหารภาครัฐ รูปแบบเดิม (Old Public Administration)	การจัดการสาธารณะ แนวใหม่ (New Public Management)	การบริการสาธารณะภาครัฐ รูปแบบใหม่ (New Public Service)
1. รากฐานทางทฤษฎีและ ปรัชญาหลัก	ทฤษฎีทางการเมือง อธิบายสังคมและการเมือง โดยสังคมศาสตร์	ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ อธิบายความซับซ้อนบน พื้นฐานของปฏิฐานนิยมทาง สังคมศาสตร์	ทฤษฎีประชาธิปไตย อธิบายความแตกต่างโดยเข้า สู่ความรู้โดยรวม การให้ ความหมาย ความจำเป็น และ หลังสมัยใหม่
2. เหตุผลทั่วไปและ รูปแบบความสัมพันธ์ ของพฤติกรรมมนุษย์	เหตุผลสำคัญ คือ การบริหารคน	เหตุผลทางเทคนิคและ เศรษฐศาสตร์ ผู้บริโภคมีเหตุผลหรือตัดสินใจ ด้วยตนเอง	เหตุผลเชิงกลยุทธ์ การทดสอบหลายเหตุผล (การเมือง เศรษฐกิจ องค์กร)
3. กรอบความคิดของ ผลประโยชน์สาธารณะ	การกำหนดทางการเมือง และแสดงออกในรูปของ กฎหมาย	แสดงออกโดยการรวมกลุ่ม ผลประโยชน์ของแต่ละบุคคล	เป็นผลมาจากการเจรจา ค่านิยมร่วมกัน
4. บุคคลที่ข้าราชการต้อง ตอบสนอง	ลูกค้าและประชาชนใน ระบอบประชาธิปไตย	ลูกค้า	พลเมือง
5. บทบาทของรัฐ	แบบสายตรงตั้ง (เป็นการออกแบบและ ดำเนินนโยบาย โดยมุ่งเน้น ไปที่เดียว การกำหนด วัตถุประสงค์ทางการเมือง)	การบังคับ (เป็นผู้กระตุ้นให้เป็นไปตาม กลไกตลาด)	การให้บริการ (การเจรจาต่อรองและ ผลประโยชน์เฉพาะของ พลเมือง และกลุ่มชุมชน รวมถึงการสร้างค่านิยม ร่วมกัน)
6. กลไกเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของ นโยบาย	การจัดการโครงการผ่าน หน่วยงานของรัฐ	การสร้างกลไกและกระตุ้น โครงสร้างเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์นโยบายผ่าน หน่วยงานเอกชนและหน่วยงาน ไม่แสวงหากำไร	สร้างความร่วมมือสาธารณะ หน่วยงานไม่แสวงหากำไร หน่วยงานเอกชน เพื่อหา ความต้องการและข้อตกลง ร่วมกัน

ตารางที่ 2.1 (ต่อ) ตารางเปรียบเทียบการบริหารภาครัฐรูปแบบเดิม (Old Public Administration) การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) การบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ (New Public Service)

ประเด็นเปรียบเทียบ	การบริหารภาครัฐรูปแบบเดิม (Old Public Administration)	การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management)	การบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ (New Public Service)
7. ทัศนคติรับผิดชอบ (ความรับผิดชอบ)	ลำดับชั้นการบังคับบัญชา - ผู้บริหารมีความรับผิดชอบในการเลือกผู้นำทางการเมือง	การขับเคลื่อนทางการตลาด - การรวบรวมผลประโยชน์ของตนเองโดนแสดงความต้องการโดนกลุ่มของพลเมืองในวงกว้าง	หลากหลายกลุ่ม - ข้าราชการภายใต้กฎหมาย คำนึงชุมชนบรรทัดฐานทางการเมืองมาตรฐานวิชาชีพผลประโยชน์พลเมือง
8. คุลยพินิจของผู้บริหาร	จำกัดคุลยพินิจให้แก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง	อิสระเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของผู้ประกอบการ	คุลยพินิจที่จำเป็นแต่มีข้อจำกัดและความรับผิดชอบ
9. สมมติฐานโครงสร้างองค์กร	องค์กรราชการโดยผู้มีอำนาจสั่งการจากบน-ล่างภายในหน่วยงานและควบคุมหรือออกกฎบังคับลูกค้ำ/ประชาชน	กระจายอำนาจองค์กรภาครัฐหลักให้อยู่ในหน่วยงาน	โครงสร้างความร่วมมือร่วมกันด้วยภาวะผู้นำร่วมกันทั้งภายในและภายนอก
10. สมมติฐานการสร้างแรงจูงใจพื้นฐานของข้าราชการและผู้ดูแลหรือผู้บริหาร	จ่ายและได้รับผลประโยชน์การคุ้มครองบริการพื้นฐาน	จิตวิญญาณของผู้ประกอบการอุดมการณ์ที่จะปรับลดขนาดของรัฐบาล	บริการสาธารณะ ความปรารถนาที่จะรับผิดชอบต่อสังคม

ที่มา : Robert B. Denhardt & Janet Vinzant Denhardt, 2000: 554

นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์พยายามจะเสนอแนวความคิดในการบริหารภาครัฐรูปแบบใหม่ขึ้น โดยพยายามชี้ให้เห็นว่า เป็นแนวคิดที่ต่างจากแนวคิดการบริหารภาครัฐรูปแบบเดิม (Old Public Administration) ที่มีการจัดการที่ไม่คล่องตัว รวมอำนาจ และหมกมุ่นอยู่กับกฎระเบียบและสายบังคับบัญชา มีมุมมองต่อประชาชนว่าเป็นเพียงราษฎรหรือประชาชนผู้รอรับบริการ ทำให้การบริการเป็นไปตามความต้องการของเจ้าหน้าที่รัฐอีกทั้งยังละเลยประชาชน นอกจากนี้ยังต่างจากแนวคิดจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) ที่ได้รับความนิยมในช่วงของการปฏิรูประบบราชการและการบริหารจัดการภาครัฐที่ผ่านมาในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทย ซึ่งมุ่งเน้นในการ

นำแนวคิดหรือเทคนิคการจัดการของภาคเอกชนมาใช้ในการจัดการภาครัฐเพื่อให้การจัดการภาครัฐมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีผลการปฏิบัติงานและการบริการที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม นักวิชาการกลุ่มนี้เห็นว่า เมื่อการบริหารจัดการภาครัฐไม่เหมือนกับการบริหารจัดการภาครัฐกิจ และประชาชนก็มีใช้ลูกค้าหรือผู้รับบริการ แต่เป็น “พลเมือง” ผู้ซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดการวิถีชีวิตของตนเอง ภายใต้การคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดใหม่ขึ้น นั่นคือ แนวคิดการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ (New Public Service)

จากการทบทวนทฤษฎีการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ (New Public Service) ทำให้ทราบถึงรากฐานแนวคิดของการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ที่ประกอบไปด้วย ทฤษฎีของสิทธิพลเมืองแนวประชาธิปไตย แนวคิดรูปแบบชุมชนและประชาสังคม และแนวคิดมนุษยนิยมในองค์การและทฤษฎีวาทกรรม นอกจากนี้ยังทราบถึงหลักสำคัญของแนวคิดการบริการสาธารณะรูปแบบใหม่ 7 ประการ รวมไปถึงความแตกต่างของแนวคิดการบริหารภาครัฐรูปแบบเดิม การจัดการภาครัฐแนวใหม่ และการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ ซึ่งผู้ศึกษาทบทวนแนวคิดดังกล่าวเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของการบริการสาธารณะของภาครัฐรูปแบบใหม่

2.2 ทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Theories of Citizenship)

นักทฤษฎีและนักวิชาการอธิบายถึงความเป็นพลเมือง ดังต่อไปนี้

J.G.A.Pocock (1995, 45 อ้างใน Robert B. Denhardt & Janet Vinzant Denh, 2007: 46) นักทฤษฎีรัฐศาสตร์ เสนอแนะว่า “แนวคิดความเป็นพลเมืองในการเมืองตะวันตกนั้น ถูกกล่าวถึงอย่างไม่มีความต่อเนื่องระหว่างความเป็นอุดมคติกับความเป็นจริง และระหว่างบุคคลกับสิ่งของ” โดย Pocock อธิบายถึงความเป็นพลเมืองไว้ว่า การมีส่วนร่วมของพลเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ซึ่งพลเมืองจะถูกควบคุมโดยกฎ

Roman jurist Gaius (อ้างใน Robert B. Denhardt & Janet Vinzant Denh, 2007: 46) กล่าวแตกต่างออกไปจากแนวคิดของ Pocock ที่กล่าวไว้ว่า พลเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง แต่ Gaius กล่าวว่าพลเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย

Jean-Jacques Rousseau (อ้างใน Robert B. Denhardt & Janet Vinzant Denh, 2007: 47) นิยามพลเมือง คือ บุคคลผู้ซึ่งกระทำการหรือแสดงบทบาทในชุมชน ซึ่งความเป็นพลเมืองนั้นเป็นทางหนึ่งของชีวิตที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของชุมชนและเป็นสมาชิกของชุมชน โดยระดับความสำคัญนั้นมีความเกี่ยวข้องในกิจการสาธารณะ

Madison (อ้างใน Robert B. Denhardt & Janet Vinzant Denh, 2007: 48) กล่าวว่า จำนวนของประชาชนหรือพลเมืองนั้นไม่ว่าจะมีจำนวนรวมเป็นส่วนใหญ่หรือส่วนน้อยของทั้งหมด ก็จะถูกกระทำร่วมกันภายใต้แรงจูงใจของความชอบ หรือผลประโยชน์ ซึ่งตรงกันข้ามกับสิทธิของพลเมือง

Abraham Lincoln (อ้างใน Robert B. Denhardt & Janet Vinzant Denh, 2007: 48) สรุปแนวคิดของการมีส่วนร่วมพลเมืองหรือความเป็นพลเมืองไว้ว่า “รัฐบาลเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน”

Robert B. Denhardt & Janet Vinzant Denh (2007, 48) มองว่า สังคมประชาธิปไตยในยุคคตินั้น คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อชุมชนหรือชาติ เกิดผลประโยชน์ทั้งสองระหว่างสังคมและตนเอง คนทุกคนเกี่ยวข้องอย่างสมบูรณ์ในระบบการเมือง แต่จะแตกต่างกันในส่วนของสิทธิทางกฎหมาย การปกป้องสิทธิของตน และการแสดงความเป็นเจ้าของในสิทธิของตน

จากการทบทวนทฤษฎีความเป็นพลเมือง ทำให้เห็นว่า ความเป็นพลเมืองเกิดขึ้นจากสิทธิทางกฎหมายของประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้รับประกันพลเมือง โดยพลเมืองจะเป็นสมาชิกของชุมชนทางสังคมเท่าเทียมกันและได้รับสิทธิพื้นฐานภายใต้กฎหมายกำหนด

อาจสรุปได้ว่า การเสริมสร้างความเป็นพลเมือง คือ การทำให้พลเมืองมีบทบาทสำคัญในการจัดการวิถีชีวิตของตนเองร่วมกันภายในชุมชน และมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการจัดบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาชุมชนภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายให้เข้าไปในแนวทางที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการสำหรับพลเมือง (Quality Service for Citizen)

Carlson and Schwarz (1995, 29 อ้างใน Robert B. Denhardt & Janet Vinzant Denh, 2007: 61) ได้เสนอแนวทางการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบคลุมแนวทางการพัฒนาสำหรับหน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่น ประกอบไปด้วย

- 1) ความสะดวก (Convenience) คือ การให้บริการของรัฐที่ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้ง่าย สะดวกสบาย และประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ได้
- 2) ความปลอดภัย (Security) คือ การบริการในลักษณะที่ทำให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัยและมั่นใจขณะใช้บริการ
- 3) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) คือ บริการของรัฐที่ประชาชนจะได้รับบริการอย่างถูกต้อง และได้รับบริการตลอดเวลา
- 4) ความสำคัญส่วนบุคคล (Personal attention) คือ บริการของรัฐที่ให้ความสำคัญกับประชาชนทุกคนในทุกๆ ขั้นตอนของการให้บริการ
- 5) ความสามารถในการแก้ปัญหา (Problem – solving approach) คือ บริการของรัฐที่สามารถแก้ปัญหของประชาชนและตอบสนองความต้องการของประชาชน
- 6) ความยุติธรรม (Fairness) คือ บริการของรัฐที่จัดให้อย่างเป็นธรรมทั้งหมด
- 7) ความรับผิดชอบต่อภาษี (Fiscal responsibility) คือ รัฐบาลสามารถให้บริการแก่ประชาชนโดยใช้เงินภาษีอย่างมีความรับผิดชอบ

- 8) การมีส่วนร่วมของพลเมือง (Citizen influence) คือ การที่ประชาชนรู้สึกว่าเขาสามารถมีอิทธิพลต่อการให้บริการที่ได้รับจากรัฐบาล

จากการทบทวนแนวคิดการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ ทำให้ทราบถึง แนวทางการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ สามารถนำมาเขียนกรอบแนวคิดในประเด็นดังกล่าว

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม

2.4.1 ความหมายของสวัสดิการสังคม

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2549: 1) สรุปความหมายของสวัสดิการว่า หมายถึง ภาวะการณ์ กินดี อยู่ดี มีสุข และสิทธิ หรือ ภาวะคุณภาพชีวิตที่ดีแต่ในงานวิจัยนี้ มุ่งเน้นไปที่สวัสดิการสังคม

ระพีพรรณ คำหอม (2549: 6 - 23) ได้สรุปความหมายของ สวัสดิการสังคม ในมุมมองต่างๆ ดังนี้

1. สวัสดิการสังคมในมุมมองทางสังคมศาสตร์ คือ การดำรงชีวิตที่ “อยู่ดี กินดี” (Well - being) มีโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐด้านหลักประกันพื้นฐานที่จำเป็นและมีคุณภาพที่ดี
2. สวัสดิการสังคมในทางเศรษฐศาสตร์ ที่ยึดความพอใจของผู้บริโภคเป็นตัวกำหนด เพราะเป็นผู้ที่เข้าถึงและได้รับสวัสดิการที่อยู่บนฐานความพอใจของตนเอง
3. สวัสดิการสังคม เป็นระบบบริการทางสังคมที่ครอบคลุมตั้งแต่การให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าไปจนถึงการปกป้องคุ้มครองและพัฒนามนุษย์อย่างรอบด้านตั้งแต่ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมถึงจิตวิญญาณและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล ดังนั้น สวัสดิการสังคมจึงเป็นสิทธิพื้นฐานทางสังคม (Social Basic Right) ที่พลเมืองทุกคนได้รับอย่างทั่วถึง เสมอภาค และเป็นธรรม
4. สวัสดิการสังคม ในความหมายที่เป็นพลวัต ที่มีความหมายครอบคลุมถึงสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยถือว่า ฐานทรัพยากรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่โดยตรง
5. ระบบสวัสดิการสังคม มีความหมายกว้างขวางหลายระดับ เช่น
 - สวัสดิการสังคมสำหรับคนทั้งมวล (Welfare for all) หมายถึง การให้บริการที่เป็นหลักประกันพื้นฐานแก่สังคม เช่น การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี หรือโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

- สวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่ม เพื่อสร้างความมั่นคงทางสังคม (Social Security Schemes) เช่น การประกันสังคม (Social Insurance) หรือกองทุนเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้าง เป็นต้น
- สวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Welfare for the Underprivileged Group) หมายถึง การจัดบริการทางสังคมเพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือ ให้การบำบัดฟื้นฟู ป้องกัน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มประชากรผู้ด้อยโอกาส กลุ่มผู้ประสบปัญหาทางสังคมด้านต่างๆ เช่น การบริการสถานสงเคราะห์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นต้น
- สวัสดิการสังคมภาคชุมชน (Community Welfare) หมายถึง สวัสดิการสังคมที่จัดให้กลุ่มประชาชนในชุมชนที่ถูกทอดทิ้ง ละเลย ประสบปัญหาทางครอบครัว สังคม โดยให้ที่พึ่งเป็นสวัสดิการสังคมที่คนในชุมชนร่วมกันกำหนดขึ้นมาจากกองทุนหรือกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน แล้วนำดอกผลมาช่วยเหลือกลุ่มที่ยากลำบากในชุมชน เช่น เงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็กกำพร้า หรือผู้ติดเชื้อเอดส์ เป็นต้น

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2549: 27) ได้ให้ความหมายของ สวัสดิการสังคม ว่าเป็นระบบของการจัดบริการสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมอันเนื่องมาจาก การที่ประชาชนไม่สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ หรือไม่สามารถปรับตัวเข้ากับระบบของสังคม และไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ทางสังคมของตนเองได้ ทั้งนี้โดยที่บริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน และความมั่นคงทางสังคมในระดับมาตรฐานเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตัวอย่างของโครงการและบริการด้านสวัสดิการสังคมที่ปรากฏและรู้จักกันทั่วไป เช่น การอุปการะเลี้ยงดูเด็ก บริการดูแลในเวลากลางวัน บริการช่วยครอบครัวที่ประสบปัญหา บริการสาธารณสุข บริการที่อยู่อาศัย บริการผู้ประสบภัยบางประเภท การช่วยเหลือกลุ่มผู้พิการและกลุ่มด้อยโอกาสอื่นๆ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.2546 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2554 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของ สวัสดิการ ว่าหมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึงเหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน และการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ

นันทินีย์ ทรัพย์ศิริ และคณะ (2550: 19) ให้ความหมายคำว่า สวัสดิการสังคม ว่า หมายถึง สถานะความเป็นอยู่ของคนในสังคม ซึ่งได้รับการช่วยเหลือและส่งเสริมเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของความจำเป็นที่จะอยู่ในสังคมอย่างเท่าเทียม เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

โดยสรุปแล้ว สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน และการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ

2.4.2 สวัสดิการผู้สูงอายุ

ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ โดยได้กำหนดนโยบายการคุ้มครองและจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ซึ่งมีการกำหนดนโยบายไว้ 5 ด้าน เพื่อใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติเกี่ยวกับผู้สูงอายุมาจนถึงปัจจุบัน (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2549) คือ

1) นโยบายด้านสุขภาพอนามัย

การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีบริการสุขภาพทั้งกายและจิตใจสำหรับผู้สูงอายุในด้านการป้องกัน การส่งเสริมสุขภาพ การวินิจฉัยโรคในระยะเริ่มแรก รวมทั้งการรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยให้ความสำคัญแก่พื้นที่ชนบทยากจน รวมทั้งการให้ความสำคัญแก่บริการสุขภาพผู้สูงอายุ โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของงานประจำในระบบบริการสาธารณสุขแบบผสมผสาน มีการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ทั้งกายและจิตใจ โดยเร่งเผยแพร่ความรู้ในงานสาธารณสุขมูลฐานทั้งในเมืองและชนบท

2) นโยบายด้านการศึกษา

การเร่งรัดให้มีการจัดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเฉพาะในส่วนการศึกษานอกระบบให้มีรูปแบบและเนื้อหาที่ผู้สูงอายุจะมาร่วมกิจกรรมและได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง นอกจากนี้ได้เน้นความสำคัญด้านการศึกษาเพื่อการดำเนินชีวิตในครอบครัว (Family Life Education) ซึ่งมีทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ เพื่อเตรียมตัวรับการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงชีวิต ด้วยการยกระดับความร่วมมือจากภาคเอกชน โดยเฉพาะจากสื่อมวลชนทุกรูปแบบ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนว่า สุขภาพของผู้สูงอายุจะดีหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับสุขภาพตั้งแต่วัยเยาว์ ดังนั้น การชะลอความเสื่อมของสุขภาพจะต้องทำมาตั้งแต่เด็กโดยการรู้จักป้องกัน รักษาสุขภาพ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมอยู่เสมอ รวมทั้งสนับสนุนให้มี

ระบบและวิธีการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์จากผู้สูงอายุ โดยเฉพาะจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ เพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุให้เป็นที่ยอมรับจากสังคมมากขึ้น

3) นโยบายด้านความมั่นคงของรายได้และการทำงาน

การเร่งรัดให้มีพระราชบัญญัติประกันสังคมที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้สูงอายุในด้านรายได้เพื่อการยังชีพ ในกรณีของผู้สูงอายุที่พึ่งพาตนเองไม่ได้และไม่มีที่พึ่งพิง รวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนวิธีการที่จะทำให้ผู้สูงอายุยังคงมีบทบาทในการทำงานตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความสามารถและศักยภาพที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ โดยเฉพาะในบทบาทด้านการถ่ายทอดประสบการณ์และความชำนาญงาน มีการส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวลดการพึ่งพาหรือผ่อนภาระผู้สูงอายุในเรื่องรายได้ที่จะต้องมาหาจุนเจือครอบครัวลง นอกจากนี้ มีการส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ เพื่อทุ่นแรงในการทำงานของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะภาคเกษตรกรรม

4) นโยบายด้านสังคมและวัฒนธรรม

การส่งเสริมโครงสร้างครอบครัวแบบขยาย ทั้งนี้เพื่อให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุอย่างอบอุ่น ซึ่งจะมีลูกหลานคอยดูแลและคอยดูแลลูกหลาน ให้มีการรณรงค์เสริมสร้างและปลูกฝังค่านิยมในด้านการเห็นคุณค่าของความรู้และประสบการณ์ของผู้สูงอายุ ที่สามารถจะถ่ายทอดให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้อีกมาก ให้มีความเคารพและกตัญญูต่อบุคคลที่ผู้สูงอายุที่ได้ประกอบคุณงามความดีต่อครอบครัวและสังคมมานาน นอกจากนี้ ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุยังคงมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในครอบครัวและสังคม ตามความถนัดและความสามารถ โดยเฉพาะในด้านการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในแขนงวิชาต่างๆ รวมทั้งความรู้ในด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรมอันดีงามที่จะต้องพัฒนาให้ดำรงไว้ต่อไป

5) นโยบายด้านสวัสดิการสังคม

เร่งรัดให้มีพระราชบัญญัติประกันสังคมที่ให้ความคุ้มครองสำหรับผู้สูงอายุในด้านสวัสดิการต่างๆ และการขยายบริการในรูปศูนย์บริการ และหน่วยสงเคราะห์ผู้สูงอายุเคลื่อนที่ให้มากขึ้น โดยจะจำกัดการสงเคราะห์ในรูปแบบสถานสงเคราะห์ไว้ให้น้อยที่สุด เพื่อให้บริการแก่ผู้สูงอายุที่ขาดที่พึ่งพิงอย่างแท้จริงเท่านั้น และจะได้

ระดมความร่วมมือจากภาคเอกชนให้มาช่วยจัดบริการสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุในรูปแบบต่างๆ

จากแนวนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุทั้ง 5 ข้อข้างต้น จะเห็นว่าเป็นการให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุใน 5 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านความมั่นคงของรายได้และการทำงาน ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสวัสดิการสังคม นั้น เป็นไปในแนวทางการคุ้มครองและการพิทักษ์สิทธิแก่ผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การนำไปปฏิบัติอันจะเกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในระยะยาว

และในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ถือเป็นกฎหมายผู้สูงอายุฉบับแรกของประเทศไทย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2546 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2547 มีสาระสำคัญโดยสรุป (สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2554: ออนไลน์) ประกอบไปด้วย

1. คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ หรือ กผส. ถือเป็นกลไกในการดำเนินงานระดับชาติ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทำหน้าที่ขับเคลื่อนให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม มีการนำพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ไปสู่การปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลตามนโยบายและแผนหลัก นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับกองทุนผู้สูงอายุ การเสนอความเห็นและข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี การจัดทำรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุ รวมทั้งพิจารณาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือกิจกรรมของหน่วยงานรัฐและภาคเอกชนเกี่ยวกับการสงเคราะห์และการพัฒนาผู้สูงอายุ
2. สิทธิของผู้สูงอายุ ในมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ได้กำหนดสิทธิของผู้สูงอายุที่จะได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ ไว้ดังนี้
 - 1) บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ
 - 2) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
 - 3) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม
 - 4) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน
 - 5) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น
 - 6) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

- 7) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ
- 8) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง
- 9) การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดีหรือทางการแก้ไขปัญหาคอรัว
- 10) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง
- 11) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- 12) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี
- 13) การอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

โดยสาระสำคัญทั้งหมดของพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 กำหนดให้ผู้สูงอายุมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นการบริการต่างๆ ของรัฐ เช่น การสาธารณสุข การศึกษา ศาสนา การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การอำนวยความสะดวกด้านบริการสาธารณะ ค่าโดยสารยานพาหนะ การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มตามความจำเป็น การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี เป็นต้น และภาครัฐยังมีการจัดตั้ง “กองทุนผู้สูงอายุ” เพื่อใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุนี้ เพื่อให้ผู้สูงอายุในประเทศได้รับสวัสดิการสังคมที่ดีและทั่วถึง

2.4.3 สวัสดิการผู้พิการ

การให้ความช่วยเหลือคนพิการของประเทศไทยในอดีตเป็นบริการที่จัดโดยภาคเอกชนเป็นส่วนใหญ่ มีรัฐดำเนินงานเพียงเล็กน้อย โดยมีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะคนพิการที่มาขอรับบริการเนื่องจากประสบปัญหาทุกข์ยากเดือดร้อน มีการช่วยเหลือหรือสงเคราะห์เป็นเงิน สิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า ต่อมาการช่วยเหลือได้ขยายไปสู่การป้องกัน การบำบัดรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ อาชีพ และสังคม ให้แก่ผู้พิการที่สามารถพัฒนาได้ในกลุ่มเป้าหมายเดิม ดังนั้น ผู้พิการที่เข้าถึงบริการสวัสดิการสังคมจึงมีเพียงส่วนน้อย ภายหลังจากการได้รับการคุ้มครองสงเคราะห์ ฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาด้วยวิธีทางการแพทย์ การศึกษา อาชีพ และสังคม การแก้ไขปัญหาต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม การได้รับสิทธิประโยชน์และโอกาสต่างๆ มีการปรับปรุงและขยายโครงสร้างการดำเนินงานให้บริการแก่ผู้พิการขององค์กรในภาครัฐ ควบคู่ไปกับการประสานความร่วมมือระหว่างงานในภาครัฐและภาคเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านผู้พิการ เพื่อขยายบริการความช่วยเหลือให้ครอบคลุมผู้พิการทุกประเภท (ชนินฐา เทวินทรภักดี, 2540: 60 - 79)

สำหรับบริการสวัสดิการสังคมที่จัดให้แก่ผู้พิการในประเทศไทยนั้น ประกอบไปด้วย บริการ ดังต่อไปนี้

1. การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการทางการแพทย์
2. การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการทางการศึกษา
3. การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการทางด้านอาชีพ
4. การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการทางสังคม
5. การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการในสถานสงเคราะห์

อาจสรุปได้ว่า รัฐบาลได้ตระหนักถึงสิทธิและโอกาสของผู้พิการมากขึ้น จึงได้กำหนดให้ผู้พิการได้รับสิทธิและโอกาสในการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ ได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการถูกเอารัดเอาเปรียบ และได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ด้วยความเสมอภาค ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ที่เหมาะสมและได้รับการยอมรับในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งถือว่าเป็นหนทางสู่ความสำเร็จในชีวิตของคนพิการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จนสามารถที่จะใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชนประกอบด้วย

2.5.1 ความหมายของคำว่าความร่วมมือ (Partnership)

คำว่าความร่วมมือ (Partnership) มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

Baru and Nundy (อ้างใน Avantika Singh and Gyan Prakash, 2010: 834) ได้อธิบายคำว่าความร่วมมือว่าคือ การกระจายอำนาจและหน้าที่ ซึ่งรัฐบาลนั้นเป็นหุ้นส่วนหลัก และองค์การที่ไม่ใช่รัฐบาลเป็นหุ้นส่วนรอง

McDonough (อ้างใน Akintola Akintoye, Matthias Beck and Cliff Hardcastle, 2003: 4) อธิบายคำว่าความร่วมมือว่า เป็นการอำนวยความสะดวก หรือการให้บริการซึ่งโอนจากภาครัฐมาให้ภาคเอกชนดำเนินการแทน หรือเกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้การจัดการทางด้านการคลัง และเทคนิคการบริหารของภาคเอกชน

สรุปได้ว่าความร่วมมือ (Partnership) คือ การกระจายอำนาจและหน้าที่จากภาครัฐไปสู่ภาคเอกชน มีการประยุกต์ใช้การจัดการทางด้านการคลัง และเทคนิคการบริหารจัดการของภาคเอกชน

2.5.2 ประเภทของความร่วมมือ (Types of partnership)

HM Treasury (อ้างใน Akintola Akintoye, Matthias Beck and Cliff Hardcastle, 2003: 4) ได้อธิบายถึงประเภทของความร่วมว่าประกอบไปด้วย

1. รัฐได้เข้าไปเป็นหุ้นส่วน หรือเจ้าของร่วมกับภาคเอกชน ในกิจการที่เป็นกรรมสิทธิ์ของภาคเอกชน เช่น การเข้าตลาดหลักทรัพย์ หรือการเป็นหุ้นส่วนทางกลยุทธ์โดยอาศัยโครงสร้างที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด
2. **Private finance initiative (PFI) และข้อตกลงอื่นๆ** ที่ภาครัฐสัญญาที่จะจัดทำบริการที่มีคุณภาพในระยะยาว จึงได้นำทักษะในการจัดการของภาคเอกชนมาใช้ประโยชน์นั้นก็คือ ทักษะของการจัดการความเสี่ยงทางด้านการคลังที่ครอบคลุมถึงการให้สัมปทาน และการให้สิทธิในการเป็นผู้แทนในการดำเนินงาน ซึ่งหุ้นส่วนภาคเอกชนจะต้องรับผิดชอบในการจัดทำบริการสาธารณะประกอบด้วย การบำรุงรักษา การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความจำเป็น
3. การให้สิทธิในการเป็นผู้แทนในการจัดทำบริการสาธารณะ ที่มีการเตรียมเข้าสู่ตลาดที่กว้างขึ้น และข้อตกลงความร่วมมืออื่นๆ ที่ภาคเอกชนมีความเชี่ยวชาญ และมีการเงินที่ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการค้าทรัพย์สินของรัฐบาล

ส่วน Osborne and McLaughlin (อ้างใน Victor Pestoff and Taco Brandsen, 2008: 5) ได้แบ่งประเภทของความร่วมมือในการจัดทำบริการสาธารณะร่วมกันออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. **Co-governance** หมายถึง การจัดการที่ให้ภาคส่วนที่สามเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและส่งมอบบริการสาธารณะ
2. **Co-management** หมายถึง การจัดการที่ให้ภาคส่วนที่สามเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตบริการร่วมกับภาครัฐ
3. **Co-production** หมายถึง การจัดการที่ให้ภาคประชาชนเข้ามาผลิตบริการสาธารณะในบางส่วนซึ่งประชาชนกลุ่มดังกล่าวเป็นผู้ให้บริการสาธารณะนั้นด้วย

2.5.3 ความหมายของความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน (Public-private partnerships/PPPs)

ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันดังต่อไปนี้

MoHFM (อ้างใน Avantika Singh and Gyan Prakash, 2010: 831) ได้ให้ความหมายของความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนว่าคือ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับ

ภาคเอกชนที่มีการระบุโครงสร้างความร่วมมือไว้อย่างชัดเจน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน และยังมีการระบุตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการจัดทำบริการอีกด้วย

สภาพความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนของประเทศสหรัฐอเมริกา (อ้างใน Akintola Akintoye, Matthias Beck and Cliff Hardcastle, 2003: 4) ได้ให้ความหมายของความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนว่าคือ ข้อตกลงระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับหน่วยงานภาคเอกชนที่แสวงหากำไร โดยอาศัยการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และการกระจายความเสี่ยงสำหรับวัตถุประสงค์ในการจัดทำบริการสาธารณะ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐ

WHO (อ้างใน Avantika Singh and Gyan Prakash, 2010: 831) ได้ให้ความหมายของความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนว่าคือ วิธีการรวบรวมตัวแสดงต่างๆ ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาทางด้านสุขภาพของประชาชน ซึ่งมีการตกลงร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทและกฎเกณฑ์ต่างๆ

สภาพความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนของประเทศแคนาดา (อ้างใน Akintola Akintoye, Matthias Beck and Cliff Hardcastle, 2003: 4) ได้ให้ความหมายของคำว่าความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน คือ การประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน ซึ่งอาศัยความเชี่ยวชาญของแต่ละภาคส่วนในการจัดสรรทรัพยากร การกระจายความเสี่ยงและการตอบแทน

สรุปได้ว่าความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน หมายถึง ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน ที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และมีการกระจายความเสี่ยงเพื่อวัตถุประสงค์ในการจัดทำบริการสาธารณะ และการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานสำหรับประชาชน

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนผลงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ ทั้งจากหน่วยการศึกษาที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการศึกษาภาพรวมในระดับประเทศ ดังต่อไปนี้

ดรรารัตน์ ทิพย์วงศ์ (2551) ศึกษา เรื่อง “ปัญหาและความต้องการในการได้รับสวัสดิการความช่วยเหลือจากภาครัฐของผู้พิการในอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสวัสดิการความช่วยเหลือผู้พิการในอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้รับจากภาครัฐ ปัญหาและอุปสรรคในการได้รับสวัสดิการความช่วยเหลือจากภาครัฐ และความต้องการของผู้พิการในการได้รับสวัสดิการความช่วยเหลือดังกล่าว โดยทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้พิการในพื้นที่อำเภอแม่สะ

เรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และได้จดทะเบียนกับพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีอยู่ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 165 คน ยกเว้นผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านจิตใจหรือพฤติกรรม และสติปัญญาหรือการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

ผลการศึกษา พบว่า ในด้านสวัสดิการความช่วยเหลือด้านการแพทย์ ผู้พิการได้รับในเชิงการตรวจวินิจฉัยและการรักษาพยาบาลซึ่งตรงกับความต้องการของผู้พิการ สำหรับสวัสดิการที่ผู้พิการต้องการเป็นอันดับต้นๆ แต่รัฐไม่ได้จัดสรรให้ คือ การซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องช่วยโดยไม่คิดมูลค่า ในด้านสวัสดิการความช่วยเหลือด้านอาชีพ ส่วนที่รัฐจัดให้ได้ตรงกับความต้องการของผู้พิการแล้ว คือ การฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายและการจ้างงาน แต่สิ่งที่ผู้พิการต้องการแต่รัฐยังไม่ช่วยเหลือ คือ การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ เช่น การช่วยจัดหาตลาด ในด้านสวัสดิการความช่วยเหลือทางสังคม สิ่งที่ผู้พิการต้องการมากที่สุด คือ การจัดสรรเบี้ยยังชีพคนพิการ ซึ่งพบว่ามี การจัดสรรไม่ทั่วถึงและไม่เพียงพอ ที่ยังไม่ได้มีการจัดให้ คือ การให้คำปรึกษาแนะนำจากนักสังคมสงเคราะห์

วิริยาภรณ์ สวัสดิ์รักษา (2544) ศึกษา เรื่อง “การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเพื่อการพึ่งพาตนเอง ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเภทสวัสดิการผู้สูงอายุที่มีอยู่ในชุมชนและวิธีการบริหารและการจัดการบริการสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากรณีชุมชน 12 แห่ง ที่มีการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน ใช้การสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ และสนทนากลุ่ม

ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนสามารถจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ 6 ประเภท คือ กองทุนกิจกรรมผู้สูงอายุ งานประเพณีและกิจกรรม กองทุนออมทรัพย์ เงินเจ็บป่วยฉุกเฉิน/ดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง กองทุนฌาปนกิจ และอาชีพ และพบว่า ประเภทสวัสดิการผู้สูงอายุที่จำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนจากภายนอก คือ สวัสดิการประเภทเงินอุดหนุนรายเดือน การตรวจสุขภาพ และศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุ ในด้านกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุ ได้แก่ กิจกรรมการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องของสวัสดิการผู้สูงอายุ และการจัดสวัสดิการและกิจกรรมที่เกี่ยวกับสวัสดิการของผู้สูงอายุในชุมชน กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมออกกำลังการ และกิจกรรมการเยี่ยมบ้าน

นอกจากนี้ยังพบปัญหาและอุปสรรคสำหรับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ตลอดจนศักยภาพของชุมชน ซึ่งมีผลมาจากผู้นำขาดวิสัยทัศน์ ไม่มีทักษะการประสานงานและความสามารถในการรวมกลุ่ม มีผลต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน คือ ความร่วมมือกันจากทุกฝ่าย ทั้งชุมชน ภาครัฐ องค์กรชุมชน และองค์กรอื่นๆ สนับสนุนให้มีการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุโดยชุมชนพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนต่อเนื่อง และขยายทุกพื้นที่ การปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชน สร้างผู้นำรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพและศักยภาพ มีความสามารถ เสียสละ จริงใจ มีคุณธรรม จริยธรรม จัดสถานที่เพื่อจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุในชุมชน และสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน

บุหพันธ์ ทองกลีบ (2550) ศึกษา “บทบาทภาครัฐในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทภาครัฐในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ศึกษาสิทธิประชาชนตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ในการได้รับการบริการจากการจัดสวัสดิการของภาครัฐ ศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ในการที่จะได้รับการสวัสดิการจากภาครัฐ ศึกษาปัญหาด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุในการได้รับการสวัสดิการจากภาครัฐ ศึกษาการรับทราบการเข้าถึงสิทธิประชาชนตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อบทบาทของภาครัฐในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

ผลการศึกษา พบว่า

1. ผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกัน จะมีความต้องการในการได้รับการสวัสดิการสังคมจากภาครัฐต่างกัน
2. ภูมิหลังของผู้สูงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุคคลในครอบครัว

ของผู้สูงอายุ และรายได้ของผู้สูงอายุเพียงตัวแปรเดียวที่มีความสัมพันธ์กับการจัดบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุจากภาครัฐ

3. การจัดบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุจากภาครัฐในปัจจุบัน การรับทราบถึงสิทธิประชาชน

ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 และปัญหาของผู้สูงอายุในการได้รับการบริการในด้านต่างๆ จากภาครัฐ มีความสัมพันธ์กับความต้องการของผู้สูงอายุในการได้รับการสวัสดิการจากภาครัฐ

ข้อเสนอแนะ คือ ภาครัฐจะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดในการให้บริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุจากเชิงรับมาเป็นเชิงรุก และเปลี่ยนจากการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุมาเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุบนพื้นฐานข้อเท็จจริง รัฐต้องสนับสนุนให้มีการดำเนินการ โดยชุมชนเพื่อชุมชน โดยรัฐมีหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ทั้งนี้เพื่อที่จะเอื้อให้ชุมชนสามารถพัฒนาไปได้ด้วยตนเอง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริการสาธารณะและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ ผู้ศึกษาพบข้อสังเกต ต่อไปนี้

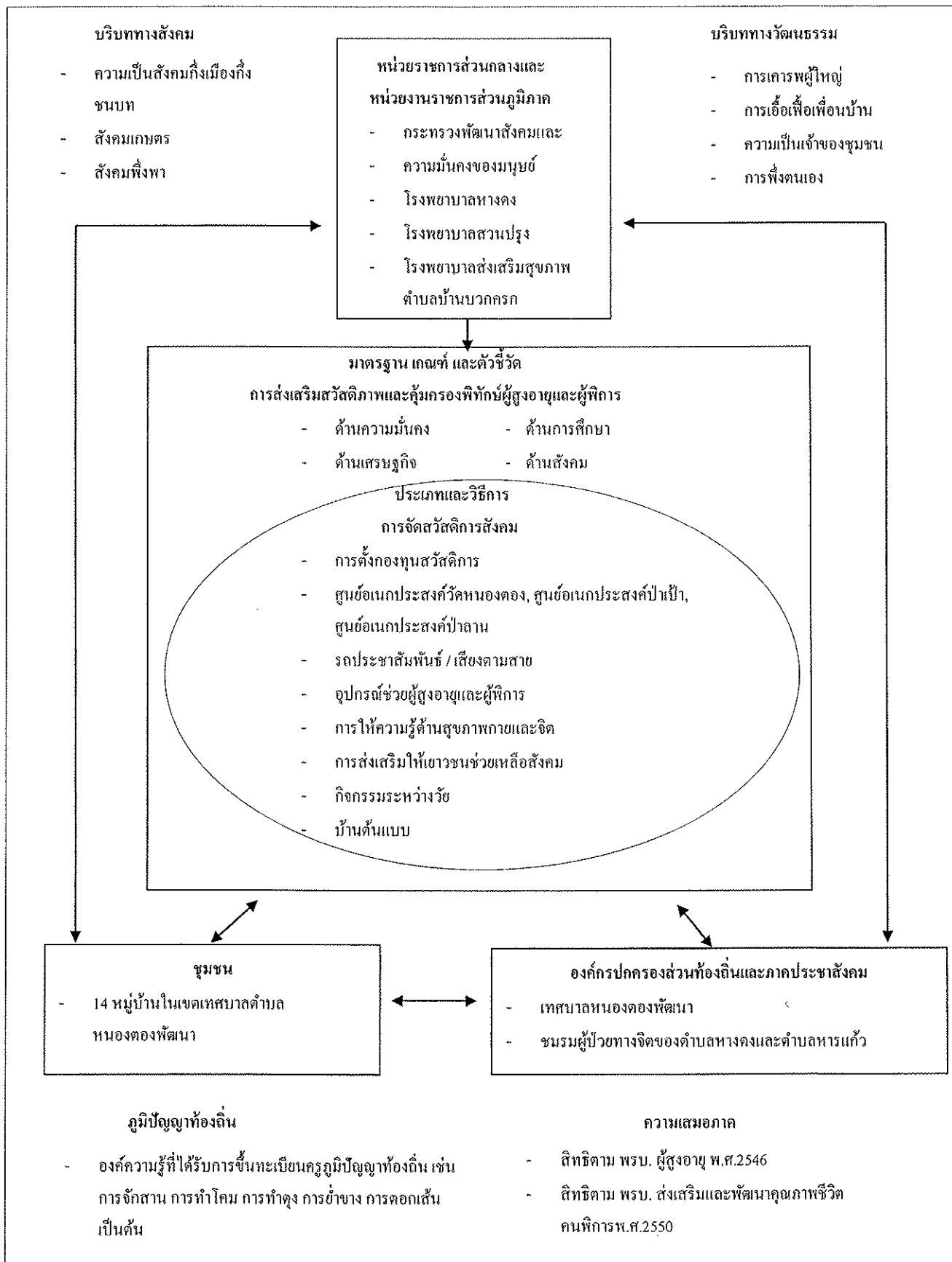
1. การศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ จะเป็นการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ การพัฒนาการจัดสวัสดิการ และการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสวัสดิการที่ทางส่วนกลางจัดสรรให้ ไม่มีสวัสดิการที่ทางชุมชนหรือท้องถิ่นจัดทำกันเอง
2. ไม่พบงานที่ศึกษาถึงการจัดทำบริการสาธารณะและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการทั้งสองส่วนในงานเดียวกัน

ดังนั้น การศึกษา เรื่อง การพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ตามแนวทางการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ จึงมีความแตกต่างจากการศึกษาที่ผ่านมา เนื่องจากเป็นการศึกษาถึงการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการซึ่งเป็นสวัสดิการสังคมที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำร่วมกับชุมชน

2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา การพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ตามแนวทางการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ครั้งนี้ ได้ประยุกต์มาจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบริการสาธารณะรูปแบบใหม่ (New Public Service) ของ Robert B. Denhardt & Janet Vinzant Denhardt (2000, 549 – 559) แนวคิดที่เกี่ยวกับประเภทและวิธีการการจัดสวัสดิการสังคม ของ David McKevitt (1998: 30) และแนวคิดการมีส่วนร่วมของพลเมือง ของ Robert B. Denhardt & Janet Vinzant Denhardt (2007: 46 - 49) ส่วนกรอบแนวคิดได้นำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานราชการส่วนกลางและหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และชุมชน ซึ่งประเภทและวิธีการจัดสวัสดิการสังคมนั้น หน่วยงานราชการส่วนกลางและหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคจะกำหนดนโยบายด้านสวัสดิการสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการตามนโยบายด้านสวัสดิการสังคมและดำเนินการตามกฎหมาย ในส่วนของชุมชนนั้นประเภทและวิธีการการจัดสวัสดิการสังคมจะเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยสวัสดิการสังคมที่จัดสรรให้กับประชาชนนั้นต้องมีมาตรฐานการจัดสวัสดิการซึ่งมาตรฐานดังกล่าวจะเป็นมาตรฐาน เกณฑ์ และตัวชี้วัดการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์ผู้สูงอายุและผู้พิการ ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคง ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

ประเภทและวิธีการการจัดสวัสดิการสังคมนั้น ดำเนินการตามนโยบายด้านสวัสดิการสังคมของหน่วยงานราชการส่วนกลางและหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค และต้องมาจากการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชน โดยที่สวัสดิการสังคมนั้นต้องมีมาตรฐานการจัดสวัสดิการสังคมซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดบริการสาธารณะและสวัสดิการสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลประโยชน์สาธารณะ ภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคอีกด้วย

แผนภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

2.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

ประเภท หมายถึง ลักษณะของสวัสดิการสังคมที่เทศบาลตำบลหนองดองพัฒนาและชุมชนจัดทำขึ้นสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

วิธีการ หมายถึง การบริหารจัดการและวิธีการส่งมอบสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลหนองดองพัฒนาและชุมชน เพื่อให้เกิดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

สวัสดิการสังคม หมายถึง สวัสดิการสังคมที่เทศบาลตำบลหนองดองจัดให้เฉพาะผู้สูงอายุและผู้พิการ

หน่วยงานราชการส่วนกลางและหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค หมายถึง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โรงพยาบาลทางดง โรงพยาบาลสวนปรุง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบวกรก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาสังคม หมายถึง เทศบาลตำบลหนองดองพัฒนาและชมรมผู้ป่วยทางจิตของตำบลทางดงและตำบลหารแก้ว

ชุมชน หมายถึง 14 หมู่บ้านภายในเขตเทศบาลตำบลหนองดองพัฒนา

มาตรฐาน เกณฑ์ และตัวชี้วัดการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุและผู้พิการ หมายถึง เกณฑ์ของการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองดองพัฒนา ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคง ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

บริบททางสังคม หมายถึง ความเชื่อ ค่านิยมของคนในท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

บริบททางวัฒนธรรม หมายถึง แนวทางประเพณีที่คนในท้องถิ่นปฏิบัติที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมาภายในท้องถิ่น เช่น การจักสาน การทำโคม การทำตุ่ง การย่ำขาง การตอกเส้น เป็นต้น โดยได้รับการขึ้นทะเบียนครุภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองดองพัฒนา

ความเสมอภาค หมายถึง ความเท่าเทียมกันในสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้พิการ พ.ศ.2550

บทที่ 3

กรณีศึกษา เทศบาลตำบลหนองดองพัฒนา

จากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กำหนดมาตรฐานให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ประชาชนในพื้นที่ซึ่งหมายรวมถึงผู้สูงอายุและผู้พิการอีกด้วย แต่ในการจัดสวัสดิการสังคมดังกล่าวนั้น ต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 กล่าวคือ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 จะมุ่งคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ข้อมูลข่าวสาร การประกอบอาชีพ การพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมทางสังคม การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ และการยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ ซึ่งสิทธิต่างๆ มุ่งพัฒนาทั้งทางกายและด้านจิตใจของผู้สูงอายุ นอกจากนั้นยังให้สิทธิด้านสังคม ได้แก่ การศึกษา ศาสนา การช่วยเหลือกรณีถูกทารุณ-กรรมหรือถูกแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย การจัดที่พักอาศัย การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ และการสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณีอีกด้วย ส่วนพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 นั้น จะมุ่งฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการอย่างต่อเนื่อง ให้ผู้พิการได้รับสิทธิและประโยชน์ที่พึงจะได้รับมากขึ้น ซึ่งครอบคลุมสวัสดิการของผู้พิการทั้ง 4 ด้าน ประกอบไปด้วย บริการทางการแพทย์ บริการทางการศึกษา บริการทางอาชีพ และบริการทางสังคม โดยผู้พิการที่มีบัตรประจำตัวผู้พิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เสมอภาคกับบุคคลทั่วไป ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องใช้เป็นแนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ

เทศบาลตำบลหนองดองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการเช่นกัน เนื่องจากมีประชากรทั้งสิ้น 8,768 คน ภายในขอบเขตความรับผิดชอบ 1 ตำบล 14 หมู่บ้าน ซึ่งมีจำนวนผู้สูงอายุรวมทั้งสิ้น 1,547 คน โดยแยกเป็นชาย 661 คน และหญิง 886 คน นอกจากนั้นมีจำนวนผู้พิการรวมทั้งสิ้น 224 คน โดยแยกเป็นชาย 118 คน และหญิง 106 คน สามารถแยกจำนวนประชากร จำนวนผู้สูงอายุ และจำนวนผู้พิการของทั้ง 14 หมู่บ้านภายในเขตเทศบาลตำบลหนองดองพัฒนาได้ดังตารางที่ 4.1 โดยจำนวนผู้สูงอายุและผู้พิการคิดเป็นประมาณร้อยละ 21 ของประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากร จำนวนผู้สูงอายุ และจำนวนผู้พิการ ของ 14 หมู่บ้าน ภายในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ประจำปี พ.ศ.2554

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร ทั้งหมด	จำนวนผู้สูงอายุ			จำนวนผู้พิการ		
			ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1	ต้นโชค	989	63	110	173	14	14	28
2	บวกรก	1,013	75	96	171	13	6	19
3	หนองตอง	856	44	74	118	11	12	23
4	ป่าลาน	543	40	57	97	5	1	6
5	บ้านเกาะ	569	36	50	86	6	5	11
6	ท่านาค	584	59	71	130	8	4	12
7	หนองช้าง	358	42	46	88	8	9	17
8	ป่าเป้า	717	64	75	139	13	16	29
9	หนองไคร้	945	81	103	184	8	13	21
10	หนองบัว	652	53	64	117	11	9	20
11	ทุ่งแพ่ง	279	23	38	61	5	6	11
12	ท่าควาย	261	14	17	31	4	0	4
13	คันธรส	599	41	51	92	7	9	16
14	ป่าแดง	403	26	34	60	5	2	7
รวม		8,768	661	886	1,547	118	106	224

ที่มา : สำนักทะเบียนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา, 2554

จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุและผู้พิการภายในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีจำนวนสูง ถือเป็นกลุ่มบุคคลที่ทางเทศบาลตำบลหนองตองให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ ที่ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุและผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

และเมื่อพิจารณาจากแผนพัฒนาสามปี นโยบายเทศบาลหนองตองพัฒนา และยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลหนองตองพัฒนา พบว่า ในปี พ.ศ.2554 เทศบาลหนองตองพัฒนาได้ดำเนินโครงการที่

เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและผู้พิการจำนวน 25 โครงการ จากทั้งหมด 146 โครงการ ซึ่งเป็นโครงการที่ส่งเสริมทั้งทางด้านการแพทย์และการสาธารณสุข การพัฒนาทางด้านร่างกายและจิตใจ การบริการทางการศึกษา การบริการทางอาชีพ และการบริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ นอกจากนี้จะเป็นโครงการที่พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและผู้พิการแล้ว ยังเป็นโครงการที่ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดสวัสดิการสังคมอีกด้วย โดยโครงการที่เทศบาลหนองตองพัฒนาดำเนินการเป็นสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 แสดงโครงการที่เป็นสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ประจำปี พ.ศ.2554

ลำดับ	ชื่อโครงการ	วัตถุประสงค์ของโครงการ
1	โครงการคำหัวผู้สูงอายุ	- เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น - เพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้สูงอายุ - เพื่อสร้างความกตัญญูทดแทนคุณผู้สูงอายุ
2	โครงการส่งเสริมผู้สูงอายุได้เข้าเรียนกับการศึกษานอกโรงเรียน	- เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตตามอัธยาศัย
3	โครงการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้สูงอายุ (ทำโครงว่าว/ตัดว่าว/ทำประทีป)	- เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น - เพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับผู้สูงอายุตามศักยภาพ
4	โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุ/เด็ก/ผู้พิการ	- เพื่อให้ผู้สูงอายุ เด็ก และผู้พิการ ทราบถึงสิทธิของตน - เพื่อให้ผู้สูงอายุ เด็ก และผู้พิการ ได้รับการดูแลเอาใจใส่ตามสิทธิอันพึงมี
5	โครงการให้ความรู้ และการช่วยเหลือทางกฎหมายเบื้องต้น	- เพื่อให้ความช่วยเหลือ แนะนำทางกฎหมายเบื้องต้นแก่ผู้สูงอายุ
6	โครงการการจัดสภาพแวดล้อมในชุมชน (หมู่บ้านต้นแบบ)	- เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน - เพื่อดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเหมาะสม
7	โครงการส่งเสริมดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ	- เพื่อตรวจสอบสุขภาพผู้สูงอายุเบื้องต้นอย่างสม่ำเสมอ - เพื่อป้องกันโรคไม่ติดต่อที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ - เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม

ตารางที่ 3.2 (ต่อ) แสดงโครงการที่เป็นสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบล

หนองทองพัฒนา ประจำปี พ.ศ.2554

ลำดับ	ชื่อโครงการ	วัตถุประสงค์ของโครงการ
8	โครงการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุของตำบลหนองทอง	- เพื่อให้คณะกรรมการและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมีศักยภาพในการทำงานและบริหารงานและการดำเนินกิจกรรมของชมรม
9	โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ	- เพื่อให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ - เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพและแก้ปัญหาด้านสุขภาพด้วยตนเอง - เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีการพบปะและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ - เพื่อให้การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุมีความต่อเนื่องและยั่งยืน
10	โครงการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองสิทธิผู้พิการ	- เพื่อเป็นการสร้าง ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสิทธิผู้พิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 - เพื่อเป็นการสร้าง ความรู้ความเข้าใจในการบำบัดฟื้นฟูและเสริมสร้างสมรรถภาพ - เพื่อเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดูแลผู้พิการแก่ผู้ดูแลและผู้พิการ
11	โครงการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ	- เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้สูงอายุในเรื่องของสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 - เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ - เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพการและใจแก่ผู้สูงอายุ

ตารางที่ 3.2 (ต่อ) แสดงโครงการที่เป็นสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบล
หนองทองพัฒนา ประจำปี พ.ศ.2554

ลำดับ	ชื่อโครงการ	วัตถุประสงค์ของโครงการ
12	โครงการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองสิทธิผู้ด้อยโอกาส	- เพื่อสำรวจข้อมูลผู้ป่วยรายใหม่ที่มีปัญหา ความเครียด ซึมเศร้า มีปัญหาสุขภาพจิตจากสุราและสารเสพติดอื่นๆ ให้เข้าสู่ระบบการดูแล บำบัด รักษาฟื้นฟู - เพื่อให้ผู้นำชุมชน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองทองพัฒนา กรรมการ และแกนนำชมรมร่วมใจสมานจิตฯ และอาสาสมัครดูแลผู้พิการ (อผส.) ในตำบลหนองทอง ได้มีความรู้เรื่องโรคที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิตเพิ่มขึ้น เช่น โรคเครียด โรคซึมเศร้า โรคติดสุรา โรคผู้บกพร่องทางจิต โรคสมองติดยา ได้เข้าใจในแนวทางการป้องกันการแก้ปัญหาเบื้องต้นอย่างถูกต้อง - เพื่อให้เกิดระบบการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กร สาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - เพื่อให้ผู้ป่วยที่มีปัญหาความเครียด ซึมเศร้า มีปัญหาสุขภาพจิตจากสุรา และสารเสพติดอื่นๆ ทั้งรายเก่าและรายใหม่ ให้ได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

จากตารางที่ 3.2 จะเห็นได้ว่า เทศบาลตำบลหนองทองพัฒนาให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งวิธีการในการคัดเลือกการจัดสวัสดิการสังคมตลอดจนกลไกการส่งมอบสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุและผู้พิการซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในบทถัดไป

บทที่ 4

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษา เรื่อง พัฒนาการจัดทำบริการสาธารณะของผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ตามแนวทางการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบกรณีศึกษา รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

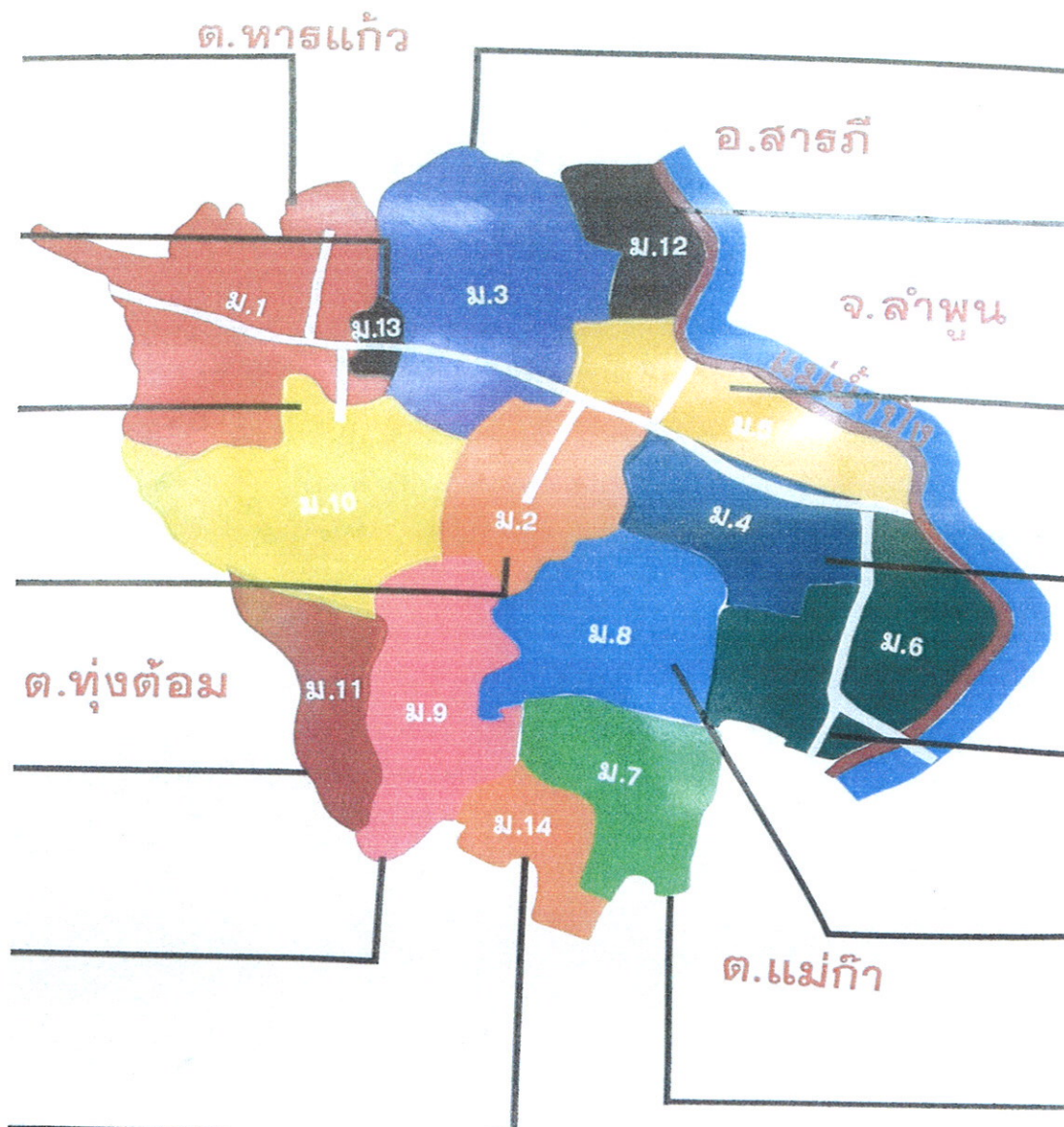
การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบกรณีศึกษา โดยเลือกกรณีศึกษา คือ เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ซึ่งข้อมูลพื้นฐานทางด้านกายภาพ ดังนี้ คือ เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา มีขอบเขตความรับผิดชอบ 1 ตำบล 14 หมู่บ้าน พื้นที่ 14 ตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 4.1 แสดงรายชื่อหมู่บ้าน และจำนวนประชากร ในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม
1	บ้านต้นโชค	478	533	1,011
2	บ้านพระเจ้าเหลื่อม	470	556	1,026
3	บ้านหนองตอง	414	449	863
4	บ้านป่าลาน	251	307	558
5	บ้านเกาะ	275	297	572
6	บ้านท่านาค	270	324	594
7	บ้านหนองช้าง	182	183	365
8	บ้านป่าเป้า	344	375	719
9	บ้านหนองไคร้	477	504	951
10	บ้านหนองบัว	329	344	673
11	บ้านทุ่งแพ่ง	130	145	275
12	บ้านท่าควาย	123	131	254
13	บ้านคันธรส	293	316	609
14	บ้านเด่น – ป่าแดง	192	201	393
รวม		4,198	4,665	8,863

ที่มา : สำนักทะเบียนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา รายงานเมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ.2553
 โดยแบ่งออกเป็น 2 เขต ได้แก่ หนองตองเหนือ กับ หนองตองใต้ ซึ่งแบ่งตามลักษณะภูมิประเทศ ดังแสดงในแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 4.1 แสดงแผนที่ตำบลหนองตอง

ที่มา : เอกสารแนะนำเทศบาลหนองตองพัฒนา, 2554

ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นโดยการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ของกรณีศึกษาในประเด็น ประเภทและวิธีการการจัดทำบริการสาธารณะสามารถแบ่งเป็นกรณีศึกษาได้เป็น 3 กรณี ตามที่มาของการจัดทำบริการสาธารณะ ได้แก่

1. บริการสาธารณะที่เทศบาลจัดทำเอง
2. บริการสาธารณะที่เทศบาลร่วมกันทำกับชุมชน
3. บริการสาธารณะที่ชุมชนจัดทำเอง

4.2 ผู้ให้ข้อมูล

จากการสัมภาษณ์ประธานชมรมผู้สูงอายุเพื่อหากลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะให้กับผู้สูงอายุและผู้พิการ ทำให้สามารถแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 14 กลุ่มโดยมีจำนวนตัวแทนของผู้ให้ข้อมูลในแต่ละกลุ่มต่อไปนี้

1. ผู้บริหารเทศบาล (A001)	จำนวน 3 คน
2. เจ้าหน้าที่เทศบาล (A002)	จำนวน 5 คน
3. ประธานชมรมผู้สูงอายุ (A003)	จำนวน 1 คน
4. ประธานชมรมผู้พิการ (A004)	จำนวน 1 คน
5. ประธานผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน (A005)	จำนวน 14 คน
6. ผู้ใหญ่บ้าน (A006)	จำนวน 14 คน
7. ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณะสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
หมู่บ้านละ 1 คน (A007)	จำนวน 14 คน
8. ตัวแทนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.)
หมู่บ้านละ 1 คน (A008)	จำนวน 14 คน
9. เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบวกครก (A009)	จำนวน 3 คน
10. ตัวแทนจากโรงพยาบาลสวนปรุง
โดยเกณฑ์การคัดเลือกจะให้ความสำคัญกับเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วม
ในการจัดสวัสดิการและบริการสาธารณะของผู้พิการ (A010)	จำนวน 1 คน
11. ตัวแทนจากโรงพยาบาลหางดง
โดยเกณฑ์การคัดเลือกจะให้ความสำคัญกับเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วม
ในการจัดทำบริการสาธารณะของผู้พิการและผู้สูงอายุ (A011)	จำนวน 1 คน
12. ผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน โดยทำการเลือกแบบบังเอิญ หมู่บ้านละ 2 คน
ทั้งหมด 14 หมู่บ้าน (A012)	จำนวน 28 คน
13. ผู้พิการ โดยจะคัดเลือกผู้พิการที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้	

เป็นการเลือกแบบเจาะจง (A013)	จำนวน 10 คน
14. ผู้ดูแลผู้พิการ (A014)	จำนวน 10 คน
15. ประธานมูลนิธิแก้ว-อรุณเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ (A015)	จำนวน 1 คน
รวมตัวแทนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด	จำนวน 120 คน

4.2.1 ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

1. ผู้บริหารเทศบาล (A001)	จำนวน 3คน
2. เจ้าหน้าที่เทศบาล (A002)	จำนวน 5คน
3. ประธานชมรมผู้สูงอายุ (A003)	จำนวน 1คน
4. ประธานชมรมผู้พิการ (A004)	จำนวน 1คน
5. ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) (A007)	จำนวน14คน
6. ตัวแทนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) (A008)	จำนวน14คน
7. เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบวกรก (A009)	จำนวน 3คน
8. ตัวแทนจาก โรงพยาบาลสวนปรุง (A010)	จำนวน 1คน
9. ตัวแทนจาก โรงพยาบาลทางดง (A011)	จำนวน 1คน
10. ผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน (A012)	จำนวน 28คน
11. ผู้พิการในแต่ละหมู่บ้าน (A013)	จำนวน 10คน
12. ผู้ดูแลผู้พิการ (A014)	จำนวน 10คน
13. ประธานมูลนิธิแก้ว – อรุณเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ (A015)	จำนวน 1คน
รวมผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์	จำนวน 92 คน

4.2.2 ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม

1. ประธานผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน(A005)	จำนวน 14คน
2. ผู้ใหญ่บ้าน (A006)	จำนวน 14คน
3. ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)(A007)	จำนวน 5 คน
4. ตัวแทนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.)(A008)	จำนวน 5คน
5. ผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน (A012)	จำนวน 15คน
6. ผู้พิการในแต่ละหมู่บ้าน (A013)	จำนวน 10คน
รวมผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม	จำนวน 63 คน

4.3 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทและวิธีการการจัดทำบริการสาธารณะที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง และการทำการสนทนากลุ่ม

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ กฎหมาย และนโยบายของรัฐเกี่ยวกับบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ ข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ (The New Public Service) ทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Theories of Citizenship) แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการสำหรับพลเมือง (Quality Service for Citizen) แนวคิดเกี่ยวกับบริการสาธารณะ งานวิจัยเกี่ยวกับบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ รางวัลที่กรณีศึกษาได้รับ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.4 ขั้นตอนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1	การเก็บรวบรวมพื้นฐาน เพื่อจัดทำข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษา โดยการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์
ขั้นตอนที่ 2	การเก็บรวบรวมข้อมูลของกรณีศึกษาเกี่ยวกับประเด็นที่จะศึกษา โดยการสัมภาษณ์และการจัดทำสารสนเทศกลุ่ม

ตารางที่ 4.2 แสดงตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ประเด็นคำถาม	ตัวอย่างคำถาม
1. การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบกึ่งมีโครงสร้าง	- ผู้บริหารเทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะ - เจ้าหน้าที่เทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะ - ประธานชมรมผู้สูงอายุ - ประธานชมรมผู้พิการ	- บริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ	- บริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการที่ทางเทศบาลหนองคายพัฒนาจัดทำ มีอะไรบ้าง
	- ผู้บริหารเทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะ - เจ้าหน้าที่เทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะ - ประธานชมรมผู้สูงอายุ - ประธานชมรมผู้พิการ	- ประเภทการจัดทำบริการสาธารณะ	- ลักษณะของบริการสาธารณะที่เทศบาลตำบลหนองคายพัฒนาจัดทำขึ้นสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการเป็นอย่างไร
	- ผู้บริหารเทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะ - เจ้าหน้าที่เทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะ - ประธานชมรมผู้สูงอายุ - ประธานชมรมผู้พิการ - ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) - ตัวแทนอาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุ (อผส.)	- วิธีการการจัดทำบริการสาธารณะ	- การบริหารจัดการและวิธีการส่งมอบบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหนองคายพัฒนาให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการเป็นอย่างไร

ตารางที่ 4.2 (ต่อ) แสดงตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ประเด็นคำถาม	ตัวอย่างคำถาม
1. การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบกึ่งมีโครงสร้าง (ต่อ)	- ประธานชมรมผู้สูงอายุ - ประธานชมรมผู้พิการ - ประธานผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน - ผู้ใหญ่บ้าน - ตัวแทนอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน - ตัวแทนอาสาสมัครดูแล ผู้สูงอายุ - เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้าน บวกรก - ตัวแทนจากโรงพยาบาล สวนปรุง - ตัวแทนจากโรงพยาบาล หางดง - ผู้สูงอายุ - ผู้พิการ - ผู้ดูแลผู้พิการ	- การมีส่วนร่วมของ พลเมืองในการจัดทำ บริการสาธารณะและ การจัดสวัสดิการ สังคม	- ผู้ที่มีส่วนร่วมในการ จัดทำบริการ สาธารณะสำหรับ ผู้สูงอายุและผู้พิการมี ใครบ้าง - เทศบาลตำบลหนอง ทองพัฒนาเปิด โอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการ จัดทำบริการ สาธารณะอย่างไร - ผู้สูงอายุและผู้พิการมี บทบาทในการจัดทำ บริการสาธารณะ อย่างไร

ตารางที่ 4.2 (ต่อ) แสดงตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ประเด็นคำถาม	ตัวอย่างคำถาม
2. การสนทนากลุ่ม	- ประธานชมรมผู้สูงอายุ - ประธานชมรมผู้พิการ - ประธานผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน - ผู้ใหญ่บ้าน - ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน - ตัวแทนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ - เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบวกรก - ผู้สูงอายุ - ผู้พิการ - ผู้ดูแลผู้พิการ	- ความเข้าใจเกี่ยวกับบริการสาธารณะ	- บริการสาธารณะ คืออะไร
	- ประธานชมรมผู้สูงอายุ - ประธานชมรมผู้พิการ - ประธานผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน - ผู้ใหญ่บ้าน - ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน - ตัวแทนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ - เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบวกรก - ผู้สูงอายุ - ผู้พิการ - ผู้ดูแลผู้พิการ	- บริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ	- ขณะนี้ท่านได้รับบริการสาธารณะอะไรบ้าง

ตารางที่ 4.2 (ต่อ) แสดงตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ประเด็นคำถาม	ตัวอย่างคำถาม
2. การสนทนากลุ่ม (ต่อ)	- ประธานชมรมผู้สูงอายุ - ประธานชมรมผู้พิการ - ประธานผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน - ผู้ใหญ่บ้าน - ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน - ตัวแทนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ - เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบวกรก - ผู้สูงอายุ - ผู้พิการ - ผู้ดูแลผู้พิการ	- ความเหมาะสมของบริการสาธารณะ	- บริการสาธารณะที่ท่านได้รับเพียงพอ และตอบสนองต่อความต้องการหรือไม่ และต้องการให้ปรับปรุงอะไรบ้าง
	- ประธานชมรมผู้สูงอายุ - ประธานชมรมผู้พิการ - ประธานผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน - ผู้ใหญ่บ้าน - ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน - ตัวแทนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ - เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบวกรก - ผู้สูงอายุ - ผู้พิการ - ผู้ดูแลผู้พิการ	- ช่องทางการรับบริการสาธารณะ	- ท่านได้รับบริการสาธารณะอย่างไร - ท่านผู้ใหญ่บ้านช่วยเหลือท่านอย่างไร - ทำอย่างไรให้ได้บริการสาธารณะเพิ่มขึ้น - แล้วท่านจะเรียกร้องบริการสาธารณะจากใคร

ตารางที่ 4.2 (ต่อ) แสดงตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ประเด็นคำถาม	ตัวอย่างคำถาม
2. การสนทนากลุ่ม (ต่อ)	- ประธานชมรมผู้สูงอายุ - ประธานชมรมผู้พิการ - ประธานผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน - ผู้ใหญ่บ้าน - ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน - ตัวแทนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ - เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบวกรก - ผู้สูงอายุ - ผู้พิการ - ผู้ดูแลผู้พิการ	- ความสำคัญของหน่วยงานภาครัฐในการจัดบริการสาธารณะ	- ท่านคิดว่าบุคคลในที่นี่ใครสำคัญที่สุดต่อการจัดบริการสาธารณะ (รัฐบาล จังหวัด เทศบาล ชุมชน)
3. การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม	- ผู้บริหารเทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะ - เจ้าหน้าที่เทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะ - ประธานชมรมผู้สูงอายุ - ประธานชมรมผู้พิการ - ผู้สูงอายุ - ผู้พิการ - ผู้ดูแลผู้พิการ - เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบวกรก		

4.5 การตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลโดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยจะทดสอบจากแหล่งบุคคล ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารของเทศบาล ชาวบ้าน และประชาชนชมรมผู้สูงอายุ (Norman K. Denzin, 1978: 291-297)

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic induction) (ตุลาพงศ์ จันทวานิช, 2552: 130 - 133) และเขียนบรรยาย (Descriptive) ตามแต่ละขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล (Robert E. Stake, 1995) ดังต่อไปนี้

4.6.1 กำหนดประเด็นและจัดแบ่งประเภทประเด็น

โดยขั้นตอนนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตเหตุการณ์ แบบไม่มีส่วนร่วม การจัดทำกรสนทนากลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มากำหนดประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะของผู้สูงอายุและผู้พิการ ได้แก่ มาตรฐานการจัดทำบริการสาธารณะที่เทศบาลจัดทำเอง เทศบาลร่วมกันทำกับชุมชน และชุมชนจัดทำเอง

4.6.2 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์และการจัดทำแผนภาพความสัมพันธ์

โดยขั้นตอนนี้จะเป็นการนำเอาประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะ มาหาความสัมพันธ์และจัดทำแผนภาพความสัมพันธ์เพื่อหาประเภทและวิธีการการจัดทำบริการสาธารณะ ทั้งในส่วนที่เทศบาลจัดทำเอง เทศบาลร่วมกันทำกับชุมชน และชุมชนจัดทำเอง

4.6.3 จัดทำสรุปและบริบทแวดล้อมที่สำคัญ

ในขั้นตอนนี้จะเป็นการสรุปประเภทและวิธีการของการจัดทำบริการสาธารณะ ที่ได้จากการศึกษาพร้อมทั้งระบุบริบทที่สำคัญและส่งผลต่อหรือเป็นเงื่อนไขในการจัดทำประเภทและวิธีการการจัดทำบริการสาธารณะดังกล่าว

บทที่ 5

ผลการศึกษา

การศึกษา เรื่อง การพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ตามแนวทางการบริการสาธารณะภาครัฐรูปแบบใหม่ ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบกรณีศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการการจัดสวัสดิการสังคม ประเภทและวิธีการของสวัสดิการสังคมที่สอดคล้องกับผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ศึกษาความเข้มแข็งของชุมชนในการกำหนดประเภทและวิธีการในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา และศึกษาความเป็นพลเมืองของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างจาก ผู้บริหารเทศบาล เจ้าหน้าที่เทศบาล ประธานชมรมผู้สูงอายุ ประธานชมรมผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ดูแลผู้พิการ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดทำกรรณสูตจากประธานผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ดูแลผู้พิการ ใน ประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ นอกจากนั้นผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตเหตุการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในช่วงที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาลงพื้นที่ในการแจกเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการอีกด้วย

5.1 พัฒนาการการจัดสวัสดิการสังคมที่สอดคล้องกับผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาตั้งอยู่ที่ทิศใต้ของอำเภอสว่างแดนดิน มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอสว่างแดนดิน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร และอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร มีพื้นที่ครอบคลุมทั้งตำบลรวม 14 ตารางกิโลเมตร ประชาชนส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยเป็นกลุ่มกันหนาแน่นบริเวณสองฟากถนนสายสันป่าตอง – สกลนคร และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ค้าขาย รับจ้าง และรับราชการ ประชากรในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีรายได้ที่สำคัญมาจากการจำหน่ายผลไม้สดและผลไม้แปรรูปซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่สำคัญ นอกจากนี้มีการทำนาปีละ 1 ครั้ง ทำสวนพริก ปลูกถั่วเหลือง และสวนกระเทียม เป็นต้น ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวิถีการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกับชาวล้านนาทั่วไป เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา มีขอบเขตความรับผิดชอบ 1 ตำบล 14 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 8,768 คน โดยมีจำนวนที่เป็นประชากรผู้สูงอายุทั้งสิ้น 1,547 คนและมีผู้พิการ

ทั้งสิ้น 224 คน ซึ่งผู้สูงอายุและผู้พิการภายในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีจำนวนสูง ถือเป็นกลุ่มบุคคลที่ทางเทศบาลตำบลหนองตองให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุและผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเกิดการมีส่วนร่วมในชุมชนอีกด้วย

นอกจากนั้นรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุและผู้พิการเนื่องจากในแต่ละปีจะมีจำนวนผู้สูงอายุและผู้พิการเพิ่มสูงขึ้น รัฐจึงต้องให้ความช่วยเหลือดูแลโดยออกกฎหมายต่างๆ ให้สอดคล้องและเกิดประโยชน์แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันในสังคม ดังนั้นรัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายในการบริหารจัดการในเรื่องของการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งได้กำหนดถึงสิทธิของผู้สูงอายุและผู้พิการที่จะได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น ด้านสุขภาพ ด้านรายได้ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสังคมและจิตใจ รวมไปถึงการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยแรกเริ่มนั้นการจัดสวัสดิการสังคมยังคงอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงสาธารณสุขและกรมประชาสงเคราะห์ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในปัจจุบัน) ซึ่งสวัสดิการในช่วงเริ่มแรกนั้นจะมุ่งเน้นไปที่การจัดสวัสดิการด้านสุขภาพ โดยส่งเสริมและสนับสนุนการให้บริการด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ทั้งในด้านการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ รวมไปถึงการวินิจฉัยตรวจรักษาโรคให้แก่ผู้สูงอายุ ยกตัวอย่างเช่น การตรวจสุขภาพและการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุออกกำลังกาย เป็นต้น นอกจากนี้รัฐบาลได้ดำเนินโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 โดยกรมประชาสงเคราะห์ เป็นผู้รับผิดชอบในการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งโครงการนี้จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจน ประสบปัญหาเดือดร้อน ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู โดยในระยะแรกนั้น (พ.ศ.2536 - 2537) ได้จัดสรรให้ผู้สูงอายุทุกจังหวัด หมู่บ้านละ 3-5 คน คนละ 200 บาทต่อเดือน และจะมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สูงอายุที่จะได้รับอนุมัติเบี้ยยังชีพตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ ว่าด้วยการจ่ายเงินอุดหนุนกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุและครอบครัวในชุมชน พ.ศ.2536 จนกระทั่งปี พ.ศ.2542 ได้เพิ่มจำนวนเงินเบี้ยยังชีพจากเดิมคนละ 200 บาทต่อเดือน เป็นคนละ 300 บาทต่อเดือน โดยใช้ระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ พ.ศ.2543 และมีการเปลี่ยนแปลงการโอนเงินเบี้ยยังชีพเข้าบัญชีผู้สูงอายุ จากเดิมที่เคยโอนเงินเข้าบัญชีงวดละ 3 เดือน ปีละ 4 ครั้ง เป็นโอนเงินเข้าบัญชีงวดละ 6 เดือน ปีละ 2 ครั้ง โดยรัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบค่าธรรมเนียมการโอนเงินดังกล่าวและให้คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ นำหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติจะได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุ ตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ พ.ศ. 2543 เพื่อให้การคัดเลือกผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุ เป็นไปอย่างโปร่งใส ทัวถึง และเป็น

ธรรม ทั้งนี้ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้มอบหมายให้กรมประชาสัมพันธ์ดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่วงแรกของการจัดสวัสดิการสังคม (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2542: ระบบออนไลน์)

แต่หลังจากมีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดสวัสดิการสังคมแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ อย่างทั่วถึง เมื่อมีการถ่ายโอนภารกิจในการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการจากกระทรวงสาธารณสุขและกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในปัจจุบัน) มาให้กระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น) ส่งผลให้เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาต้องดูแลตามบทบาทภารกิจตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 รวมไปถึงพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 โดยหลังจากได้รับการถ่ายโอนภารกิจต่างๆ การจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการก็เพิ่มขึ้นจากเดิมซึ่งในช่วงเริ่มแรกมีเพียงสวัสดิการด้านสุขภาพและการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพียงเท่านั้น แต่ในปัจจุบันกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดหลักเกณฑ์แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และวิธีการวัดผลการดำเนินงานสำหรับแนวทางไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบไปด้วยหลักการดำเนินงาน 4 แผนงานหลัก คือ (1) แผนงานให้บริการด้านสุขภาพอนามัย มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดฝึกอบรมให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ ผู้ดูแลและครอบครัว รวมทั้งคนในชุมชน รวมถึงการออกหน่วยเคลื่อนที่เพื่อบริการตรวจสุขภาพเบื้องต้นแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการและหน่วยเคลื่อนที่สำหรับรักษาพยาบาลแบบฉุกเฉินได้ตลอด 24 ชั่วโมง เป็นต้น (2) แผนงานส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งด้านองค์กรผู้สูงอายุและผู้พิการ มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริม สนับสนุนให้มีการรวมตัวกันเป็นชมรมหรือองค์กรผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ดูแล และภาคีเครือข่าย เช่น สมาคมผู้พิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย สภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย สมาคมผู้พิการประจำจังหวัด หรือสมาคมผู้สูงอายุประจำจังหวัด เพื่อเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมการจัดสวัสดิการสังคมตามความเหมาะสมของพื้นที่หรือชุมชน โดยการรวมกลุ่มดังกล่าวนั้นจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้สูงอายุและผู้พิการ นอกจากนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสนับสนุนงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุและผู้พิการตามความเหมาะสมอีกด้วย (3) แผนงานส่งเสริมอาชีพหรือรายได้ของผู้สูงอายุและผู้พิการ มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดให้ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ดูแลเข้าร่วมฝึกอาชีพและอบรมให้ความรู้ในอาชีพต่างๆ และ (4) แผนงานด้านการบริหารจัดการระบบพัฒนาคุณภาพชีวิต มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุและผู้พิการ และประชาสัมพันธ์ สื่อสารให้ผู้สูงอายุและผู้พิการได้รับทราบถึงสิทธิของตนในการเข้าถึงบริการของภาครัฐ นอกจากนี้ควรจัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการ และจ่ายเงินเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการในพื้นที่อย่างทั่วถึง เป็นธรรม และเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย รวมไปถึงเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุและผู้พิการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองอีกด้วย โดยการดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการดังกล่าวนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้สูงอายุและผู้พิการซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุและผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพของตนเอง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550)

ซึ่งหลังจากนั้นกฎหมายได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุและผู้พิการ ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีของการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในช่วงเริ่มแรกนั้น กรมประชาสงเคราะห์จะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ โดยแจกเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุรายละ 300 บาทต่อเดือน ตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินอุดหนุนกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุและครอบครัวในชุมชน พ.ศ.2536 แต่หลังจากมีการถ่ายโอนภารกิจผู้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปี พ.ศ.2545 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุจะได้รับเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพจากเดิม 300 บาทเพิ่มขึ้นเป็น 500 บาทต่อเดือน และในปี พ.ศ.2550 ผู้พิการก็ได้รับเงินเงินสวัสดิการเบี้ยความพิการ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 คนละ 500 บาทต่อเดือนอีกด้วย โดยผู้สูงอายุจะต้องทำการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุก่อน ส่วนผู้พิการจะต้องทำการขึ้นทะเบียนผู้พิการก่อนเช่นเดียวกัน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นหน่วยงานที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุและผู้พิการ หลังจากที่ผู้สูงอายุและผู้พิการทำการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุหรือขึ้นทะเบียนผู้พิการแล้วนั้น นอกจากจะได้รับสิทธิในการได้รับเบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาทแล้ว ยังได้รับสิทธิที่ผู้สูงอายุและผู้พิการพึงได้รับตามกฎหมายอีกด้วย เช่น การช่วยเหลือค่าโดยสารยานพาหนะ การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในอาคาร สถานที่ หรือสวัสดิการสังคมอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งวิธีการหรือกลไกในการแจกเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการนี้แต่เดิมนั้น กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงาน และพัฒนาสังคม (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในปัจจุบัน) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการ แต่หลังจากการถ่ายโอนภารกิจ เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเป็นแกนนำในการดำเนินการเอง ทั้งการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ รวมไปถึงดำเนินการแจกเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการอีกด้วย นอกจากนั้นสวัสดิการด้านสุขภาพ หลังจากได้รับการถ่ายโอนภารกิจจากกระทรวงสาธารณสุขแล้วนั้น เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาก็เป็นแกนนำในการดำเนินงานด้านการอบรม

ให้ความรู้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และอาสาสมัครดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ (อผส.) ด้านการดูแลสุขภาพโภชนาการและการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุและผู้พิการ รวมไปถึงความรู้เกี่ยวกับการปรับสภาพแวดล้อมภายในบ้านและที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัย และอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ เป็นต้น เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการลงพื้นที่ช่วยเหลือ ตรวจรักษาพยาบาลเบื้องต้น รวมไปถึงให้กำลังใจกับผู้สูงอายุและผู้พิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ก่อนมีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น การจัดสวัสดิการสังคมส่วนใหญ่มีเพียงสวัสดิการด้านสุขภาพและการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยมีกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้รับผิดชอบ แต่หลังจากการถ่ายโอนอำนาจและภารกิจในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วนั้น เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนากลายเป็นแกนนำในการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ และในปัจจุบันเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนายังมุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดสวัสดิการสังคมต่างๆ อีกด้วย ซึ่งรายละเอียดของการจัดสวัสดิการสังคมโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นจะกล่าวในส่วนถัดไป

5.2 ประเภทและวิธีการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

สวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการเป็นอีกภารกิจหนึ่งที่สำคัญที่ทางเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาได้ดำเนินการจัดขึ้น ซึ่งสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการที่ทางเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาได้จัดทำขึ้นนั้นมีความหลากหลาย มีความครอบคลุม และเกิดประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการอย่างมาก โดยการดำเนินงานจัดกิจกรรมต่าง ๆ นั้นนอกจากเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาจะมีบทบาทสำคัญแล้ว หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นๆ รวมถึงบุคลากรของหน่วยงานหรือองค์กรนั้นๆภาคประชาชนหรือแม้กระทั่งสถานที่ในการจัดกิจกรรมก็มีบทบาทสำคัญเช่นกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 สวัสดิการสังคมด้านการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุ

สิทธิของผู้สูงอายุเป็นสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นผลมาจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 54 และมาตรา 80 เกี่ยวกับภารกิจที่หน่วยงานภาครัฐมีต่อผู้สูงอายุ ประกอบกับการกำหนดแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยมีการกำหนดแนวคิดพื้นฐานซึ่งส่งผลต่อการกำหนดสิทธิต่างๆ ของผู้สูงอายุในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

มาตรา 54 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 80 รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย ส่งเสริมและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์คนชราและผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

แนวคิดพื้นฐานของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2546 – 2564)

ปรัชญา ผู้สูงอายุไม่ใช่มูลคดียุติธรรมหรือเป็นภาระต่อสังคม แต่สามารถมีส่วนร่วมเป็นพลังพัฒนาสังคม จึงควรได้รับการส่งเสริมและเกื้อกูลจากครอบครัว ชุมชน และรัฐให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีให้นานที่สุด ขณะเดียวกันผู้สูงอายุที่ประสบความทุกข์ยากต้องได้รับการเกื้อกูลจากครอบครัว ชุมชน สังคม และรัฐอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

วิสัยทัศน์ “ผู้สูงอายุเป็นหลักชัยของสังคม”

จากแนวทางตามรัฐธรรมนูญและแผนผู้สูงอายุแห่งชาติข้างต้นนำมาสู่การกำหนดสิทธิของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้สูงอายุจะได้รับการดูแลและมีความมั่นคงในชีวิต โดยในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 กำหนดสิทธิของผู้สูงอายุที่ต้องได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่างๆ ไว้ 13 ประการ ได้แก่

- (1) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ
- (2) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
- (3) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม
- (4) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน
- (5) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น
- (6) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
- (7) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ
- (8) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง
- (9) การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น

- (10) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง
- (11) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- (12) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี
- (13) การอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

จากสิทธิของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 จะเห็นว่าที่จริงแล้วผู้สูงอายุมีสิทธิต่างๆ ตามกฎหมายกว่า 13 ประการ แต่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะทราบสิทธิของตนเฉพาะเรื่องการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ 500 บาท เท่านั้น เช่นเดียวกับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาที่จะสนใจและให้ความสำคัญกับสิทธิในการรับเบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท มากกว่าสิทธิด้านอื่นๆ ทุกครั้งที่ทางเทศบาลออกไปแจกเบี้ยยังชีพในแต่ละเดือน ผู้สูงอายุเกือบทุกคนจะถามถึงความคืบหน้าในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลที่ประกาศไว้ว่าจะขึ้นเบี้ยยังชีพ และมีการแจกเบี้ยยังชีพตามช่วงอายุของผู้สูงอายุว่าจะเริ่มใช้เมื่อไหร่ ทางเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องของสิทธิของผู้สูงอายุซึ่งมีมากกว่าด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ จึงได้จัดให้มีกิจกรรมการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เพื่อให้ผู้สูงอายุในตำบลหนองตองมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิที่ตนมี โดยได้ส่งหนังสือเชิญไปยังประธานกรรมการเครือข่ายองค์กรผู้สูงอายุเชิงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นวิทยากรในการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในตำบลหนองตอง นอกจากนี้ทางเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนายังได้ส่งหนังสือเชิญเพื่อเข้าร่วมการอบรมไปยังประธานชมรมผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน ทั้ง 14 หมู่บ้านในตำบลหนองตอง เพื่อทำการคัดเลือกสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุมาเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากการส่งหนังสือเชิญแล้ว ทางเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนายังใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของเทศบาลซึ่งจะมีการประกาศในทุกๆ เช้า และการประชาสัมพันธ์ผ่านรถประชาสัมพันธ์ของผู้บริหารของเทศบาล เพื่อให้ผู้สูงอายุทราบกำหนดการและเข้าร่วมกิจกรรมโดยพร้อมเพรียงกัน อีกหนึ่งวิธีการประชาสัมพันธ์ที่ดีที่สุดคือการบอกปากต่อปากที่ทำให้ผู้สูงอายุเห็นว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญเพราะผู้บริหารของเทศบาลมาบอกให้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยตัวเอง (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A001)

ในวันที่มีการจัดกิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้านจะเดินทางมายังศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุป่าเป้ากันแต่เช้าก่อนเวลานัดหมายประมาณ 30 นาที บางคนเดินเท้ามาเนื่องจากบ้านอยู่ใกล้ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุป่าเป้า บางคนปั่นจักรยานมาซึ่งปั่นมาพร้อมกัน 3-4 คน ผู้สูงอายุที่สามารถขี่มอเตอร์ไซค์ได้ก็จะนำมอเตอร์ไซค์มาเองโดยรับผู้สูงอายุที่บ้านอยู่ใกล้กันหรือเป็นญาติกันซ้อนท้ายมาด้วย แต่สำหรับผู้สูงอายุที่บ้านอยู่ไกลจะมีผู้ใหญ่บ้านหรือประธานชมรมผู้สูงอายุหารถยนต์มารับ-ส่งยังศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุป่าเป้า เมื่อมาถึงศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุป่าเป้าจะ

รวมกลุ่มกันพูดคุยเรื่องทั่วไป เช่น ความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุแต่ละคน เป็นต้น บางคนก็จะไปออกกำลังกายตามอุปกรณ์ออกกำลังกายต่างๆ ที่ทางเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาจัดไว้ให้ (ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในส่วนถัดไป) เมื่อใกล้ถึงเวลานัดหมายเจ้าหน้าที่เทศบาลจะมาตั้งโต๊ะลงทะเบียนแยกตามหมู่บ้าน ซึ่งผู้สูงอายุจะไปลงทะเบียนแล้วเข้าไปนั่งในศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุป่าเป้า หลังจากนั้นผู้บริหารของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาจะได้ดำเนินกิจกรรมนันทนาการ เพื่อกระตุ้นความสนใจจากผู้สูงอายุ โดยเริ่มจากการร้องเพลงตามจังหวะพร้อมทำประกอบเพลง ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกผ่อนคลายและสนุกสนาน ก่อนจะเริ่มนำเข้าสู่การอบรมให้ความรู้ ซึ่งในวันดังกล่าวนอกจากจะมีผู้สูงอายุแล้ว ยังมีตัวแทนจากชมรมต่างๆ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) โดยสังเกตได้จากลักษณะของเสื้อผ้าที่มีการแสดงถึงชมรมต่างๆ ซึ่งในวันถึงพื้นที่จากการสังเกตไปลงทะเบียนและผู้เข้าร่วมการอบรม พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นตัวแทนของชมรมผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้านจะใส่เสื้อของชมรมซึ่งเป็นเสื้อหม้อฮ่อมและตรงกระเป๋าสีเสื้อจะมีตราสัญลักษณ์ของชมรมผู้สูงอายุอยู่ ทำให้ทราบว่าในการจัดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุนี้ไม่ได้มีแค่ผู้สูงอายุเท่านั้นที่เข้าร่วมกิจกรรม แต่ยังมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) ซึ่งจะใส่เสื้อแตกต่างจากผู้สูงอายุมาเข้าร่วมการอบรมด้วย (การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม A001,A012)

“...ป่ามีความยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทุกอย่างที่ทางเทศบาลจัด เพราะเห็นว่ามันเป็นประโยชน์กับป่า...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A012)

จะเห็นได้ว่ากลไกในการจัดสวัสดิการด้านการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุนั้น จะมีกลไกที่ช่วยให้การดำเนินการจัดสวัสดิการด้านนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งกลไกดังกล่าวก็คือ กลไกที่เป็นหน่วยงานราชการ เช่น เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกลไกที่เป็นชุมชนนั่นก็คือ ประธานชมรมผู้สูงอายุของแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 14 หมู่บ้าน

5.2.2 สวัสดิการสังคมด้านการแจกเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ เป็นภาระหน้าที่ที่ภาครัฐจัดให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 53 ได้ระบุไว้ว่าบุคคลซึ่งมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ และมาตรา 54 ได้ระบุไว้ว่าบุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐและบุคคลวิกลจริตย่อมได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

จากการกำหนดแนวทางการดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุและผู้พิการเป็นรูปธรรมมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นจึงได้มีการกำหนดรายละเอียดของสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือจากรัฐ ซึ่งผู้สูงอายุและผู้พิการต่างมีสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลือที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมแต่ความช่วยเหลืออย่างหนึ่งที่ผู้สูงอายุและผู้พิการได้รับจากรัฐเหมือนกัน คือ การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมแก่ผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และการจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ ตามเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 โดยมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการมอบเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และเบี้ยความพิการให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตการปกครองของตน เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งที่เป็นตัวแทนภาครัฐในการมอบเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุและเบี้ยความพิการแก่ผู้พิการ ซึ่งผู้สูงอายุและผู้พิการที่จะได้รับความช่วยเหลือดังกล่าว ต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการรับรองว่ามีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ หรืออาจกล่าวได้ว่า ได้รับการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุและผู้พิการเรียบร้อยแล้ว ซึ่งผู้สูงอายุและผู้พิการมีรายละเอียดของการขึ้นทะเบียนที่แตกต่างกัน ดังนี้

5.2.2.1 การขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพ

การขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพนั้น นับเป็นขั้นตอนแรกที่จะทำให้ผู้สูงอายุได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งตามระเบียบคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ พ.ศ. 2552 ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สูงอายุที่จะได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คือ มีสัญชาติไทย มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดจากหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ผู้รับเงินบำนาญ ผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ที่ได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทน รายได้ประจำ หลังจากนั้นผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติข้างต้นต้องนำเอกสาร คือ บัตรประชาชน หรือบัตรอื่นที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐที่มีรูปถ่ายพร้อมสำเนา และหากผู้สูงอายุต้องการรับเงินเบี้ยยังชีพผ่านธนาคารให้นำสำเนาสมุดบัญชีเงินฝากธนาคารไปยื่น ณ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนเองมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน โดยเงินเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุจะได้รับนั้นจะได้รับเป็นรายเดือน เดือนละ 1 ครั้ง ครั้งละ 500 บาท ทั้งนี้หากผู้สูงอายุไม่สามารถไปขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุด้วยตนเองได้ สามารถมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้อื่นเป็นผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุเพื่อขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแทน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า การดำเนินการทั้งในส่วนของการรับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ การตรวจสอบคุณสมบัติผู้สูงอายุ และการดำเนินการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุถูกดำเนินการ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสิ้น และในประเทศไทยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกว่า 100 แห่ง ดังนั้นเพื่อให้

การดำเนินการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีการดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทางกระทรวงมหาดไทย จึงได้มีระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 และเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุ บางคนอาจอาศัยอยู่ถิ่นที่อื่น ซึ่งไม่ใช่ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน ทางกระทรวงมหาดไทยจึงได้กำหนดให้ ผู้สูงอายุที่จะมีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพนั้นต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตาม ทะเบียนบ้านด้วย นอกจากนี้ยังได้กำหนดแนวทางการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ และการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพแก่ ผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับลงทะเบียน และยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ภายในเดือนพฤศจิกายนของทุกปีเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถรับเงินเบี้ยยังชีพได้ในปีงบประมาณถัดไป ซึ่งมี หลักฐานที่ต้องใช้เพิ่มเติม คือ ทะเบียนบ้านพร้อมสำเนา หลังจากนั้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ ตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐาน สำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในปีงบประมาณที่ผ่านมาไม่ต้องลงทะเบียนขอรับเบี้ยยังชีพอีก แต่ให้ถือว่าเป็นผู้ได้ขึ้น ทะเบียนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้แล้ว ซึ่งจำนวนผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติครบตามที่ กระทรวงมหาดไทยกำหนดจะถูกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสรุปยอดจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยัง ชีพ ทั้งที่เป็นผู้ขึ้นทะเบียนรายเก่าและรายใหม่ และส่งจำนวนผู้สูงอายุดังกล่าวไปยังท้องถิ่นจังหวัด เพื่อ ดำเนินการสรุปจำนวนผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในระดับจังหวัด ส่งไปยังกรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการขอตั้งงบประมาณต่อไป โดยการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพนั้น กระทรวงมหาดไทยยังคงยึดแนวทางเดียวกันกับคณะกรรมการผู้สูงอายุ ซึ่งอาจจะจ่ายเป็นเงินสด หรือจ่าย ผ่านธนาคารก็ได้ แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจ่ายในวันที่ 10 ของทุกเดือน ทั้งนี้การดำเนินการรับ ลงทะเบียนผู้สูงอายุและยื่นขอรับเงินเบี้ยยังชีพ รวมถึงการสำรวจจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับสิทธิได้รับเบี้ยยัง ชีพนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการดำเนินการทุกปี เพราะอาจมีผู้สูงอายุที่เคยได้รับเงินเบี้ยยังชีพ เสียชีวิต หรือมีการย้ายที่อยู่ไปยังเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

จากแนวทางปฏิบัติสำหรับการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ และการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จากการสัมภาษณ์ (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A001, A002) และจากการ สังเกตการณ์ (การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม A001, A002, A012, A013) ทำให้ทราบว่า เทศบาลตำบล หนองตองพัฒนาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งที่ได้นำแนวทางข้างต้นมาปฏิบัติ แต่ได้มีการ ปรับเปลี่ยนวิธีการบางอย่างเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ ดังรายละเอียดที่จะกล่าวต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 ตารางสรุปขั้นตอนการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพ

กิจกรรม	ผู้ดำเนินการ
ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบสถานะของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปัจจุบัน	เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ชมรมผู้สูงอายุ
ขั้นตอนที่ 2 การรับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุรายใหม่เพื่อขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชมรมผู้สูงอายุ
ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทั้งหมด	เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา
ขั้นตอนที่ 4 การส่งรายชื่อผู้สูงอายุไปยังสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอ	เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบสถานะของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปัจจุบัน ในการจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุนั้น เนื่องจากระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ได้กำหนดไว้ว่าผู้สูงอายุที่เคยขอขึ้นทะเบียนเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแล้ว ไม่ต้องขอขึ้นทะเบียนเพื่อรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอีก ยกเว้นในกรณีที่มีการย้ายที่อยู่ไปอยู่ในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น แต่ในขณะเดียวกันผู้สูงอายุบางคนอาจเสียชีวิตลงหรืออาจย้ายไปอยู่สถานสงเคราะห์ของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือได้รับเงินเดือนค่าตอบแทน ซึ่งขัดกับคุณสมบัติของผู้สูงอายุที่จะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามข้อ 6 ดังนั้นจึงต้องมีการตรวจสอบสถานะสิทธิของผู้สูงอายุ โดยเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาจะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลทำการตรวจสอบสถานะสิทธิ ทั้งจากการตรวจสอบรายชื่อผู้เสียชีวิตจากข้อมูลทะเบียนราษฎรของอำเภอหางดงว่า มีผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ซึ่งมีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพเสียชีวิตหรือไม่ นอกจากนี้เนื่องจากรองนายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนาเป็นประธานชมรมผู้สูงอายุของตำบลหนองตอง และเมื่อผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุเสียชีวิต ทางชมรมผู้สูงอายุ โดยรองนายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนาจะมีการมอบเงินช่วยเหลือในการจัดงานศพให้แก่ญาติของผู้สูงอายุจึงทำให้ทางชมรมผู้สูงอายุจะมีการบันทึกข้อมูลจำนวนสมาชิก โดยข้อมูลดังกล่าวถูกนำไปใช้ในการตรวจสอบความถูกต้องกับข้อมูลของทางเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา เพื่อทำการสรุปจำนวนและรายชื่อผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพ โดยไม่ต้องขอขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุใหม่ ทั้งนี้ยังมีผู้สูงอายุบางคนที่มีการย้ายที่อยู่อาศัย ซึ่งส่วนใหญ่จะย้ายไปอาศัยกับญาติในตำบลใกล้เคียงคือ ตำบลหารแก้ว ซึ่งผู้สูงอายุคนดังกล่าวจะหมดสิทธิในการได้รับเบี้ยยังชีพจากเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา หากผู้สูงอายุต้องการได้รับสิทธิเงินเบี้ยยังชีพ

ชีพต่อไปต้องไปขอขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุเพื่อรับเบี้ยยังชีพ ณ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ย้ายไปอาศัยนั้น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหารแก้ว

ขั้นตอนที่ 2 การรับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุเพื่อขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในขั้นตอนนี้เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาจะมีการกำหนดแผนการรับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุรายใหม่ โดยมีการจัดตารางวันรับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุรายใหม่ในทุกๆ หมู่บ้าน ทั้ง 14 หมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ซึ่งจากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมของการรับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุรายใหม่ โดยเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ณ. วัดต่างๆ ของแต่ละหมู่บ้านพบว่า ทางเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาจะมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุในหมู่บ้านทราบผ่านทางกระบอกเสียงตามสายของเทศบาล นอกจากนี้ทางเทศบาลจะฝากเรื่องให้ผู้ใหญ่บ้าน และประธานชมรมผู้สูงอายุของหมู่บ้านมาบอกต่อให้แก่ผู้สูงอายุได้ทราบว่าทางเทศบาลจะมารับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุรายใหม่ ในวันและเวลาใด รวมถึงสถานที่ที่จะใช้ในการรับขึ้นทะเบียนด้วย ซึ่งเมื่อถึงเวลาที่ทางเทศบาลนัดหมายจะมีรองนายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนา และเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเดินทางมารับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ โดยระหว่างการเดินทางของรองนายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนาที่เดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัวที่มีการดัดแปลงเป็นรถประชาสัมพันธ์ติดเครื่องขยายเสียง จะเปิดเพลงพร้อมกับการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่ทางเทศบาลจะจัดขึ้นมาตามทาง ซึ่งเป็นสัญญาณที่ทำให้ผู้สูงอายุทราบว่าใกล้ถึงเวลานัดหมายที่ทางเทศบาลจะมารับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุแล้ว และจะมีผู้สูงอายุบางคนเดินทางมาถึงก่อนเวลานัดหมาย ซึ่งจะจับกลุ่มพูดคุยกันถึงข่าวสารต่างๆ บางคนก็จะอาสาไปทำความสะอาดสถานที่ และจัดสถานที่รอเจ้าหน้าที่เทศบาลด้วย ทั้งนี้เนื่องจากในวันดังกล่าวเป็นวันเสาร์และอยู่ในช่วงฤดูหนาว ซึ่งผู้สูงอายุบางคนอาจพักผ่อนหรือรับประทานอาหารเช้าอยู่ ทำให้จำนวนผู้สูงอายุมีน้อย ทางผู้ใหญ่บ้านจึงได้ประกาศเสียงตามสายของหมู่บ้านให้ผู้สูงอายุทราบว่า เจ้าหน้าที่ของเทศบาลที่เดินทางมารับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุรายใหม่ได้เดินทางมาถึงแล้ว พร้อมกับประกาศย้ำเตือนเกี่ยวกับเอกสารที่ต้องใช้ในการขอขึ้นทะเบียนเพื่อให้ผู้สูงอายุนำมาขึ้นขอขึ้นทะเบียนด้วย ซึ่งเอกสารดังกล่าวได้แก่

1. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน
2. สำเนาทะเบียนบ้าน
3. สำเนาสมุดบัญชีธนาคาร ในกรณีที่ประสงค์จะขอรับเงินผ่านทางธนาคาร

ซึ่งในการรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ นอกจากผู้สูงอายุจะสามารถรับเงินสดด้วยตนเองได้แล้ว ผู้สูงอายุยังสามารถขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยการโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงิน หรือ โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามบุคคลอื่นที่ได้รับมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงินแล้ว

จากการสังเกตผู้ที่มาร่วมการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุเพื่อขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุพบว่า นอกจากผู้สูงอายุแล้ว จะมีบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี มาร่วมด้วย บางคนมีอายุ 59 ปี ปีหน้าถึงจะมีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ บางคนอายุ 40-45 ปี เป็นลูกของผู้สูงอายุที่จะขอขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุแต่มาแทนผู้สูงอายุ แต่บางคนจะมาสังเกตวิธีการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุว่าต้องใช้เอกสารอะไร มีขั้นตอนอย่างไร เพื่อนำไปบอกพ่อแม่ ซึ่งจะมียุครครบ 60 ปีในปีถัดไป เพื่อที่จะได้เตรียมตัวได้ถูกต้อง

เมื่อเจ้าหน้าที่เทศบาลเตรียมสถานที่และเอกสารพร้อมแล้ว จะทำการประกาศให้ผู้สูงอายุและผู้ที่มาเข้าร่วมฟังคนอื่น ๆ มานั่งภายในศาลา ซึ่งจะมีการปูเสื่อและเตรียมเก้าอี้ไว้สำหรับผู้สูงอายุ เพราะก่อนที่จะขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุนั้น ทางเทศบาลตำบลหนองพัฒนา โดยรองนายกเทศมนตรีตำบลหนองพัฒนา จะมีการอธิบายเพื่อทำความเข้าใจให้แก่ผู้สูงอายุเกี่ยวกับขั้นตอนการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ ซึ่งในวันดังกล่าวเป็นการรับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุเพื่อขอรับเงินเบี้ยยังชีพประจำปีงบประมาณ 2556 ดังนั้นผู้สูงอายุที่จะสามารถขึ้นทะเบียนในวันนั้นต้องมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป แต่ยังไม่เคยขอขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพมาก่อน และคนที่เกิดก่อน 1 ตุลาคม พ.ศ. 2495 แต่ปัญหาที่พบในพื้นที่นี้คือ ผู้สูงอายุบางคนในบัตรประจำตัวประชาชนไม่ได้ระบุวันที่ และเดือนเกิด แต่ระบุเพียงปีเกิดคือ พ.ศ. 2495 ทางเทศบาลจึงแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยจะรับลงทะเบียนไปก่อนเพื่อไม่ให้เสียสิทธิ แล้วจะมีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สูงอายุอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะปรับเป็นวันที่ 1 มกราคม นอกจากนี้ทางเทศบาลจะมีการสอบถามผู้สูงอายุว่ามีใครย้ายมาจากตำบลอื่นหรือไม่ เพราะจะมีผู้สูงอายุบางคนที่เคยอยู่ตำบลหารแก้วแล้วย้ายมาอยู่ตำบลหนองตอง หรือผู้สูงอายุที่ย้ายออกไปอยู่ที่อื่น เพื่อที่ทางเทศบาลจะได้ให้คำแนะนำที่ถูกต้อง และผู้สูงอายุก็ไม่เสียสิทธิในการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพราะหากเสียสิทธิจะเสียถึง 2 ปี ซึ่งในหมู่บ้านนี้ไม่มีผู้สูงอายุที่เข้าข่ายทั้ง 2 กรณี เมื่ออธิบายเกี่ยวกับคุณสมบัติครบแล้ว ทางเทศบาลจะอธิบายวิธีการเขียนใบคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่เทศบาลคอยดูแลและให้คำแนะนำ หากผู้สูงอายุมีข้อสงสัยในการกรอกข้อมูลประการใดก็ให้สอบถามเจ้าหน้าที่ได้ทันที หลังจากนั้น ทางเทศบาลจะมีการรายงานผลการดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุ โดยเทศบาลจะเริ่มจากจำนวนผู้สูงอายุในภาพรวมทั้งตำบลและแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้สูงอายุเห็นว่าแนวโน้มจำนวนผู้สูงอายุจะมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นทุกปี

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทั้งหมด หลังจากการดำเนินการตรวจสอบสถานะผู้สูงอายุที่เคยขอขึ้นทะเบียนเพื่อรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และการรับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุรายใหม่เรียบร้อยแล้ว ในระหว่างนั้นทางเทศบาล โดยเจ้าหน้าที่ของเทศบาลต้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารในกรณีเป็นการรับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุรายใหม่ โดยการตรวจสอบกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรจากสำนักทะเบียนของเทศบาลตำบลหนองพัฒนา และใช้เอกสารดังกล่าวเป็นหลักฐานประกอบการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สูงอายุเพื่อจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สูงอายุที่มี

สิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และติดประกาศบริเวณป้ายประชาสัมพันธ์ของเทศบาลให้ประชาชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุทราบว่า เทศบาลได้ดำเนินการรวบรวมและสรุปรายชื่อผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเรียบร้อยแล้ว และให้ผู้สูงอายุมาตรวจสอบรายชื่อ หากมีข้อผิดพลาดให้รีบแจ้งทางเทศบาลเพื่อดำเนินการตรวจสอบและแก้ไขต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การจัดส่งบัญชีรายชื่อให้กับสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอ ภายหลังจากประกาศรายชื่อผู้สูงอายุ ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแล้ว ทางเทศบาลจะต้องรายงานยอดผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพไปยังสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอดง พร้อมกับสำเนาประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา เพื่อที่ทางอำเภอได้รวบรวมส่งจังหวัด เพื่อทำการสรุปงบประมาณที่ต้องใช้ในการแจกเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้แก่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

5.2.2.2 การจัดทำบัตรผู้พิการและการขึ้นทะเบียนผู้พิการ

สิทธิหนึ่งของผู้พิการที่ได้รับความพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 คือ การได้รับเงินสงเคราะห์คนพิการ โดยตามระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ พ.ศ. 2552 ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิจะได้รับเงินเบี้ยความพิการ คือ ต้องมีสัญชาติไทย มีบัตรประจำตัวคนพิการ มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามทะเบียนบ้าน และไม่เป็นบุคคลซึ่งอยู่ในความอุปการะของสถานสงเคราะห์ของรัฐ หรือสถานสงเคราะห์ของเอกชนที่ได้รับเงินอุดหนุนส่วนใหญ่จากรัฐ หรือต้องถูกขังในเรือนจำตามหมายจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ซึ่งผู้พิการที่มีคุณสมบัติข้างต้นจะต้องไปลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเงินเบี้ยความพิการต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีชื่ออยู่ตามทะเบียนบ้าน หากผู้พิการสามารถยื่นคำขอได้ด้วยตนเอง สามารถให้ บิดา มารดา บุตร สามี ภรรยา ญาติ พี่น้อง หรือคนอื่นที่เป็นคนรับดูแลหรืออุปการะผู้พิการยื่นคำขอแทน แต่ต้องนำหลักฐานของคนพิการไปแสดงต่อข้าราชการท้องถิ่นด้วย ตามระเบียบนี้ได้กำหนดให้การจ่ายเงินเบี้ยความพิการเป็นรายเดือน เดือนละ 500 บาท และมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จ่ายเงินเบี้ยความพิการแก่ผู้มีสิทธิภายในวันที่ 10 ของทุกเดือน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่า ผู้พิการที่มีคุณสมบัติได้รับเงินเบี้ยความพิการต้องมีบัตรประจำตัวคนพิการ ซึ่งตามระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำขอมิบัตรประจำตัวคนพิการ และการออกบัตร การกำหนดสิทธิ หรือการเปลี่ยนแปลงสิทธิ การขอสถานะสิทธิของคนพิการ และอายุบัตรประจำตัวคนพิการ พ.ศ. 2552 กำหนดให้คนพิการที่มีสัญชาติไทยไปยื่นคำขอมิบัตรประจำตัวคนพิการ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าขึ้น

ทะเบียนคนพิการที่สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติและสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด โดยบัตรประจำตัวคนพิการมีอายุ 6 ปี นับแต่วันออกบัตร ซึ่งมีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการยื่นคำขอมิบัตรประจำตัวคนพิการคือ

- 1) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาบัตรประจำตัวข้าราชการ หรือสำเนาสูติบัตรของคนพิการ
- 2) สำเนาทะเบียนบ้านของคนพิการ
- 3) รูปถ่ายขนาด 1 นิ้ว ถ่ายมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 2 รูป
- 4) ใบรับรองความพิการโดยผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมของสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานพยาบาลเอกชนที่เลขการประกาศกำหนด เว้นแต่กรณีสภาพความพิการที่ไม่สามารถเห็นได้โดยประจักษ์ ไม่ต้องมีใบรับรองความพิการก็ได้ คนพิการตามกฎหมายนั้นสามารถจำแนกสภาพความพิการได้ 6 ประเภท คือ

- 1) ความพิการทางการมองเห็น
- 2) ความพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย
- 3) ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย
- 4) ความพิการทางจิตหรือพฤติกรรม
- 5) ความพิการทางสติปัญญาหรือออทิสติก
- 6) ความพิการทางการเรียนรู้

หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร หากเอกสารถูกต้องครบถ้วนก็จะดำเนินการออกบัตรประจำตัวคนพิการต่อไป

สำหรับการจ่ายเงินเบี้ยความพิการแก่ผู้พิการนั้น ตามระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้มอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนั้น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจ่ายเบี้ยความพิการ ทางกระทรวงมหาดไทยจึงออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยความพิการให้คนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2553 ซึ่งมีความสอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ พ.ศ. 2552 ซึ่งในเบื้องต้นนั้นได้กำหนดคุณสมบัติของผู้พิการที่จะได้รับเบี้ยความพิการ เหมือนกับระเบียบของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กล่าวคือ เป็นคนพิการที่มีสัญชาติไทย มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามทะเบียนบ้าน มีบัตรประจำตัวคนพิการ และไม่เป็นบุคคลซึ่งอยู่ในความอุปการะของสถานสงเคราะห์ของรัฐ สำหรับการยื่นคำขอรับเงินเบี้ยความพิการ ผู้พิการต้องยื่นต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่ โดยมีเอกสารสำเนาที่ลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้อง ได้แก่

1) บัตรประจำตัวคนพิการ

2) ทะเบียนบ้าน

3) สมุดเงินฝากบัญชีธนาคาร สำหรับกรณีและผู้ขอรับเงินเบี้ยความพิการประสงค์ขอรับเงินเบี้ยความพิการผ่านธนาคาร

สำหรับผู้พิการที่เป็นผู้เยาว์หรือผู้พิการที่ไม่สามารถยื่นคำขอได้ด้วยตนเอง สามารถให้ผู้ดูแลผู้พิการยื่นคำขอแทนได้ แต่ต้องมีคนรับรองสถานะของคนพิการ และต้องนำหลักฐานของผู้พิการและผู้ดูแลไปยื่นพร้อมคำขอรับเงินเบี้ยความพิการด้วย และการเงินเบี้ยความพิการนั้นจะจ่ายในอัตราเดือนละ 500 บาท หรือตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจ่ายเป็นเงินสดหรือโอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยความพิการ หรือในนามผู้ดูแลคนพิการ ภายในวันที่ 10 ของทุกเดือน ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำการดำเนินการตรวจสอบสถานะความพิการและการดำรงชีวิตอยู่ของคนพิการ ภายในเดือนตุลาคมของทุกปี และภายในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ต้องดำเนินการรับขึ้นทะเบียนคนพิการ เพื่อขอรับเงินเบี้ยความพิการ แล้วจึงสรุปรายชื่อผู้พิการที่มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยความพิการไปยังจังหวัด เพื่อรวบรวมส่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการขอตั้งงบประมาณในปีงบประมาณถัดไป อย่างไรก็ตามสิทธิของผู้ได้รับเบี้ยความพิการจะสิ้นสุดลง เมื่อผู้พิการตาย แง่สวัสดิการขอรับเงินเบี้ยความพิการเป็นหนังสือต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือขาดคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับเงินเบี้ยความพิการดังรายละเอียดข้างต้น จากการสรุปขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนผู้พิการเพื่อขอรับเงินเบี้ยความพิการ จะสังเกตเห็นว่ามีขั้นตอนที่คล้ายคลึงกันกับการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ เพื่อขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จากการสัมภาษณ์ (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A001, A002, A004) และจากการสังเกตการณ์ (การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม A002, A013) ทำให้ทราบว่า ในส่วนของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ได้ดำเนินการรับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุและผู้พิการพร้อมกัน โดยมีการรับขึ้นทะเบียนตามหมู่บ้านต่างๆ ซึ่งสามารถสรุปเป็นขั้นตอน ได้ดังนี้

ตารางที่ 5.2 ตารางสรุปขั้นตอนการรับลงทะเบียนผู้พิการเพื่อขอรับเงินเบี้ยความพิการ

กิจกรรม	ผู้ดำเนินการ
ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบสถานะของผู้พิการที่ได้รับสิทธิเงินเบี้ยความพิการในปีงบประมาณปัจจุบัน	เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ชมรมร่วมใจสมานจิต
ขั้นตอนที่ 2 การรับขึ้นทะเบียนผู้พิการรายใหม่	เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ประธานชมรมร่วมใจสมานจิต
ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้พิการที่มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยความพิการ	เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

ตารางที่ 5.2 ตารางสรุปขั้นตอนการรับลงทะเบียนผู้พิการเพื่อขอรับเบี้ยความพิการ (ต่อ)

กิจกรรม	ผู้ดำเนินการ
ขั้นตอนที่ 4 การจัดทำบัญชีรายชื่อส่งสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอ	เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบสถานะของผู้พิการที่ได้รับสิทธิเงินเบี้ยความพิการในปัจจุบัน และผู้ที่เคยยื่นคำขอรับเงินเบี้ยความพิการเมื่อปีที่ผ่านมาว่ายังคงมีสถานะที่จะได้รับเงินเบี้ยความพิการอยู่หรือไม่ เพราะผู้พิการบางคนอาจเสียชีวิต หรือย้ายที่อยู่ไปอยู่นอกเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา หรือผู้พิการบางคนอาจย้ายไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ผู้พิการ ซึ่งจะทำให้สิทธิในการรับเงินเบี้ยความพิการสิ้นสุดลง ซึ่งการตรวจสอบสถานะนี้จะถูกดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ของเทศบาล และยังได้รับความร่วมมือจากชมรมร่วมใจสมานจิตซึ่งเป็นองค์กรในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาที่ทำหน้าที่ดูแลผู้พิการ โดยเฉพาะ ทำให้ชมรมร่วมใจสมานจิตมีข้อมูลผู้พิการของตำบลหนองตองทั้งหมด ทางเทศบาลจึงสามารถประสานงานไปยังชมรมร่วมใจสมานจิต เพื่อร่วมกันตรวจสอบสถานะของผู้พิการอีกทางหนึ่งด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การรับขึ้นทะเบียนผู้พิการรายใหม่ การรับขึ้นทะเบียนผู้พิการรายใหม่เพื่อขอรับเงินเบี้ยความพิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาจะถูกจัดขึ้นพร้อมกับการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ เพื่อขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งจากการสังเกตการรับขึ้นทะเบียนผู้พิการพบว่า ผู้พิการที่มาขอขึ้นทะเบียนเพื่อรับเบี้ยความพิการ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีความพิการทางการได้ยิน บางคนหูได้ยินเสียงไม่ชัดเจนมานานแล้วแต่เพิ่งไปตรวจที่โรงพยาบาลหางดง เพื่อขอใบรับรองความพิการเพื่อนำไปใช้ยื่นขอทำบัตรประจำตัวคนพิการที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีลูกเป็นผู้พาไปดำเนินการทั้งหมด แต่ผู้สูงอายุบางคนที่มีความพิการทางการได้ยินเช่นกันได้เล่าให้ฟังว่าต้องเดินทางไปตรวจที่โรงพยาบาลหางดงหลายครั้ง กว่าจะได้การรับรองจากแพทย์ โรงพยาบาลหางดงว่ามีความพิการทางการได้ยิน

นอกจากผู้พิการที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้แล้ว ในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนายังมีผู้พิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ หรือผู้พิการที่ไม่มีผู้ดูแลหรือผู้ดูแลไม่สามารถพาผู้พิการไปตรวจประเมินความพิการและทำบัตรประจำตัวคนพิการที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิการทางจิต ดังนั้น ทางชมรมผู้สูงอายุและผู้พิการของตำบลหนองตอง ซึ่งในอดีตยังไม่ได้แยกผู้สูงอายุและผู้พิการออกจากกัน ยังรวมกันเป็นชมรมผู้สูงอายุและผู้พิการ เป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการ เช่น มีการพาผู้พิการไปตรวจประเมินความพิการที่โรงพยาบาลหางดงเพื่อขอรับใบรับรองแพทย์ เช่น มีความพิการตามกฎหมาย เป็นต้น แต่ในปัจจุบันนี้มีการแยกชมรมผู้สูงอายุ

ออกจากผู้พิการ แล้วมาตั้งเป็นชมรมร่วมใจสมานจิต ภายใต้การนำของอดีตข้าราชการที่ย้ายมาสร้างครอบครัวในตำบลหนองตองเป็นผู้นำชุมชนและยังเป็นอดีตรองประธานชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งการดำเนินกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ การช่วยเหลือผู้พิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ในการขึ้นทะเบียนคนพิการกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ จากการสัมภาษณ์ประธานชมรมร่วมใจสมานจิต ทำให้ทราบเหตุผลที่ชมรมร่วมใจสมานจิตให้ความสำคัญกับการทำบัตรประจำตัวคนพิการ เพราะบัตรประจำตัวคนพิการจะช่วยให้ผู้พิการสามารถแสดงตนเพื่อรับสิทธิต่างๆ ตามกฎหมาย โดยเฉพาะเบี้ยความพิการ แต่ทางชมรมฯ จะเน้นไปที่กลุ่มผู้พิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ เพราะผู้พิการกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ไม่มีคนดูแล ทำให้โอกาสที่จะได้รับการดูแลจากรัฐน้อยลงลงตามไปด้วย ในขณะที่ผู้พิการที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้นั้น ทางชมรมร่วมใจสมานจิตต้องการให้ตัวผู้พิการและผู้ดูแลพยายามหาทางช่วยเหลือตนเองโดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากเทศบาล ดังนั้น ทางชมรมฯ จึงเข้าไปช่วยเหลือแก่ผู้พิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ โดยในระยะแรกของการเริ่มกิจกรรมนี้ ทางชมรมร่วมใจสมานจิตอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวของสมาชิกชมรมฯ กับผู้พิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ซึ่งสมาชิกชมรมร่วมใจสมานจิตจะมาแจ้งให้ประธานชมรมฯ ทราบ เพื่อดำเนินการรวบรวมหลักฐานขอบัตรประจำตัวคนพิการต่อไป แต่ในปัจจุบันทางชมรมร่วมใจสมานจิต มีแนวทางในการช่วยเหลือผู้พิการเพื่อขอทำบัตรประจำตัวคนพิการที่แน่นอนและชัดเจนมากขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การสำรวจผู้พิการที่ยังไม่มีบัตรประจำตัวคนพิการ

ทางชมรมร่วมใจสมานจิตจะทำการสำรวจผู้พิการรายใหม่ที่ยังไม่มีบัตรประจำตัวคนพิการ เพื่อรวบรวมรายชื่อทั้งหมด ซึ่งการสำรวจรายชื่อนี้มีทั้งหมด 3 วิธีด้วยกัน คือ

(1) การสำรวจตามทะเบียนบ้าน โดยการขอความร่วมมือจากเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาในการสนับสนุนข้อมูลจำนวนผู้พิการ

(2) การประชาสัมพันธ์ตามเสียงตามสายของเทศบาล เพื่อให้ผู้พิการ ญาติ หรือผู้ดูแล มาแจ้งที่ชมรมฯ

(3) การสำรวจของแกนนำชมรมร่วมใจสมานจิต ในแต่ละหมู่บ้าน เนื่องจากชมรมฯ จะมีสมาชิกที่เป็นแกนนำประสานงานกับผู้พิการในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งบางคนเป็น อสม. ของหมู่บ้านด้วย แกนนำของชมรมจะเป็นอีกช่องทางที่สำคัญที่จะช่วยแจ้งให้ทางชมรม ทราบว่า บ้านไหนมีผู้พิการรายใหม่ที่ยังไม่มีบัตรประจำตัวคนพิการ เพราะมีความใกล้ชิดกับผู้พิการ ญาติหรือผู้ดูแล แต่บางคนก็จะมาแจ้งที่ประธานชมรมฯ โดยตรง หลังจากนั้นทางชมรมฯ จะทำการคัดแยกผู้พิการที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้กับผู้พิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเอง เพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับการขอบัตรประจำตัวคนพิการแก่ผู้พิการ ญาติ หรือผู้ดูแลที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ สามารถเดินทางไปโรงพยาบาลทางคงเพื่อตรวจประเมินความ

พิการ ขอใบรับรองความพิการจากแพทย์ และไปสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เชียงใหม่เพื่อขอทำบัตรประจำตัวคนพิการ ซึ่งชมรมร่วมใจสมานจิต จะเข้าไปดูแลเรื่องเอกสาร ตรวจสอบ ความถูกต้องของเอกสารที่จะใช้ในการขอทำบัตรประจำตัวคนพิการให้ สำหรับผู้พิการที่ไม่สามารถ ช่วยเหลือตัวเองได้นั้น ทางชมรมร่วมใจสมานจิตและเทศบาลจะเป็นธุระดำเนินการขอบัตรประจำตัวคน พิการให้

2. รวบรวมเอกสาร

ในกรณีที่ผู้พิการไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ทางชมรมฯ จะอำนวยความสะดวกต่างๆ ตั้งแต่การรวบรวมเอกสารทั้งของผู้พิการและผู้ที่ยื่นคำขอมิบัตรประจำตัวคนพิการแทน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นญาติที่ดูแลผู้พิการ แต่ในกรณีที่ผู้พิการไม่มีคนดูแล ทางประธานชมรมฯ จะเป็นผู้ยื่นคำขอในฐานะผู้ดูแล แทนผู้พิการ ในการรวบรวมเอกสารบางอย่างต้องขอความร่วมมือจากเทศบาล คือ การขอใบรับรองความ พิการ ซึ่งต้องเดินทางไปโรงพยาบาลหางดง ที่อยู่ห่างจากเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาประมาณ 10 กิโลเมตร แม้ว่าจะมีรถโดยสารประจำทางระหว่างเทศบาลกับ โรงพยาบาล แต่เนื่องจากเป็นผู้พิการทำให้เกิดความไม่สะดวกในการเดินทาง ผู้พิการบางคนที่ไม่มีคนดูแลก็ไม่สามารถเดินทางไปเองได้ ทางชมรม ร่วมใจสมานจิต จึงได้ประสานงานไปทางรองนายกเทศมนตรีที่ดูแลงานด้านผู้สูงอายุและผู้พิการ เพื่อขอรับ การสนับสนุนพาหนะรับ – ส่ง ผู้พิการไปยังโรงพยาบาลหางดง โดยมีประธานชมรมร่วมใจสมานจิต และ แกนนำของชมรมร่วมใจสมานจิตร่วมเดินทางเพื่อคอยช่วยเหลือ ดูแล และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ พิการ ซึ่งในการเดินทางไปแต่ละครั้งจะมีผู้พิการรวมทั้งสมาชิกชมรมฯ เดินทางไปประมาณ 20 คน ซึ่ง ค่าใช้จ่ายทั้งหมด ทางชมรมฯ และเทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด เมื่อเรื่องเอกสารใบรับรองความพิการ เรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้นทางประธานชมรมร่วมใจสมานจิต จะไปถ่ายรูปผู้พิการตามบ้าน ผู้พิการแต่ละ คน แล้วนำรูปไปล้างรูปขนาด 1 นิ้ว จำนวน 2 รูป เพื่อนำไปเป็นหลักฐานประกอบการขอบัตรประจำตัวคน พิการ โดยค่าใช้จ่ายในการล้างรูปทางชมรมร่วมใจสมานจิต จะเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งประธานชมรมร่วมใจ สมานจิต จะช่วยรวบรวมเอกสารของผู้พิการแต่ละคน จัดทำเป็นชุด ตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำไปส่งที่ เทศบาล

3. การตรวจสอบเอกสารและการจัดส่งเอกสารขอมิบัตรประจำตัวคนพิการ

หลังจากที่ชมรมร่วมใจสมานจิตส่งเอกสารมายังเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาแล้วนั้น จะมี เจ้าหน้าที่ของเทศบาลช่วยตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารอีกครั้งหนึ่ง เพื่อป้องกันความผิดพลาด เพราะหากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นต้องใช้เวลาในการยื่นเรื่องอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงจัดส่งเอกสารไปยังสำนักงาน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอมิบัตรประจำตัวคนพิการ และเมื่อได้รับ

บัตรมาแล้ว เทศบาลจะเป็นผู้ไปปรับบัตรที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เชียงใหม่ จากนั้นจะมอบให้ชมรมร่วมใจสมานจิต นำบัตรไปแจกให้แก่ผู้พิการแต่ละคนที่บ้าน

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นวิธีการของชมรมร่วมใจสมานจิตและเทศบาลที่จะช่วยเหลือผู้พิการใน เขตเทศบาลตำบลหนองคองพัฒนาให้มีบัตรประจำตัวคนพิการ แต่นอกเหนือจากชมรมร่วมใจสมานจิต และเทศบาลที่ดำเนินการช่วยเหลือผู้พิการในการจัดทำบัตรแล้วในการขึ้นทะเบียนขอจัดทำบัตรประจำตัวผู้ พิการนั้น ยังมี อสม. เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว ทำให้การสำรวจหาผู้พิการที่ยังไม่ได้ทำ บัตรประจำตัวผู้พิการมีความครอบคลุมทุกหมู่บ้าน เนื่องจากทุกหมู่บ้านจะมี อสม. เป็นผู้ที่คอยให้บริการ และช่วยเหลือประชาชนในด้านต่างๆ นอกเหนือไปจากด้านสาธารณสุข โดย อสม. จะมีเข้าไปมีส่วนร่วม ตั้งแต่การสำรวจหาผู้พิการที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนจัดทำบัตรประจำตัวผู้พิการ โดย อสม. จะเป็นผู้ที่ คอยสำรวจในขั้นต้น เนื่องจาก อสม. เป็นคนในพื้นที่ทำให้รู้จักและคุ้นเคยกับคนในแต่ละหมู่บ้านเป็นอย่างดี หลังจากการสำรวจหา อสม. พบผู้พิการที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนการจัดทำบัตรประจำตัวผู้พิการ ทาง อสม. ของหมู่บ้านดังกล่าวก็จะไปแจ้งให้ประธานชมรมร่วมใจสมานจิตได้เข้ามาดูแลและจัดทำ เอกสาร เช่น การถ่ายรูปติดบัตร ซึ่งในขั้นตอนเหล่านั้นจะมี อสม. คอยอำนวยความสะดวกให้แก่ประธาน ชมรมร่วมใจสมานจิต ซึ่งบัตรประจำตัวคนพิการสามารถใช้เพื่อขอรับสิทธิรับเงินเบี้ยความพิการต่อไป โดยในการขึ้นทะเบียนเพื่อขอรับเงินเบี้ยความพิการนี้แม้ว่าเทศบาลจะออกไปรับเบี้ยความพิการตาม หมู่บ้านต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้พิการที่ยังสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มาขอขึ้นทะเบียน แต่ก็ยังคงมีผู้ พิการบางส่วนที่ไม่สามารถขอขึ้นทะเบียนรับเงินเบี้ยความพิการได้ ทางชมรมร่วมใจสมานจิตก็จะเป็นผู้ ประสานงานรวบรวมเอกสารขอรับเงินเบี้ยความพิการให้เทศบาลอีกเช่นกัน เพราะเอกสารที่ใช้เป็นเอกสาร แบบเดียวกัน คือ บัตรประจำตัวคนพิการ สำเนาทะเบียนบ้าน และสมุดเงินฝากธนาคาร ในกรณีที่ขอรับเบี้ย ความพิการผ่านธนาคาร แต่ผู้พิการในตำบลหนองคองจะขอรับเป็นเงินสดมากกว่ารับผ่านธนาคาร ดังนั้น ชมรมร่วมใจสมานจิต ก็จะรวบรวมเอกสารส่งไปที่เทศบาลโดยตรง ในวันที่เทศบาลออกรับขึ้นทะเบียน ผู้สูงอายุและผู้พิการ ผู้พิการที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ก็จะไปขึ้นทะเบียนในวันดังกล่าว ตามกำหนดการ ที่เทศบาลประกาศตามเสียงตามสายให้ทราบ หรือประชาสัมพันธ์ผ่านทางผู้ใหญ่บ้าน

ซึ่งในวันดังกล่าวทางเทศบาลจะมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและผู้พิการ ให้ทราบด้วย ได้แก่ สวัสดิการเงินสมาชิกช่วยสมาชิก เงินฌาปนกิจศพ 50 บาท และกองทุนพัฒนาคุณภาพ ชีวิต

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้พิการที่มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยความพิการทั้งหมด

หลังจากที่เทศบาลตรวจสอบสถานะของผู้พิการที่ได้รับเงินเบี้ยความพิการรายเก่าว่ายังคงมีสิทธิ ได้รับเงินเบี้ยความพิการหรือไม่ เทศบาลต้องตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารที่ผู้พิการมาขอขึ้น

ทะเบียนเพื่อรับเงินเบี้ยความพิการด้วย เพื่อป้องกันการสวมสิทธิ หลังจากการตรวจสอบความถูกต้องแล้ว นั้น ทางเทศบาลจะจัดทำประกาศบัญชีรายชื่อผู้พิการที่มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยความพิการแล้วติดประกาศไว้ที่ ป้ายประชาสัมพันธ์ของเทศบาล รวมถึงสำเนารายชื่อดังกล่าวให้กับประธานชมรมร่วมใจสมานจิต และ ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ช่วยกันตรวจสอบว่ามีผู้พิการตกหล่นอีกหรือไม่ ซึ่งทั้งหมดจะช่วยกันตรวจสอบ และ แจ้งให้เทศบาลทราบภายใน 15 วัน

ขั้นตอนที่ 4 จัดทำบัญชีรายชื่อส่งสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอ

หลังจากการประกาศรายชื่อผู้พิการที่มีสิทธิได้รับเบี้ยความพิการในที่สาธารณะ เพื่อให้ประชาชน ช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องและไม่มีใครคัดค้านรายชื่อดังกล่าว ทางเทศบาลจะจัดส่งประกาศบัญชี รายชื่อดังกล่าวไปยังสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอทางคง เพื่อรวบรวมส่งจังหวัด และ กรมการปกครองท้องถิ่นสำหรับใช้เป็นข้อมูลขอเบิกงบประมาณต่อไป

แผนภาพที่ 5.1 แผนภาพแสดงการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุและผู้พิการ

5.2.2.3 การแจกเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการ

จากการสัมภาษณ์ (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A001, A002) ทำให้พบว่าการแจกเบี้ยให้แก่ผู้สูงอายุ และผู้พิการในเขตเทศบาลตำบลหนองดองพัฒนาจะมีเทศบาลตำบลหนองดองพัฒนาเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ โดยก่อนที่เทศบาลจะดำเนินการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการนั้น ทางเจ้าหน้าที่ของเทศบาลจะมีการจัดประชุมเพื่อร่วมกันกำหนดวันในการแจกเบี้ยยังชีพ ขั้นตอนในการดำเนินงาน ตลอดจน มีการแบ่งหน้าที่ให้แก่เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตั้งแต่ หน้าที่ในการจัดเตรียมเอกสาร ตรวจสอบรายชื่อ เบิก จ่ายเงินและจัดเตรียมเงินที่ต้องใช้สำหรับการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ และมีการกำหนด หน้าที่ในการจัดเตรียมสถานที่ ไปจนถึงหน้าที่ในการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการในวันที่มีการ แจกเบี้ยยังชีพ ซึ่งหลังจากที่มีการประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติแล้วนั้น เจ้าหน้าที่ของเทศบาลที่

รับผิดชอบในส่วนของการจัดเตรียมเอกสารก็จะนำรายชื่อของผู้สูงอายุและผู้พิการที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพ ในปีดังกล่าวมาตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นก็จะมีการเบิกจ่ายเงินและนำมาจัดเตรียมให้พร้อมสำหรับ วันแจกเบี้ย โดยก่อนที่จะถึงวันแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ ทางเจ้าหน้าที่ของเทศบาลจะทำการ ประชาสัมพันธ์กระจายข่าวสารเกี่ยวกับ วัน เวลา และสถานที่ในการแจกเบี้ยยังชีพ โดยจะประกาศผ่านเสียง ตามสายของแต่ละหมู่บ้านก่อนถึงวันแจกเบี้ยยังชีพประมาณ 1 สัปดาห์ นอกจากนั้นทางเทศบาลยังมีรถ ประชาสัมพันธ์ที่คอยกระจายข่าวสารไปในแต่ละหมู่บ้านหรือประชาสัมพันธ์ตามสถานที่ที่สำคัญของ ชุมชน เช่น ตลาด วัด เป็นต้น

พอถึงวันแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการทางเจ้าหน้าที่ของเทศบาลก็จะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มจะมีการดำเนินการในการจัดสถานที่และการแจกเบี้ยยังชีพในลักษณะเดียวกัน รายละเอียดดังต่อไปนี้ ในช่วงเช้าตั้งแต่เวลา 09.00 – 12.00 น. กลุ่มที่ 1 จะรับผิดชอบจุดให้บริการที่วัด หนองตอง ซึ่งจุดให้บริการดังกล่าวจะรับผิดชอบผู้สูงอายุและผู้พิการในหมู่ที่ 1 บ้านต้นโชค, หมู่ที่ 2 บ้าน พระเจ้าเหลื่อม, หมู่ที่ 3 บ้านหนองตอง, และหมู่ที่ 13 บ้านคันธรส โดยเจ้าหน้าที่ของเทศบาลกลุ่มที่ 1 จะมา เริ่มตั้งโต๊ะให้บริการตั้งแต่เวลา 08.00 น. โดยจะแบ่งออกเป็น 4 โต๊ะ แต่ละโต๊ะจะมีเจ้าหน้าที่ของเทศบาล จำนวน 2 คนรับผิดชอบในการแจกเบี้ยยังชีพ 1 หมู่บ้าน ส่วนกลุ่มที่ 2 จะรับผิดชอบจุดให้บริการที่วัดป่า ลาน (แต่หลังจากที่ศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุบ้านป่าลานได้เปิดให้บริการในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 ทางเทศบาลก็ย้ายจุดให้บริการในการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการจากวัดป่าลานมาเป็น ศูนย์เนกประสงค์บ้านป่าลานตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา) ซึ่งจะรับผิดชอบผู้สูงอายุและผู้พิการในหมู่ที่ 4 บ้านป่า ลาน, หมู่ที่ 5 บ้านเกาะ, หมู่ที่ 6 บ้านทานาค, และหมู่ที่ 12 บ้านท่าควาย โดยจะมีการตั้งโต๊ะให้บริการ เช่นเดียวกับกลุ่มที่ 1 สำหรับในช่วงบ่ายตั้งแต่เวลา 13.00 – 16.00 น. จะใช้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลที่ได้ แบ่งกลุ่มไว้ตั้งแต่ในช่วงเช้า โดยกลุ่มที่ 1 จะรับผิดชอบจุดให้บริการที่ศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ บ้านป่าเป้า ซึ่งรับผิดชอบผู้สูงอายุและผู้พิการในหมู่ที่ 7 บ้านหนองซ่าง, หมู่ที่ 8 บ้านป่าเป้า, หมู่ที่ 9 บ้าน หนองไคร้, และหมู่ที่ 14 บ้านเด่น-ป่าแดง โดยจะมีการตั้งโต๊ะให้บริการในลักษณะเช่นเดียวกับในช่วงเช้า ส่วนกลุ่มที่ 2 จะรับผิดชอบจุดให้บริการที่วัดหนองบัว โดยจุดให้บริการดังกล่าวจะรับผิดชอบผู้สูงอายุและ ผู้พิการเพียง 3 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 2 บ้านพระเจ้าเหลื่อม, หมู่ที่ 10 บ้านหนองบัว, และหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งแพ่ง ดังนั้นจุดให้บริการนี้จะแบ่งโต๊ะให้บริการออกเป็น 3 โต๊ะ หลังจากนี้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลได้ทำการ จัดเตรียมจุดให้บริการแล้วเสร็จ ทางเจ้าหน้าที่ของเทศบาลก็จะออกมาประกาศให้ผู้สูงอายุและผู้พิการที่มา

รอรับเบี้ยยังชีพได้เข้าไปยื่นต่อแถวรอรับเบี้ยยังชีพตามโต๊ะที่รับผิดชอบหมู่บ้านของตน เมื่อถึงคิวของตน ผู้สูงอายุและผู้พิการคนดังกล่าวจะทำการยื่นเอกสารให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งในปัจจุบันการ เบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุได้มีการจ่ายแบบขั้นบันได คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 – 69 ปี จะได้รับเบี้ยยังชีพในอัตรา 600 บาท, ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 70 – 79 ปี จะได้รับเบี้ยยังชีพในอัตรา 700 บาท, ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 80 – 89 ปี จะได้รับเบี้ยยังชีพในอัตรา 800 บาท, และผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 90 ปีขึ้นไปจะได้รับ เบี้ยยังชีพ 1,000 บาท ซึ่งอัตราการจ่ายดังกล่าวได้เริ่มมาตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2554 ดังนั้นในการ ตรวจสอบเอกสารของผู้สูงอายุจึงต้องให้ความสำคัญกับการตรวจสอบอายุของผู้สูงอายุคนดังกล่าว ทาง เทศบาลจึงได้คิดหาวิธีที่จะช่วยให้การตรวจสอบดังกล่าวง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น เจ้าหน้าที่ของเทศบาลจึงได้นำสติ๊กเกอร์ที่บ่งบอกอายุมาติดไว้ที่บัตรประชาชนของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองตอที่มีสิทธิในการ ได้รับเบี้ยยังชีพทุกคนเพื่อให้่ายต่อการตรวจสอบ ส่วนในกรณีที่ผู้สูงอายุและผู้พิการไม่สามารถมารับ เบี้ยยังชีพได้ด้วยตนเอง ผู้สูงอายุและผู้พิการก็จะมีใบมอบอำนาจให้ผู้อื่นมารับแทน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นญาติพี่น้อง สามี ภรรยา หรือผู้ดูแล ในกรณีดังกล่าวเจ้าหน้าที่ต้องให้ความสำคัญกับหลักฐานการมอบ อำนาจ จากนั้นเมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารแล้วเสร็จก็จะทำการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ ผู้สูงอายุและผู้พิการคนดังกล่าว ซึ่งเจ้าหน้าที่จะดำเนินการแจกเบี้ยยังชีพในลักษณะดังกล่าวไปจนครบ จำนวนผู้สูงอายุและผู้พิการทั้งหมดที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน เมื่อผู้สูงอายุและผู้พิการได้รับเบี้ยยังชีพ แล้วนั้นก็จะเริ่มทยอยกันกลับบ้าน ผู้สูงอายุและผู้พิการบางคนก็จะมีการรวมกลุ่มพูดคุยกันก่อนที่จะ เดินทางกลับบ้าน โดยจุดให้บริการทั้ง 4 จุด ไม่ว่าจะเป็นจุดให้บริการที่วัดหนองตอ ที่ศูนย์เนกประสงค์ บ้านป่าลาน ที่ศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุป่าเป้า และที่วัดหนองบัว จะมีการดำเนินการในลักษณะ เดียวกันทั้งการจัดเตรียมสถานที่ ขั้นตอนและวิธีการในการตรวจสอบเอกสาร รวมไปถึงการแจกเบี้ยยังชีพ ให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ

จะเห็นได้ว่ากลไกในการจัดสวัสดิการด้านการแจกเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการนั้น จะมี กลไกที่ช่วยให้การดำเนินการจัดสวัสดิการด้านนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งกลไกดังกล่าวก็คือ กลไกที่เป็นหน่วยงานราชการทั้งหน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เช่น กระทรวงมหาดไทย สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เทศบาลตำบลหนองตอพัฒนา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกลไกที่เป็นชุมชน

เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชมรมผู้สูงอายุ ประธานชมรมร่วมใจสมานจิต รวมถึงกลไกที่เป็นพลเมืองซึ่งจะเห็นได้จากคนในชุมชนที่มีจิตอาสาที่เข้ามาช่วยในการดำเนินการจัดสวัสดิการด้านนี้

5.2.3 สวัสดิการสังคมด้านบ้านต้นแบบ

กิจกรรมบ้านต้นแบบนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากโครงการบ้านท้องถิ่นไทยเกิดไ้ห้องครัวชั้นย 84 พรรษาของกระทรวงมหาดไทย เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเจริญพระชนมายุครบ 84 พรรษา โดยกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับสมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาคมสันนิบาตแห่งประเทศไทย และสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทยดำเนินการก่อสร้าง ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้และผู้ยากจน เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและเป็นการปกป้อง และเกิดทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ให้มีความมั่นคงในการเป็นศูนย์รวมจิตใจ และความรักสามัคคีของคนในชาติ ซึ่งเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งที่ตอบรับนโยบายของกระทรวงมหาดไทยเป็นอย่างดี จากการสัมภาษณ์ (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A001) ทำให้ทราบว่า เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาได้เริ่มโครงการบ้านท้องถิ่นไทยเกิดไ้ห้องครัวชั้นยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ซึ่งมีการดำเนินการให้แก่บ้านของผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือผู้ยากไร้ใน 14 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 หลัง ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ร่วมดำเนินกิจกรรมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และคนในชุมชนภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ โดยเป็นการออกแบบและสร้างสภาพแวดล้อมทั้งภายในบ้าน รอบๆบ้าน สถานที่ราชการ ร้านค้าเอกชน และพื้นที่สาธารณะต่างๆภายในชุมชนให้เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุและผู้พิการ ดังนั้นทางเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาจึงได้นำแนวทางการออกแบบ และการจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านไปใช้ร่วมกับโครงการบ้านท้องถิ่นไทยเกิดไ้ห้องครัวชั้นย โดยมีการสร้างบ้านให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน โดยใช้งบประมาณจากโครงการบ้านท้องถิ่นไทยเกิดไ้ห้องครัวชั้นย ซึ่งบ้านหลังดังกล่าวจะได้มาตรฐานตามที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ออกแบบให้เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุไว้ แล้วเรียกบ้านหลังดังกล่าวว่า “บ้านต้นแบบ” ซึ่งในปี พ.ศ. 2551 และ พ.ศ. 2552 มีการสร้างบ้านต้นแบบนี้ให้แก่ผู้สูงอายุจำนวน 2 หลัง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2553 เทศบาลไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนกลาง แต่ยังมีผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ยากไร้อีกหลายคนที่ต้องการให้เทศบาลเข้ามาก่อสร้าง ซ่อมแซม หรือปรับปรุงที่อยู่อาศัยจำนวนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งมาจากการจัดตั้งผ้าป่าชุมชนจากทุกหมู่บ้านร่วมกัน

“...เทศบาลไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากส่วนกลางเลย แต่ใช้เงินในส่วนของงบประมาณของท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยวิธีการของชุมชนที่ใช้นั้นจะพยายามใช้วิถีชีวิตดั้งเดิม วัฒนธรรม ประเพณี และการดำเนินชีวิตของท้องถิ่น โดยจัดตั้งองค์ผ้าป่า...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A001)

โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งเป็นการใช้วิถีชีวิตดั้งเดิม และประเพณีของท้องถิ่น ซึ่งเงินจำนวนนี้สามารถนำไปใช้ในการสร้างบ้านต้นแบบแก่ผู้สูงอายุได้ 1 หลัง โดยใช้งบประมาณทั้งสิ้น 350,000 บาท และมีเงินเหลือจำนวนหนึ่ง ซึ่งสามารถนำไปซ่อมแซมบ้านของผู้สูงอายุและผู้พิการได้อีก 10 หลัง นอกจากนี้ในบางครั้งเทศบาลจะมีการจัดประชุมประจำปีของผู้สูงอายุ ซึ่งในการประชุมจะมีการแจ้งวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่จะมีการดำเนินการให้แก่ผู้สูงอายุ รวมถึงผู้พิการด้วย ทั้งนี้ในการประชุมจะเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมการประชุมนำเสนอกิจกรรมที่ต้องการให้เทศบาลจัดให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการด้วย โดยกิจกรรมสร้างหรือซ่อมแซมบ้านให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการก็จะเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดอยู่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งทางเทศบาลก็จะมีการชี้แจงให้ผู้สูงอายุทราบและเข้าใจว่า ในการสร้างหรือซ่อมแซมบ้านตามแบบบ้านต้นแบบ ต้องใช้งบประมาณสูง ทางเทศบาลมีงบประมาณสนับสนุน แต่คงไม่สามารถสนับสนุนทั้งหมดได้ ทางชมรมผู้สูงอายุจึงได้มีการจัดตั้งผ้าป่าของชมรมผู้สูงอายุและผู้พิการด้วย ซึ่งในปี พ.ศ. 2554 มีการสร้างบ้านต้นแบบให้แก่ผู้สูงอายุจำนวน 1 หลัง ที่นอกจากจะอาศัยงบประมาณจากทางเทศบาลและผ้าป่าจากชมรมผู้สูงอายุแล้ว ยังได้รับการสนับสนุนจากชุมชน คือ หมอบ้านและชาวบ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับการสร้างบ้านมาช่วยกันสร้างบ้านให้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งหมอบ้านนี้ก็จะเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานในการจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการจากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่แล้ว ซึ่งในระหว่างที่มีการสร้างบ้านอาจมีความล่าช้าบ้าง เนื่องจากหมอบ้าน และชาวบ้านที่มาช่วยสร้างบ้านจะมีอาชีพประจำ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำสวนลำไย เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวก็ต้องไปสวน ทำให้มีเวลามาช่วยกันสร้างบ้านน้อยลง แต่ก็ไม่ได้ส่งผลเสียต่อขวัญและกำลังใจของผู้สูงอายุ เพราะก่อนที่จะทำการรื้อบ้านหลังเก่า ทางเทศบาล หมอบ้าน และชาวบ้านจะร่วมกันสร้างที่พักชั่วคราวให้แก่ผู้สูงอายุสำหรับอาศัยในระหว่างการสร้างบ้านแล้ว และผู้สูงอายุก็มีความเข้าใจในความจำเป็นของหมอบ้าน และชาวบ้านเป็นอย่างดีว่าอาชีพประจำทำให้อาจมีเวลาน้อย แต่เมื่อหมอบ้านและชาวบ้านว่าง เช่น ในวันเสาร์ อาทิตย์ ทุกคนก็จะร่วมกันสร้างบ้านอย่างเต็มที่ กิจกรรมบ้านต้นแบบของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาประสบความสำเร็จอย่างดี จากการที่เทศบาลได้รับความสนใจจากท้องถิ่นอื่นๆ หรือผู้ที่สนใจมาศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการมาศึกษาดูงานนี้ทางผู้บริหารของเทศบาลต้องทำการติดต่อผู้สูงอายุที่เป็นเจ้าของบ้านต้นแบบไว้ล่วงหน้า เพราะในบางครั้งผู้สูงอายุก็จะออกไปเดินเล่น พุดคุยกับเพื่อนบ้าน หรือเดินทางไปโรงพยาบาลเพื่อตรวจสุขภาพ และรับที่โรงพยาบาลทางดง ทำให้ผู้บริหารเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

เกรงว่าจะเป็นการรบกวนการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ จึงได้มีความคิดที่จะสร้างบ้านต้นแบบไว้ในที่สาธารณะส่วนกลางที่ทุกคนสามารถเข้าไปดูได้ตลอดเวลา นั่นคือ ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุป่าเป้า ซึ่งบริเวณด้านหน้าศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุป่าเป่าติดกับลานออกกำลังกายมีอาคารขนาดเล็กที่ไม่ได้ใช้ทำประโยชน์อะไร จึงมีการปรับปรุงอาคารดังกล่าวให้เป็นบ้านต้นแบบตามมาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ทักษะศึกษา ดูงานแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่สนใจ ตลอดจนคนในชุมชนและผู้สนใจทั่วไป โดยบ้านต้นแบบที่ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุป่าเป่านี้นี้จะมีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ฝาไหล เข้ามาร่วมกับการสร้างบ้านตามแบบบ้านต้นแบบ คือ การทำทางลาด การทำประตูบานและประตูห้องต่างๆแบบเลื่อน การติดตั้งสวิตช์ไฟฟ้าและปลั๊กไฟในระดับความสูงที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ เป็นต้น (ส ร ูป สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A001, A003)

จะเห็นได้ว่ากลไกในการจัดสวัสดิการสังคมด้านบ้านต้นแบบ นั้น จะมีหน่วยงานราชการเป็นกลไกหลักที่ทำให้เกิดบริการสาธารณะด้านนี้ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค หรือส่วนท้องถิ่น เช่น กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาคมสันนิบาตแห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย เทศบาลตำบลหนองทองพัฒนา เป็นต้น ซึ่งการจัดสวัสดิการสังคมด้านบ้านต้นแบบนอกจากจะต้องอาศัยกลไกที่เป็นหน่วยงานราชการแล้วยังต้องอาศัยกลไกอื่นนั่นก็คือ กลไกที่เป็นพลเมืองโดยจะดำเนินการออกมาในรูปแบบของการจัดตั้งผ้าป่าของชมรมผู้สูงอายุและผู้พิการเพื่อให้ทุกคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการด้านนี้ รวมถึงการจัดสวัสดิการด้านนี้ยังต้องอาศัย สล่า หรือช่างซ่อมบ้าน หรือเรียกอีกอย่างว่า หมอบ้าน เป็นต้น

5.2.4 สวัสดิการสังคมด้านการตรวจเช็คสุขภาพ และการคัดกรองผู้สูงอายุและผู้พิการที่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน โรคความดัน และโรคหัวใจ ซึ่งถือเป็นโรคเรื้อรัง

เนื่องจากผู้สูงอายุและผู้พิการนั้นถือได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่มีโอกาสเสี่ยงที่จะป่วยเป็นโรคดังกล่าว ทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพจึงให้ความสำคัญกับบริการดังกล่าว โดยได้จัดตั้งจุดให้บริการในการตรวจเช็คสุขภาพขึ้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลบ้านหนองไคร้และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองทอง ซึ่งจะเปิดให้บริการโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ประจำอยู่ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั้งสองในวันและเวลาราชการ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A009) พบว่าในการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลนั้น ทางเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจะส่งจดหมายขอความร่วมมือไปยังโรงพยาบาลทางคง ซึ่งเป็นโรงพยาบาลที่จะต้องดูแลประชาชนภายในเขตอำเภอทางคงให้ช่วยสนับสนุนในส่วนของการบุคลากรทาง

การแพทย์ เช่น แพทย์ พยาบาล ตลอดจนอุปกรณ์ เครื่องมือ และเวชภัณฑ์ต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการให้บริการตรวจสุขภาพ เพื่อให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลมีความพร้อมในการจัดให้บริการ ซึ่งจะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระในการให้บริการของโรงพยาบาลทางดง เพราะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลถือเป็นหน่วยคัดกรองผู้ป่วยในขั้นแรกให้แก่โรงพยาบาลทางดง นอกจากการให้บริการตรวจเช็คโรคเรื้อรังเหล่านั้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลทั้งสองแห่งแล้วนั้น ยังมีการจัดให้บริการดังกล่าวที่ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุป่าเป้า โดยศูนย์ดังกล่าวถือเป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมต่างๆ ของคนในเขตเทศบาล โดยเฉพาะผู้สูงอายุและผู้พิการในเขตเทศบาลตำบลหนองดอง ในการตรวจเช็คที่ศูนย์ดังกล่าวจะมีเทศบาลตำบลหนองดองพัฒนาเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรม จากนั้นก็จะได้มีการขอความร่วมมือไปยังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้ส่งเจ้าหน้าที่มาคอยให้บริการตรวจเช็คโรคเรื้อรังแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการที่มาร่วมทำกิจกรรมที่ศูนย์ นอกจากนั้นยังส่งจดหมายขอความร่วมมือไปให้แก่ อสม. ที่ดูแลในเขตนั้นๆ ให้มาคอยช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ของเทศบาลและเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการจัดกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งการตรวจเช็คโรคเหล่านั้นจะถูกจัดขึ้นพร้อมกับการจัดกิจกรรมอื่นๆ ที่เทศบาลจัดขึ้นให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ เช่น ในวันที่เทศบาลจัดกิจกรรมการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ วันจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสิทธิของผู้พิการและผู้สูงอายุ เป็นต้น

นอกจากนั้นในวันที่เทศบาลตำบลหนองดองพัฒนาทำการเปิดศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุบ้านปาลาน ซึ่งเป็นศูนย์เอนกประสงค์แห่งที่ 3 ของชุมชนนั้น ในวันที่ดังกล่าวนั้นทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลได้ร่วมกับ อสม. มาตั้งจุดให้บริการตรวจเช็คสุขภาพเบื้องต้น เช่น ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง นอกเหนือไปจากนั้นยังจัดให้มีบริการตรวจวัดโรคซึมเศร้า เนื่องจากได้สังเกตเห็นว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโอกาสเสี่ยงที่จะป่วยเป็นโรคซึมเศร้า เนื่องจากคนไม่สามารถดำเนินกิจกรรมบางประเภทได้เหมือนช่วงที่ตนอยู่ในวัยหนุ่มสาว หรือผู้สูงอายุบางคนหากเกิดการเจ็บป่วยก็ยิ่งทำให้ตนไม่สามารถออกไปพบปะผู้คนภายในชุมชน ซึ่งอาจทำให้ผู้สูงอายุเกิดความเครียดตามมา เมื่อเจ้าหน้าที่พบผู้สูงอายุและผู้พิการที่ป่วยเป็นโรคเรื้อรังเหล่านั้น ซึ่งการบริการตรวจวัดโรคซึมเศร้าที่ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุป่าเป่านั้นทางเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบวกรกจะเป็นผู้จัดหาแบบประเมินวัดโรคซึมเศร้ามาให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งจะมีลักษณะเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ เช่น ผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับใคร ภายในระยะเวลา 2 วันนี้มีอาการนอนไม่หลับหรือไม่ รู้สึกอยากร้องไห้บ้างหรือไม่ และผู้สูงอายุเคยคิดฆ่าตัวตายหรือไม่ เป็นต้น หลังจากนั้นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จะส่งแบบประเมินให้เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบวกรกเพื่อทำการรวมคะแนนในแต่ละข้อ แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์เพื่อประเมินว่าผู้สูงอายุอยู่ในภาวะ

ซึมเศร้าหรือไม่ หลังจากนั้นทางเจ้าหน้าที่จะจัดทำข้อมูลและประวัติเพื่อทำเป็นฐานข้อมูลเพื่อการดูแลรักษาต่อไป

จะเห็นได้ว่ากลไกในการสวัสดิการสังคมด้านการตรวจเช็คสุขภาพ และการคัดกรองผู้สูงอายุและผู้พิการที่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน โรคความดัน และโรคหัวใจนั้น จะมีหน่วยงานราชการเป็นกลไกหลักที่ทำให้เกิดบริการสาธารณะด้านนี้ ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ พยาบาลจากโรงพยาบาลทางดง เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เทศบาลตำบลหนองดงพัฒนา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น

5.2.5 สวัสดิการสังคมด้านการออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุและผู้พิการ

จากการสัมภาษณ์ (สรุปสมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A007, A008) พบว่า กิจกรรมนี้จะดำเนินการ โดยกลุ่มผู้ออกเยี่ยมบ้านของตำบลหนองดงซึ่งผู้ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ออกเยี่ยมบ้านของตำบลหนองดงนั้นส่วนใหญ่จะเป็น อสม. ซึ่งมีจำนวนประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกของกลุ่มผู้ออกเยี่ยมบ้านของตำบลหนองดงทั้งหมด ส่วนคนที่เหลือจะเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) ผู้ที่มีจิตอาสา ประธานชมรมผู้สูงอายุ ตลอดจนผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านนั้นๆ หลังจากที่ได้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มผู้ออกเยี่ยมบ้านของตำบลหนองดงแล้วนั้นต่อมาก็ได้มีการติดต่อประสานงานไปยังเทศบาลตำบลหนองดงพัฒนาผ่านทางเจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม หลังจากนั้นทางแกนนำของกลุ่มก็จะมีการจัดประชุมเพื่อกำหนดวัน เวลาในการออกเยี่ยมบ้าน กำหนดขั้นตอนและกิจกรรมในการออกเยี่ยมบ้าน ตลอดจนจะมีการแบ่งพื้นที่และแบ่งหน้าที่กันระหว่างสมาชิกกลุ่มผู้ออกเยี่ยมบ้านของตำบลหนองดงในวันออกเยี่ยมบ้านซึ่ง อสม. ในแต่ละหมู่บ้านจะถูกกำหนดให้ดูแลรับผิดชอบผู้สูงอายุและผู้พิการที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุและผู้พิการที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหนองดงพัฒนาซึ่งจะถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นผู้สูงอายุและผู้พิการที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ กลุ่มที่ 2 เป็นผู้สูงอายุและผู้พิการที่ยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้บ้าง และกลุ่มที่ 3 ผู้สูงอายุและผู้พิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยผู้สูงอายุและผู้พิการที่จะถูกคัดเลือกนั้นจะมาจากผู้สูงอายุและผู้พิการในกลุ่มที่ 2 และ 3 โดยทั้งหมดจะเป็นคนในเขตเทศบาลตำบลหนองดงพัฒนา โดยสำหรับการลงพื้นที่ในแต่ละครั้งนั้น กลุ่มผู้ออกเยี่ยมบ้านของตำบลหนองดงจะออกเยี่ยมบ้านเพื่อเข้าไปอบรมให้ความรู้แก่ตัวผู้สูงอายุและผู้พิการให้สามารถดูแลสุขภาพของตนได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งเพื่อเข้าไปอบรมให้ความรู้แก่ญาติหรือผู้ที่ดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการกลุ่มดังกล่าว เพื่อให้สามารถดูแลคนเหล่านี้ได้อย่างถูกวิธี นอกจากนั้นทางกลุ่มผู้ออกเยี่ยมบ้านของตำบลหนองดงยังได้เข้าไปดูแลพร้อมกับให้บริการตรวจเช็คสุขภาพเบื้องต้น เช่น การตรวจวัดความดันให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการกลุ่มดังกล่าวอยู่เป็นประจำ

จะเห็นได้ว่ากลไกในการสวัสดิการสังคมด้านการออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุและผู้พิการนั้น จะต้องอาศัยกลไกในการจัดสวัสดิการสังคมด้านนี้ก็คือ กลไกที่เป็นหน่วยงานราชการ เช่น เทศบาลตำบลหนองทองพัฒนา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล นอกจากกลไกที่เป็นหน่วยงานราชการแล้วยังมีกลไกที่เป็นชุมชนอีกด้วยนั่นก็คือ ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชมรมผู้สูงอายุ ประธานชมรมผู้พิการและกลไกที่สำคัญอีกกลไกหนึ่งก็คือกลไกที่เป็นพลเมือง ซึ่งกลไกที่เป็นพลเมืองนั้นก็จะเห็นได้จาก คนในชุมชนที่เป็นจิตอาสาที่ได้เข้ามาช่วยดำเนินการในการจัดสวัสดิการสังคมด้านนี้

5.2.6 สวัสดิการสังคมด้านการเกษตรบริเวณศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุป่าเป้า

กิจกรรมทางด้านการเกษตรนั้นเป็นกิจกรรมที่ทางเทศบาลตำบลหนองทองพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้ดำเนินกิจกรรมนี้ ก็เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมทำร่วมกัน ได้มาพบปะพูดคุยกัน เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งเป็นการส่งเสริมทางด้านจิตใจทางหนึ่ง รวมถึงกิจกรรมทางด้านการเกษตรนั้นยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกาย เช่น การขุดดินเพื่อทำแปลงสำหรับปลูกพืช ผัก สมุนไพรต่างๆ โดยเมล็ดพันธุ์พืช ทางเทศบาลตำบลหนองทองพัฒนาเป็นผู้สนับสนุนส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ทางผู้สูงอายุนำมาเองตามความสนใจ หรือตามความต้องการของผู้สูงอายุแต่ละคน ซึ่งการปลูกพืช ผัก สมุนไพรเหล่านั้นจะใช้พื้นที่ว่างบริเวณรอบๆศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุป่าเป้าเป็นสถานที่ในการปลูกพืช ผัก สมุนไพร ส่วนการดูแลรักษานั้นผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมการเกษตรจะทำข้อตกลงร่วมกันว่า ผู้สูงอายุท่านใดจะต้องเข้ามาที่ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุป่าเป้าวันไหน เพื่อจัดการเวลาสำหรับผู้สูงอายุในการเข้ามรดน้ำ พรุนดิน ใส่ปุ๋ยพืช ผัก สมุนไพรเหล่านั้นเมื่อได้ผลผลิตจากการปลูกพืช ผัก สมุนไพรแล้วนั้น ผู้สูงอายุก็จะทำการแบ่งกันภายในกลุ่มของผู้สูงอายุนอกเหนือจากนั้นยังมีการแบ่งปันไปให้คนในชุมชนกลุ่มอื่นๆ ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สูงอายุ และคนวัยอื่นในชุมชนอีกด้วย การที่เทศบาลตำบลหนองทองพัฒนาจะสนับสนุนกิจกรรมดังกล่าว นอกจากจะส่งผลทางด้านสุขภาพทั้งกายและใจแล้ว ทางเทศบาลตำบลหนองทองพัฒนายังเห็นว่ากิจกรรมนี้เป็นการสอนถึงวิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง และตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน และเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างความเป็นพลเมือง และส่งเสริมการมีส่วนร่วม และสร้างความสามัคคีให้กับชุมชน (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A001, A003)

จะเห็นได้ว่ากลไกในการสวัสดิการสังคมด้านการเกษตรบริเวณศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุป่าเป้านั้น จะมีหน่วยงานราชการเป็นกลไกหลักที่ทำให้เกิดสวัสดิการสังคมด้านนี้ นั่นคือ เทศบาลตำบลหนองทองพัฒนาที่เป็นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เป็นกลไกหลักและเป็นกลไกสำคัญในการสวัสดิการด้านนี้ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพด้านจิตใจที่ดีขึ้น

5.2.7 สวัสดิการสังคมที่ดำเนินผ่านทางกิจกรรมต่างๆที่ทางชมรมร่วมใจสมานจิตเป็นแกนนำหลักในการดำเนินงาน

จากการสัมภาษณ์ (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A004) ทำให้ทราบว่า ชมรมร่วมใจสมานจิตเป็นชมรมที่ดูแลคนพิการและดำเนินกิจกรรมต่างๆในฐานะที่เป็นตัวแทนจากภาคประชาชน ซึ่งชมรมร่วมใจสมานจิตตำบลหนองตองเป็นชมรมผู้พิการที่มีจุดเริ่มต้นมาจากอดีตโรงประธามชมรมผู้สูงอายุยุคที่สอง เล็งเห็นถึงความสำคัญและจำนวนผู้พิการในเขตตำบลหนองตอง โดยเฉพาะผู้พิการทางจิต ซึ่งสิ่งที่อดีตโรงประธามชมรมผู้สูงอายุให้ความสนใจในตัวของผู้พิการทางจิตนั้นคือ การดำเนินชีวิตประจำวัน การใช้ชีวิตอยู่ในสังคม ปฏิติยาของคนในชุมชนที่มีต่อผู้พิการทางจิต เช่น กรณีของนางสาว ข. ที่มีอาการทางจิต ซึ่งอดีตโรงประธามชมรมผู้สูงอายุสังเกตเห็นว่างานศพต่างๆ งานในเขตตำบลหนองตองนั้นจะพบนางสาว ข. ไปช่วยล้างจาน ไปขอข้าวทานและขอน้ำข้าวกลับบ้าน โดยผู้ที่จัดงานหรือผู้ที่มาร่วมงานก็ให้ความช่วยเหลือนางสาว ข. เป็นอย่างดี เพราะทุกคนเห็นใจและสงสารนางสาว ข. ที่มีอาการเจ็บป่วยทางจิต นอกจากอดีตโรงประธามชมรมผู้สูงอายุจะเล็งเห็นถึงความสำคัญและจำนวนผู้พิการ โดยเฉพาะผู้พิการทางจิตแล้ว ในช่วงเวลานั้นชมรมสถานสัมพันธ์และมูลนิธิแก้ว-อรุณ เพื่อการฟื้นฟูภายใต้การนำของประธานคนเดียวกันก็ได้เข้ามาขยายการดำเนินงานในการดูแลผู้พิการทางจิตในเขตตำบลหนองตอง ซึ่งชมรมสถานสัมพันธ์โรงพยาบาลสวนปรุงนั้นมีจุดเริ่มต้นมาจากโรงพยาบาลสวนปรุงมีความห่วงใยต่อผู้ป่วยจิตเวชเกี่ยวกับอาการของผู้ป่วยที่ไม่อยากให้ผู้ป่วยกลับมามีอาการซ้ำอีกภายหลัง จากที่ได้รับการดูแลรักษาจากโรงพยาบาลสวนปรุงจนมีอาการดีขึ้น และสิ่งสำคัญคือ โรงพยาบาลสวนปรุงต้องการให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลจากญาติอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง ทางโรงพยาบาลสวนปรุงจึงให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ญาติผู้ป่วยและผู้ที่เกี่ยวข้องจัดตั้งชมรมสถานสัมพันธ์ขึ้นเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งชมรมสถานสัมพันธ์ได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ มาโดยตลอด เช่น การจัดประชุมประจำปีเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนทักษะ ความรู้ต่างๆ ในการดูแลผู้ป่วย การเยี่ยมบ้านสมาชิก การร่วมงานประเพณีและศาสนา การนำสมาชิกเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ทักษะศึกษา เข้าค่ายฝึกทักษะทั้งในจังหวัดเชียงใหม่ กรุงเทพฯ และจังหวัดต่างๆ เป็นต้น ส่วนมูลนิธิแก้ว-อรุณนั้นมีจุดเริ่มต้นมาจากความประสงค์ของนางวิจิตร ล้อมอรุณ (ผู้ป่วยจิตเวช) ได้รับที่ดินมรดกส่วนหนึ่ง แล้วดำเนินการขายที่ดินส่วนนั้น แล้วจัดสรรเงินจำนวน 10 ล้านบาท จัดตั้งมูลนิธิแก้ว-อรุณ เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่บิดา-มารดา ซึ่งนางวิจิตร ล้อมอรุณ และสามีได้ช่วยกันดำเนินการจัดตั้งมูลนิธิได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้ป่วยจะต้องได้รับการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากออกจากโรงพยาบาล ซึ่งการดำเนินของมูลนิธิแก้ว-อรุณ เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการฟื้นฟูผู้ป่วยจิตเวช โดยมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมค่ายครอบครัว การจัดทัศนศึกษา การจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูอาชีพผู้ป่วย การมอบรางวัลให้ผู้ป่วยดีเด่น เป็นต้น ซึ่งทางมูลนิธิแก้ว-อรุณได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 โดยมี

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งก็เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยจิตเภทและครอบครัวในชุมชน เพื่อสนับสนุนและทำงานร่วมกับองค์กรอื่นๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทและครอบครัว เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อดำเนินการสาธารณประโยชน์หรือร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่นๆ และการดำเนินงานของมูลนิธิไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง จากลักษณะการดำเนินงานของชมรมสามัคคี มูลนิธิแก้ว-อรุณ ประกอบกับนโยบายของประธานของทั้ง 2 หน่วยงาน ที่ต้องการขยายการดำเนินงานในการดูแลฟื้นฟูผู้ป่วยจิตเวช ออกสู่ชุมชนต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ เพราะการเดินทางของญาติและผู้ป่วยที่อยู่ห่างไกลมีความลำบากที่จะเดินทางมาร่วมกิจกรรมกับโรงพยาบาลสวนปรุง ประกอบกับการเดินทางมาร่วมกิจกรรมของญาติและผู้ป่วยส่งผลให้เสียโอกาสในการประกอบอาชีพอีกด้วย ซึ่งการขยายการดำเนินงานก็เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ญาติและผู้ป่วยในชุมชนต่างๆ ได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูผู้ป่วยทางจิต วิธีการในการขยายการดำเนินงานไปสู่ชุมชนต่างๆ นั้นทางประธานชมรมสามัคคีและประธานมูลนิธิแก้ว-อรุณ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนเพื่อดำเนินการลงพื้นที่ในชุมชนต่างๆ ก็เพื่อนำเสนอจุดมุ่งหมายหรือแนวความคิดเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้ป่วยจะต้องได้รับการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ซึ่งทางชมรมสามัคคีและมูลนิธิแก้ว-อรุณ สามารถขยายการดำเนินงานไปสู่ชุมชนต่างๆ ทั้งภายในจังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงจังหวัดใกล้เคียง เช่น ชมรมสายสัมพันธ์สันกำแพง ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่, ชมรมสายใยน้ำใจแพร่ โรงพยาบาลแพร่, ชมรมอุตรจิตต์มิตรสัมพันธ์ โรงพยาบาลอุตรดิตถ์, ชมรมเปี่ยมด้วยรัก อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, ชมรมจิตอาสาอำเภอจอมทอง รวมถึงตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ทางชมรมสามัคคีและมูลนิธิแก้ว-อรุณ ได้ขยายการดำเนินงานเข้ามาทางตำบลหนองตองได้เข้าร่วมโครงการดังกล่าว โดยใช้ชื่อว่าชมรมร่วมใจสามัคคี ตำบลหนองตอง ที่ดูแลผู้ป่วยที่มีอาการทางจิต จากการขยายการดำเนินงานของทางชมรมสามัคคีและมูลนิธิแก้ว-อรุณ ไปสู่ชุมชนต่างๆ ทั้งในจังหวัดเชียงใหม่รวมถึงจังหวัดใกล้เคียง แล้วนั้นทางคณะกรรมการของชมรมสามัคคีได้จัดประชุมเพื่อปรึกษาและทบทวนถึงบทบาทของชมรมสามัคคี ซึ่งทางคณะกรรมการของชมรมสามัคคีได้พิจารณาแล้วมีความเห็นร่วมกันว่า การดำเนินงานที่ทางชมรมสามัคคีได้ขยายออกสู่ชุมชนต่างๆ จนเกิดเป็นชมรมในชุมชนนั้น แท้ที่จริงแล้วก็เป็นการดำเนินงานในรูปแบบของสมาคมนั่นเอง ทางคณะกรรมการของชมรมสามัคคีจึงได้เข้าร่วมหารือกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลสวนปรุงเกี่ยวกับการดำเนินงานของทางชมรม ซึ่งการหารือในครั้งนี้ได้ข้อสรุปให้มีการดำเนินการจัดตั้งสมาคมสามัคคีขึ้น โดยสมาคมดังกล่าวจะรับงานเดิมของชมรมสามัคคีมาดำเนินการทั้งหมด รวมถึงทางสมาคมสามัคคีจะดูแลชมรมหรือสมาคมในชุมชนต่างๆ ที่มีอยู่เดิมและที่อาจจะเกิดขึ้นใหม่ ทั้งในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งวิธีการในการขยายการดำเนินงานทางด้านการดูแลและการฟื้นฟูผู้ป่วยทางจิตมายังตำบลหนองตองของชมรมสามัคคีก่อนที่จะกลายมา

เป็นสมาคมสามัคคีและมูลนิธิแก้ว-อรุณ นั้น เริ่มต้นจากการขอเข้ามานำเสนอแนวคิดของ
 ประชามชรรสถานสามัคคี โรงพยาบาลสวนปรุงในครั้งที่มีประชุมของชมรมผู้สูงอายุ ตำบลหนองตอง ซึ่ง
 การเข้ามานำเสนอของประชามชรรสถานสามัคคีในครั้งนี้เป็นการนำเสนอแนวคิดของชมรมสาม
 คัคคีเกี่ยวกับการดูแลผู้พิการทางจิตหรือการฟื้นฟูผู้พิการทางจิตอย่างถูกวิธีและต่อเนื่อง ด้วยการให้ผู้
 พิการทางจิตเข้าร่วมกิจกรรมของทางชมรมสามัคคี เมื่อประชามชรรสถานสามัคคีกล่าวถึงแนวคิด
 จนจบ ชาวบ้านตำบลหนองตองที่เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ ประมาณ 2-3 คนก็ให้ความสนใจกับแนวคิด
 ดังกล่าว อดีตรองประธานชมรมผู้สูงอายุ (ประชามชรรร่วมใจสมานจิตในปัจจุบัน) เล็งเห็นถึงความสนใจ
 ของชาวบ้านในแนวคิดของชมรมสามัคคี จึงดำเนินการสร้างข้อตกลงกับประชามชรรสถานสามัคคี
 โดยทำการหารือถึงความพร้อมที่จะร่วมกันทำงานในด้านการดูแลผู้พิการทางจิตที่ออกจากโรงพยาบาล
 หลังจากที่ได้รับการบำบัดรักษาจนอาการดีขึ้นมากแล้ว และสามารถกลับมารักษาตัวที่บ้านของตนได้ โดย
 ตำบลหนองตองภายใต้การนำของอดีตรองประธานชมรมผู้สูงอายุได้ดำเนินการจัดหาทีมงาน ที่เป็น
 ประชาชนในชุมชน โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของทางตำบลหนองตองพัฒนาในอดีตรอง
 ประธานชมรมผู้สูงอายุจะขอความร่วมมือจากผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของเทศบาล เพื่อขอใช้เสียงตามสาย
 ของเทศบาลในการประชาสัมพันธ์ เพื่อเปิดรับสมัครผู้ที่มีจิตอาสา เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดูแลผู้ปวย
 ทางจิตในชุมชนตำบลหนองตอง ซึ่งประชาชนมีความสนใจที่จะเข้าร่วมดำเนินงานเป็นจำนวนมาก แต่ผู้ที่มี
 จิตอาสาที่สมัครเข้าร่วมดำเนินงานนั้นยังขาดความรู้หรือทักษะทางด้านการดูแลผู้พิการทางจิต ขาดทักษะ
 ในการฟื้นฟูผู้พิการทางจิต ไม่ว่าจะเป็นผู้พิการที่มีลักษณะอาการเป็นผู้ป่วยจิตเวชหรือผู้ป่วยจิตเภท ซึ่งทาง
 ชมรมสามัคคีจึงดำเนินการจัดหาทีมงานซึ่งเป็นแพทย์ของโรงพยาบาลสวนปรุงมาอบรมบรรยายให้
 ความรู้กับผู้ที่มีจิตอาสาเหล่านั้น ซึ่งการบรรยายในครั้งนี้เป็นการบรรยายถึงลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกับ
 ผู้พิการทางจิตและการดูแลผู้พิการทางจิตให้กับจิตอาสาทุกคนที่สมัครเข้าร่วมในการดำเนินงาน ในการ
 อบรมครั้งนี้ได้รับการเอื้อเฟื้อสถานที่ในการจัดอบรมจากท่านเจ้าอาวาสวัดหนองตองในขณะนั้น นอกจาก
 ท่านเจ้าอาวาสจะเอื้อเฟื้อสถานที่ในการจัดอบรมให้ความรู้ในวันนั้นแล้วท่านเจ้าอาวาสยังเป็นตัวแทนใน
 การมอบประกาศนียบัตรและให้พรกับจิตอาสาที่เข้าร่วมอบรมทุกท่านด้วย ภายหลังจากที่จิตอาสาได้เข้า
 ร่วมอบรมแล้วนั้น ทางชมรมได้เริ่มดำเนินงานในการอาสาเข้าไปช่วยเหลือหรือให้การดูแลผู้พิการทางจิตที่
 อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลหนองตอง ภายใต้การนำของอดีตรองประธานชมรมผู้สูงอายุหรือประชามชรร
 ร่วมใจสมานจิตตำบลหนองตองในปัจจุบัน ซึ่งรายแรกที่ดำเนินการช่วยเหลือหรือทำการทดสอบความ
 เป็นไปได้ของการดำเนินการในการดูแลผู้พิการทางจิตของตำบลหนองตอง ก็คือ นาย ก.ที่อาศัยอยู่บ้านหนอง
 บัว สาเหตุที่เลือกนาย ก.และบ้านหนองบัวนั้น อดีตรองประธานชมรมผู้สูงอายุให้เหตุผลว่า นาย ก.เคยเป็น
 ทหารและเคยทำงานอยู่ที่บ้านนายทหารท่านหนึ่ง ซึ่งนายทหารท่านนี้มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับอดีตรอง

ประธานชมรมผู้สูงอายุทำให้อดีตรองประธานชมรมผู้สูงอายุได้เห็นว่ นาย ก. เป็นคนดี เป็นคนขยันทำงาน ชอบช่วยเหลือคนอื่น ๆ และต่อมาเมื่อนาย ก. มีปัญหาเจ็บป่วยเกิดอาการทางจิตขึ้น จนไม่สามารถทำงานได้ ทำให้ไม่มีรายได้เพื่อเลี้ยงตนเอง และครอบครัวได้ อดีตรองประธานชมรมผู้สูงอายุจึงเล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับนาย ก. จึงเข้ามาให้ความช่วยเหลือนาย ก. และสาเหตุที่เลือกบ้านหนองบัวก็คือ บ้านหนองบัวนั้นมีจำนวนผู้พิการทางจิตเป็นจำนวนมาก มากกว่าชุมชนอื่นๆ ในตำบลหนองตอง ซึ่งวิธีการช่วยเหลือหรือทดสอบความเป็นไปได้ของการดำเนินงานนั้น เริ่มจากประธานชมรมร่วมในสมานจิตมีความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปทำความเข้าใจสนทนากับนาย ก. จนนาย ก. ให้ความไว้วางใจ แล้วขั้นตอนต่อไปคือการดึงนาย ก. ให้เข้าสู่สังคมให้ได้ รวมถึงสังคมก็ต้องให้การยอมรับ นาย ก. ที่เป็นผู้พิการทางจิตด้วย ดังนั้นประธานชมรมร่วมในสมานจิตจึงชักชวน นาย ก. ไปงานศพภายในชุมชนงานหนึ่ง โดยชาวบ้านที่มาเข้าร่วมงานศพนั้นก็มอง นาย ก. ด้วยความแปลกใจว่า ประธานชมรมร่วมในสมานจิตพา นาย ก. มางานศพด้วยเพราะอะไร โดยลักษณะการมอง นาย ก. ของชาวบ้านที่มาร่วมงานนั้นเป็นการมอง นาย ก. แบบไม่ยอมรับในสิ่งที่ นาย ก. เป็นอยู่ ซึ่งประธานชมรมร่วมในสมานจิตก็สังเกตเห็นปฏิกิริยาที่ชาวบ้านมีต่อ นาย ก. เช่นกัน ประธานชมรมร่วมในสมานจิตจึงบอกให้นาย ก. นั่งรอเขาอยู่ที่โต๊ะอาหารเพื่อรอรับประทานอาหารร่วมกัน ซึ่งนาย ก. ก็รับปาก ภายหลังจากพูดคุยกับนาย ก. เรียบร้อยและเข้าใจตรงกันแล้วนั้น ประธานชมรมร่วมในสมานจิตก็ดำเนินการเข้าไปทำความเข้าใจกับชาวบ้านกลุ่มต่างๆ

“...เขามีความเป็นคนเท่ากับทุกคน เท่ากันหมดความเป็นคนของเขาเท่ากับเราตรงไหนรู้ไหม ตอนที่เขาอู๊ว ออกมาจากท้องแม่ เขาก็ไม่มีอะไรติดตัว เราก็ไม่มีอะไรติดตัว ต่างกันเพียงเพศหญิงเพศชายเท่านั้น เพราะฉะนั้นเขามีค่าของคนเท่าเรา...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A004)

ชาวบ้านที่มาเข้าร่วมงานศพในวันนั้นให้ความเข้าใจเกี่ยวกับ นาย ก. และมีความเข้าใจถึงการกระทำดังกล่าวของประธานชมรมร่วมในสมานจิต ก็เพื่อให้ทุกคนในชุมชนเปิดโอกาสให้ผู้พิการทางจิตได้มีโอกาสในการเข้าสู่สังคม ซึ่งทุกคนที่มาร่วมงานก็มีความเข้าใจในเจตนารมณ์ของประธานชมรมร่วมในสมานจิต และมีการยอมรับมากขึ้น โดยชาวบ้านบางรายเข้าใจและให้โอกาส นาย ก. จนสามารถรับประทานอาหารร่วมกับนาย ก. ได้ และนอกจากนั้น นาย ก. ยังได้เข้าไปปรับจ้างดูแลสวนให้แก่อาคารที่อาศัยอยู่ในตำบลหนองตอง เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ นาย ก. จนทำให้นาย ก. สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ และยังสามารถเก็บเงินซื้อจักรยานให้แก่ตนเอง เป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้นาย ก. ด้วย จนปัจจุบันนี้นาย ก. สามารถใช้ชีวิตร่วมกับคนในชุมชนได้ รายที่ 2 ของการทดสอบและให้ความช่วยเหลือผู้พิการทางจิตนั้น ก็คือ นาย ข. ซึ่งนาย ข. มีครอบครัวที่ประกอบด้วย แม่ พี่ชาย น้องชาย และน้องสาว โดยแม่และพี่ชายทั้งสองคนมีความพิการทางจิตเหมือนกับนาย ข. ยกเว้นน้องสาวของนาย ข. ที่ไม่มีอาการทางจิต โดยก่อนที่จะทางชมรมร่วมในสมานจิตภายใต้การนำของประธานชมรมร่วมในสมานจิตจะเข้าไปให้ความ

ช่วยเหลือนาย ข. นั้น นาย ข. เคยได้รับประสบการณ์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับการรักษาที่โรงพยาบาล เนื่องจากพี่ชายของเขาที่หายออกจากบ้านไปโดยไม่รู้ตัวเป็นเวลาเกือบหนึ่งเดือน เมื่อมีคนไปพบพี่ชายของ นาย ข. ก็ถูกนำส่งโรงพยาบาลสวนปรงและก็ไปเสียชีวิตที่โรงพยาบาล ส่งผลให้นาย ข. เกิดความกลัวที่จะเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลสวนปรง เพราะคิดว่าตนจะถูกไฟฟ้าช็อตจนเสียชีวิตเหมือนที่พี่ชายเคยโดนแต่สิ่งที่นาย ข. เข้าใจเป็นสิ่งที่นาย ข. ไปเห็นพี่ชายถูกช่วยชีวิตด้วยเครื่องกระตุ้นหัวใจ เมื่อนาย ข. เกิดความเข้าใจผิด ทางชมรมร่วมใจสมานจิตจึงต้องค่อยๆ ทำความเข้าใจนาย ข. ว่าการเข้ามาของทางชมรมร่วมใจสมานจิตก็เพื่อเข้ามาให้ความช่วยเหลือ เข้ามาช่วยดูแลเรื่องยาว่าขาดยาอะไรบ้าง รับประทานยาตรงตามที่แพทย์สั่งหรือไม่ หลังจากนั้นนาย ข. ให้ความไว้วางใจทางประธานชมรมร่วมใจสมานจิต และจิตอาสาเข้าไปพูดคุยจนพบว่า นาย ข. ไม่ได้รับประทานยาเป็นปี แล้วส่งผลให้ นาย ข. อาการไม่ดีขึ้นเลย ทางชมรมร่วมใจสมานจิต ภายใต้การนำของประธานชมรมจึงร่วมกันคิดหาวิธีการร่วมกับจิตอาสา เพื่อให้ นาย ข. รับประทานยาได้อย่างต่อเนื่องตามที่แพทย์สั่ง ซึ่งวิธีการที่ตกลงร่วมกันก็คือ การวางแผนการทานยาโดยการนำยาบรรจุไว้ในซองเล็กๆ แล้วนำมาติดที่ฟิวเจอร์บอร์ดเรียงต่อกันจนครบ 30 วัน วันละ 3 มื้อ เช้า กลางวัน เย็น และทางชมรมร่วมใจสมานจิตยังให้ครอบครัวของ นาย ข. นั้นก็คือน้องสาวของ นาย ข. เข้ามามีส่วนร่วมในการทานยาของ นาย ข. ทุกๆ วัน วันละ 3 มื้อ โดยทางชมรมร่วมใจสมานจิตจะคอยติดตามการทานยาของ นาย ข. ทุกวันอย่างใกล้ชิด นอกจากการดูแลการทานยาของ นาย ข. แล้วนั้นทางชมรมยังให้การช่วยเหลือตามสิทธิที่นาย ข. หรือสมาชิกของครอบครัวที่เป็นผู้พิการทางจิตควรจะได้รับ ก็คือ การได้รับเบี้ยยังชีพผู้พิการ ซึ่งทางชมรมร่วมใจสมานจิตจะให้ความช่วยเหลือในด้านการรวบรวมเอกสารต่างๆ เพื่อขอขึ้นทะเบียนให้มีสิทธิเป็นผู้พิการที่สามารถได้รับเบี้ยยังชีพผู้พิการต่อไป

จากการดำเนินงานของทางชมรมร่วมใจสมานจิตในการดูแลให้การช่วยเหลือผู้พิการทางจิตเพียงประเภทเดียว ส่งผลให้ผู้พิการประเภทอื่นๆ เริ่มมีการเคลื่อนไหวโดยเรียกร้องให้ทางชมรมร่วมใจสมานจิตเข้าไปดูแลผู้พิการประเภทอื่นๆ เช่น ดาบอด พิการทางการเคลื่อนไหว เป็นต้น โดยให้เหตุผลว่า เขาก็เป็นผู้พิการเหมือนกัน ประกอบกับทางเทศบาลตำบลหนองตองขอความร่วมมือจากทางชมรมร่วมใจสมานจิตให้เข้ามาดูแลผู้พิการประเภทอื่นๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ทางประธานชมรมร่วมใจสมานจิตจึงต้องปรึกษากับจิตอาสาของทางชมรมเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานตามข้อเรียกร้องของผู้พิการประเภทต่างๆ สามารถสรุปได้ว่า ทางชมรมร่วมใจสมานจิตต้องเปลี่ยนระบบการดำเนินงานใหม่จากการดูแลผู้พิการทางจิตกลายมาเป็นผู้ดูแลผู้พิการในทุกๆ ประเภททั้ง 14 หมู่บ้าน ของเขตตำบลหนองตอง โดยลำดับแรกของการดำเนินงานภายหลังจากทางชมรมร่วมใจสมานจิต เปลี่ยนระบบการทำงานนั้นเป็นการส่งเสริมสนับสนุน หรือผลักดันให้ผู้พิการทุกประเภทที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลหนองตองได้รับสิทธิทางด้านต่างๆ ที่ผู้พิการแต่ละประเภทควรจะได้รับ ซึ่งก่อนที่ผู้พิการจะได้รับสิทธิตามกฎหมายนั้น ผู้พิการจะต้องได้รับการ

ขึ้นทะเบียนเป็นผู้พิการอย่างถูกต้องตามกฎหมายก่อน โดยทางชมรมร่วมใจสมานจิตภายใต้การนำของประธานชมรมจะเป็นผู้ดำเนินการจัดทำบัตรผู้พิการให้กับผู้พิการทุกคนในชุมชน เริ่มตั้งแต่การถ่ายรูปให้กับผู้พิการ การรวบรวมเอกสารของผู้พิการที่จะใช้ในการขึ้นทะเบียนผู้พิการตามกฎหมาย ตลอดจนการนำเอกสารพร้อมรูปถ่ายของผู้พิการ ไปยื่น เพื่อขอจัดทำบัตรผู้พิการที่มีลักษณะเป็นสมุดเล่มเล็กๆ มีสัญลักษณ์เป็นรูปรถเข็น อยู่ด้านหน้าสมุด ซึ่งการดำเนินงานของทางชมรมร่วมใจสมานจิตในการผลักดันให้ผู้พิการในชุมชนได้รับสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด อย่างครอบคลุมและทั่วถึงผู้พิการทุกคนในเขตพื้นที่ตำบลหนองตอง

นอกจากนี้ชมรมร่วมใจสมานจิตยังมีการสร้างแกนนำจิตอาสาของแต่ละหมู่บ้านเพื่อเป็นฝ่ายสนับสนุนให้กับทางชมรมร่วมใจสมานจิตในการลงเยี่ยมหมู่บ้านต่างๆ กล่าวคือ เมื่อประธานชมรมฯ ต้องการลงพื้นที่เพื่อตรวจเยี่ยมผู้พิการในแต่ละหมู่บ้านนั้น ผู้พิการอาจจะไม่รู้จักรับชมรมฯ เพราะว่าไม่ได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน แต่ถ้ารู้จักก็อาจจะรู้จักเพียงแค่นามและเสียงที่ประกาศผ่านทางเสียงตามสายของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเท่านั้น จึงต้องอาศัยแกนนำจิตอาสาของแต่ละหมู่บ้านในการนำออกเยี่ยมเบื้องต้น ตรวจสอบการทนายของเสียผู้พิการ รวมถึงทางชมรมจะทำการตรวจสอบการทำงานของแกนนำในแต่ละหมู่บ้านด้วยว่าการทำงานนั้นมีความเอาใจใส่ต่อผู้พิการหรือไม่ เป็นต้น ซึ่งการดำเนินงานของแกนนำจิตอาสาที่ชมรมร่วมใจสมานจิตส่งผลให้ผู้พิการทางจิตมีการทนายอย่างสม่ำเสมอ อาการของเขาจึงดีขึ้นตามลำดับ จนหายกลายเป็นคนจิตปกติ แต่มีผู้พิการรายหนึ่งก็คือ นาย ค. ที่ต้องทนายอยู่สม่ำเสมอ แต่การเดินทางเพื่อไปรักษาที่โรงพยาบาลสวนปรงนั้นเกิดความลำบาก เดือดร้อน และเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ นอกจากนั้นยังต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อไปรักษาดังกล่าว นาย ค. จึงร้องขอให้ทางชมรมร่วมใจสมานจิตช่วยเหลือในด้านนี้ ซึ่งทางชมรมร่วมใจสมานจิตก็ไม่ได้นิ่งนอนใจโดยได้ดำเนินการจัดการประชุมระหว่างประธานชมรมฯ คณะกรรมการของชมรมฯ รวมถึงสมาชิกของชมรมฯ เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานตามการร้องขอนั้น ซึ่งผลจากการประชุมมีความเห็นว่าควรมีการย้ายสถานที่ในการรับยาของผู้พิการให้อยู่ใกล้กับตำบลหนองตองมากยิ่งขึ้น โดยประธานชมรมร่วมใจสมานจิตติดต่อประสานงานกับโรงพยาบาลหางดงเกี่ยวกับการจ่ายยาให้กับผู้พิการในเขตตำบลหนองตอง ซึ่งทางโรงพยาบาลหางดงได้เล็งเห็นถึงความตั้งใจของชมรมร่วมใจสมานจิตที่ต้องการช่วยเหลือผู้พิการในเขตตำบลหนองตองอย่างจริงจังและจริงใจ ทางโรงพยาบาลหางดงจึงได้ให้ความร่วมมือกับชมรมร่วมใจสมานจิตเป็นอย่างดี

“...ฝ่ายจิตเวชและกลุ่มจิตอาสา โรงพยาบาลหางดงมีความยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือในเรื่องการนำประวัติการใช้ยาของผู้พิการทางจิตจากโรงพยาบาลสวนปรงและนำมาไว้ที่โรงพยาบาลหางดง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A011)

โดยโรงพยาบาลหาดงได้ดำเนินการประสานงานขอรับประวัติการใช้ยาของผู้พิการในเขตตำบลหนองตอง ไปยังโรงพยาบาลสวนปรุง ทำให้สามารถย้ายสถานที่ฉายยาจากโรงพยาบาลสวนปรุงมาที่โรงพยาบาลหาดงได้สำเร็จ แต่การไปรับยาที่โรงพยาบาลหาดงสำหรับผู้พิการบางรายยังมีความลำบาก เค็ดรื้อนอนอยู่ข้าง ส่งผลให้ผู้พิการอาจจะไม่ได้ทานยาอย่างสม่ำเสมอ ผู้พิการก็ไม่มีโอกาสที่จะหายเป็นปกติได้ ทางชมรมร่วมใจสมานจิตให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าว จึงมีการติดต่อขอความร่วมมือจากโรงพยาบาลหาดงอีกครั้ง เพื่อขอให้ฝ่ายจิตเวชโรงพยาบาลหาดงนำยาของผู้พิการทางจิตในเขตตำบลหนองตองมาจ่ายให้ผู้พิการทางจิตที่สถานีอนามัยเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งทางโรงพยาบาลหาดงรวมถึงสถานีอนามัยให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ส่วนเรื่องการทานยาของผู้พิการทางจิตนั้น ชมรมร่วมใจสมานจิตจะมอบหมายให้แกนนำในแต่ละหมู่บ้าน หรือทีมงานของชมรมร่วมใจสมานจิตคอยติดตามการรับประทานยาของผู้พิการทางจิตว่าทานยาครบตามที่แพทย์สั่งหรือไม่ ซึ่งจุดมุ่งหมายการดำเนินงานของชมรมร่วมใจสมานจิตก็คือผู้พิการ ไม่ว่าจะเป็นผู้พิการทางจิต หรือผู้พิการประเภทอื่นๆ มีการทานยาเป็นประจำ หายเป็นปกติ เข้าสู่สังคมได้ สามารถประกอบอาชีพ เพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมสำหรับผู้พิการที่ทางชมรมร่วมใจสมานจิตมีความภาคภูมิใจ นั่นคือ กิจกรรม Walk Rally บ้านสวนไม้ไทย ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ทางชมรมร่วมใจสมานจิตจัดขึ้น เพื่อให้คนในชุมชนเปิดโอกาส และให้การยอมรับผู้พิการ ไม่ว่าจะเป็นผู้พิการทางจิตหรือผู้พิการประเภทอื่นๆ เพื่อให้ผู้พิการสามารถกลับมาสู่สังคมได้ ซึ่งการจัดกิจกรรม Walk Rally บ้านสวนไม้ไทยนั้น ทางชมรมร่วมใจสมานจิตจะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางเสียงตามสายของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา โดยประธานชมรมร่วมใจสมานจิตจะขออนุญาตทางเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาในการขอใช้เสียงตามสายเพื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อเชิญชวนให้ผู้พิการ รวมถึงผู้ดูแลผู้พิการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งการดำเนินการกิจกรรม Walk Rally บ้านสวนไม้ไทย สำหรับผู้พิการนั้น ทางชมรมร่วมใจสมานจิตไม่มีงบประมาณในการดำเนินการ ทางชมรมจึงขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ทั้งที่เป็นภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงขอความร่วมมือจากภาคประชาชนอีกด้วย โดยคนในชุมชนที่มีความพร้อมก็ดำเนินการระดมเงินกันคนละ 20 บาท เปรียบเสมือนเป็นการซื้อบัตรเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม Walk Rally บ้านสวนไม้ไทยในครั้งนี้ ซึ่งผู้ที่ซื้อบัตรในการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ ทางชมรมร่วมใจสมานจิตจะมีการจิบรางวัล และแจกรางวัลให้กับผู้ที่มิบัตร รวมถึงแจกรางวัลให้ผู้พิการที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้ด้วย โดยรางวัลที่นำมาแจกนั้นจะได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา เช่น จักรยาน พัดลม ผ้าห่มนวมจำนวน 10 ผืน นอกจากนี้เจ้าอาวาสวัดหนองตองยังให้การสนับสนุนด้วยเช่นกัน ซึ่งสถานที่ในการจัดกิจกรรม Walk Rally บ้านสวนไม้ไทยนั้น ร้านบ้านสวนไม้ไทยเป็นร้านขายต้นไม้ เครื่องปั้นดินเผาที่อยู่ในเขตตำบลหนองตองก็ให้การสนับสนุนสถานที่ในการจัดกิจกรรมดังกล่าว โดยไม่คิดค่าเช่าสถานที่ ก็เนื่องมาจากประธานชมรมร่วมใจ

สมานจิตได้ปรึกษา และได้บอกถึงเจตนารมณ์ของการจัดการกิจกรรมในครั้งนี้กับเจ้าของร้านบ้านสวนไม้ไทย ซึ่งกิจกรรมในวันนั้นนอกจากสมาชิกของชมรมร่วมใจสมานจิต ผู้ดูแลผู้พิการทางจิต และผู้พิการประเภทอื่นๆ รวมถึงคนในชุมชนตำบลหนองตองแล้ว ยังมีผู้พิการจากจังหวัดพิษณุโลกเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมนี้ด้วย ซึ่งการจัดกิจกรรมในวันนั้นนอกจากจะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้พิการเรียนรู้ที่จะเข้าสังคม และเป็นการพบปะพูดคุยระหว่างกันแล้ว กิจกรรมนี้ยังเป็นกิจกรรมที่สร้างความเข้าใจและสร้างการยอมรับในตัวผู้พิการให้กับคนในชุมชน โดยการสร้างความเข้าใจนั้นนอกจากทางชมรมร่วมใจสมานจิตจะเป็นตัวกลางในการสร้างความเข้าใจแล้ว ผู้ดูแลผู้พิการยังเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่เป็นตัวกลางในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผู้พิการให้กับคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนให้การยอมรับในตัวผู้พิการ ซึ่งการดำเนินการจัดกิจกรรม Walk Rally บ้านสวนไม้ไทย ของทางชมรมร่วมใจสมานจิตในครั้งนี้ส่งผลดีต่อตัวผู้พิการ ไม่ว่าจะเป็นผู้พิการทางจิต หรือผู้พิการประเภทอื่นๆ เพราะตัวผู้พิการมีความรู้สึกภาคภูมิใจ มีความรู้สึกที่ตัวเองมีคุณค่ามากขึ้น เพราะคนในชุมชนให้การยอมรับผู้พิการเหล่านั้นมากขึ้น นอกจากนี้กิจกรรมดังกล่าวยังส่งผลต่อความคิดของคนในชุมชนที่ให้การยอมรับ และมีความเชื่อมั่นในตัวทีมงานของชมรมร่วมใจสมานจิต ในการดำเนินงานเพื่อดูแลผู้พิการที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลหนองตอง โดยจะเห็นได้จากการให้ความร่วมมือ หรือการให้การสนับสนุนทางชมรมร่วมใจสมานจิตในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้พิการทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนทางด้านงบประมาณ ให้การสนับสนุนทางด้านอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม หรือแม้กระทั่งการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

นอกจากกิจกรรม Walk Rally บ้านสวนไม้ไทยที่ทางชมรมร่วมใจสมานจิตมีความภาคภูมิใจแล้ว ชมรมร่วมใจสมานจิตยังมีการดำเนินงานต่างๆ เพื่อช่วยเหลือดูแลผู้พิการประเภทต่างๆ มาโดยตลอด ซึ่งการดำเนินงานที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ การขยายการดำเนินงานเพื่อให้การช่วยเหลือผู้พิการทางจิตที่เริ่มมีพัฒนาการที่ดีขึ้นที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลหนองตองให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงมากขึ้น ซึ่งในช่วงนี้ทางทีมงานของชมรมร่วมใจสมานจิตต้องทำงานหนักขึ้น เพื่อช่วยเหลือและให้การดูแลผู้พิการทางจิตโดยการดำเนินงานของชมรมร่วมใจสมานจิตนั้น จะเป็นการดูแลผู้พิการทางจิตอย่างใกล้ชิด ซึ่งจิตอาสาที่เป็นทีมงานของชมรมร่วมใจสมานจิตแต่ละคนจะทำการนัดหมายกับผู้พิการทางจิตในความรับผิดชอบของตน ทั้ง 14 หมู่บ้านว่า การนัดพบกันนั้น จิตอาสาจะมาพบผู้พิการทางจิตวันใด แล้วการพบกันของทั้งสองฝ่ายเป็นการพบกันเพื่ออะไร ก่อนที่จิตอาสาจะลงพื้นที่เพื่อนัดพบกับทางผู้พิการทางจิตนั้น ทางประธานชมรมร่วมใจสมานจิตจะให้คำแนะนำกับจิตอาสาทุกคนให้มีความเข้าใจตรงกันว่า ผู้พิการทางจิตที่มีพัฒนาการที่ดีขึ้นแล้ว พวกเขาเหล่านั้นจะสามารถจดจำในสิ่งที่เราบอกเขาได้เป็นอย่างดี และถ้าจิตอาสาต้องการให้ผู้พิการทางจิตมีความไว้วางใจ เชื่อใจ เชื่อมั่นในตัวจิตอาสา และฟังเราเมื่อเราบอกให้เขาทำอะไรนั้น จิตอาสา

ต้องมีความตรงต่อเวลา เมื่อนัดหมายกับผู้พิการทางจิตแล้ว นอกจากนี้จิตอาสาจะต้องมีความเสียสละ เป็นผู้ให้ โดยเฉพาะให้ความเป็นเพื่อนกับผู้พิการทางจิตให้เหมือนกับว่าผู้พิการทางจิตเหล่านั้นเป็นคนปกติคนหนึ่งที่สามารถอาศัยอยู่ในชุมชนหรือสังคมได้ ซึ่งกรณีของประธานชมรมร่วมใจสมานจิตในการนัดพบกับผู้พิการทางจิตนั้น ประธานชมรมร่วมใจสมานจิตจะศึกษาในตัวผู้พิการทางจิตที่ประธานชมรมร่วมใจสมานจิตรับผิดชอบแล้วว่า ผู้พิการรายนั้นเขามีความชอบอะไร ชอบของประเภทไหน ชอบทานอะไร หรือชอบทำอะไร เป็นต้น เมื่อทางประธานชมรมร่วมใจสมานจิตได้ศึกษาในตัวของผู้พิการทางจิตรายนั้นแล้วก็จะเก็บข้อมูลเหล่านั้นไว้ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการพบกับผู้พิการทางจิตรายนั้นในคราวถัดไป โดยทางประธานชมรมร่วมใจสมานจิตจะซื้อสิ่งของที่ผู้พิการทางจิตรายนั้นชื่นชอบไม่ว่าจะเป็นของกิน หรือของใช้ต่างๆนำไปให้กับผู้พิการทางจิตรายนั้น เมื่อทางประธานชมรมร่วมใจสมานจิตดำเนินการแบบนี้ไปหลายๆครั้ง ผลที่เกิดขึ้นก็คือ ผู้พิการทางจิตรายนี้ก็จะมีความไว้วางใจ เชื่อในสิ่งที่เราพูด เมื่อผู้พิการทางจิตเริ่มมีความไว้วางใจ เชื่อในสิ่งที่ประธานชมรมร่วมใจสมานจิตพูด ทางประธานชมรมร่วมใจสมานจิตจึงเริ่มบอกให้ผู้พิการทางจิตรายนั้นทำความสะอาดร่างกาย อาบน้ำ สระผมทุกวัน เพื่อสุขอนามัยที่ดีของผู้พิการทางจิตเอง นอกจากนี้ยังสามารถบอกให้เขาซักผ้า ทำความสะอาดห้องนอน ทำความสะอาดบ้านของผู้พิการเอง หรือแม้กระทั่งบอกให้ผู้พิการทานยาอย่างสม่ำเสมอ โดยให้เงื่อนไขกับผู้พิการทางจิตรายนั้นว่า ถ้าอยากให้มีมาหาบ่อยๆมีของมาฝากมากๆต้องทำความสะอาดร่างกาย อาบน้ำ สระผม ต้องทำความสะอาดบ้าน ผู้พิการทางจิตก็ปฏิบัติตามอย่างที่ว่าประธานชมรมร่วมใจสมานจิตบอกอย่างสม่ำเสมอ จนเขามีอาการดีขึ้นเป็นลำดับ

นอกจากทางชมรมร่วมใจสมานจิตจะให้การช่วยเหลือ ดูแลผู้พิการทางจิตให้สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ รวมถึงทางชมรมร่วมใจสมานจิตยังให้การช่วยเหลือดูแลผู้พิการประเภทอื่นๆให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแล้ว ทางชมรมร่วมใจสมานจิตยังมีการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้พิการ และยังเป็นกิจกรรมที่สร้างความสุขให้กับผู้พิการอีกด้วย เช่น การพาผู้พิการไปทัศนศึกษานอกสถานที่ (งานมหกรรมพืชสวนโลก เป็นต้น) การจัดงานปีใหม่ให้กับผู้พิการ โดยการพาผู้พิการออกไปทานอาหารที่โรงแรม หรือภัตตาคาร ร้านอาหารต่างๆที่คนปกติทานกัน ซึ่งการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสอนให้ผู้พิการทางจิต หรือผู้พิการประเภทอื่นๆรู้จักการเข้าสังคม หรือการอยู่ร่วมกันกับคนปกติ ไม่ว่าคนปกติจะทำอะไร ผู้พิการก็สามารถที่จะทำอย่างนั้นได้เหมือนกัน การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทางชมรมร่วมใจสมานจิตได้ขอรับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณจากทางเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา เพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมดังกล่าว

จะเห็นได้ว่าทางชมรมร่วมใจสมานจิตได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้พิการมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือ ดูแลทางด้านสุขภาพ ทางด้านยา ทางด้านสิทธิ ทางด้านการเข้าสู่

สังคม หรือการอยู่ร่วมกันกับคนปกติในชุมชน อย่างไรก็ตามนอกจากกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นแล้วทำให้ทราบว่าทางชมรมร่วมใจสมานจิตยังให้ความช่วยเหลือผู้พิการทางจิตและผู้พิการประเภทอื่นๆให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยไม่ต้องเป็นภาระให้กับครอบครัว สังคม หรือหน่วยงานต่างๆ ซึ่งการให้ความช่วยเหลือผู้พิการของทางชมรมร่วมใจสมานจิตนั้นก็คือ การส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้พิการสามารถประกอบอาชีพในสิ่งที่ผู้พิการสามารถทำได้ นอกเหนือจากนั้นก็คือ การประกอบอาชีพของผู้พิการต้องสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้พิการ และผู้พิการก็สามารถเลี้ยงตนเองได้ รวมถึงสามารถเลี้ยงครอบครัวของผู้พิการได้อีกด้วย เช่น กรณีของนาย ง. ที่ทางชมรมร่วมใจสมานจิตสามารถช่วยเหลือดูแลผู้พิการทางจิตรายนี้จนประสบผลสำเร็จ ซึ่งนาย ง. ตอนแรกเป็นคนปกติยังไม่มีการป่วยทางจิต นาย ง. เรียนหนังสือจนจบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เกี่ยวกับงานช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ เมื่อนาย ง. เรียนจบก็สมัครเข้าทำงานที่สถานประกอบการแห่งหนึ่ง แต่การทำงานของนาย ง. สร้างความกดดัน ประกอบกับนายจ้างของนาย ง. ก็สร้างความเครียดให้กับนาย ง. อีกทางหนึ่ง โดยการเร่งให้นาย ง. ทำงานให้เสร็จเร็วที่สุด ความกดดันและความเครียดที่เกิดขึ้นกับนาย ง. ส่งผลให้เขาเกิดอาการชัก และระยะเวลาต่อมานายจ้างก็ไล่ให้นาย ง. ออกจากงาน นาย ง. จึงเกิดอาการเครียดมากทำให้เขามีอาการผิดปกติทางจิต มีอาการประสาทหลอนคิดว่ามีคนจะมาทำร้ายตัวเขาเองตลอดเวลา นาย ง. จึงต้องเข้ารับการรักษาอาการทางจิต และต้องอาศัยอยู่แต่ภายในบ้าน เก็บตัว ไม่พบปะผู้คน ไม่อาบน้ำ ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ทำให้ครอบครัวขาดรายได้ ซึ่งทางชมรมร่วมใจสมานจิตเล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับนาย ง. และครอบครัวของนาย ง. ทางชมรมร่วมใจสมานจิตจึงได้ดำเนินการช่วยเหลือนาย ง. โดยอาศัยสมาชิกของชมรมร่วมใจสมานจิตที่เป็นจิตอาสาเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือนาย ง. นั้น เริ่มจากการให้จิตอาสาหมุนเวียนเปลี่ยนกันเข้าไปพูดคุยกับนาย ง. ซึ่งจิตอาสาคนแรกที่เข้าไปพูดคุยกับนาย ง. นั้นไม่ประสบความสำเร็จ จึงต้องมีการเปลี่ยนจิตอาสาคนอื่นเข้าไปพูดคุยกับนาย ง. อยู่หลายครั้ง จนประสบผลสำเร็จ สามารถชักชวนให้นาย ง. ออกจากบ้านเพื่อมาพบปะพูดคุยกับคนในชุมชน สามารถบอกให้นาย ง. อาบน้ำได้ ทำความสะอาดร่างกาย นอกจากจะชักชวนให้นาย ง. ออกสู่สังคม อาบน้ำ และส่งเสริมทางด้านสุขภาพแล้ว ทางชมรมร่วมใจสมานจิตยังคอยติดตามให้การดูแลนาย ง. อย่างใกล้ชิด

“...น้องเนี่ยบ่ค่อยไปไหนอยู่แต่ในบ้าน ป๊าๆ ก็เปลี่ยนกันเข้าไปอยู่กับเขา คนนั้นไปอยู่ บ่าได้ผลก็เปลี่ยนกันเข้าไปอยู่ แล้วก็ถึงเป็นมาเข้าสังคม บอกให้เป็นอาบนํ้า พอบ่ออกอะหยังก้อบ่าเดียวอาบนํ้าวันละสองรอบ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A014)

(น้องคนนี้ไม่ไปไหนอยู่แต่ในบ้าน ป้าก็เปลี่ยนกันเข้าไปพูดคุยกับเขา คนแรกไปพูดคุยแต่ไม่ได้ผลเลยเปลี่ยนกันไปพูดคุยจนสามารถนำเขากลับสู่สังคมได้ บอกให้อาบน้ำก็ทำตาม)

โดยทางชมรมร่วมใจสมานจิตจะคอยติดตามนาย จ. เกี่ยวกับการทานยาตามที่แพทย์สั่งอย่างครบถ้วน ส่งผลให้นาย จ. มีอาการดีขึ้นตามลำดับจนเกือบเป็นปกติ แต่ยังคงทานยาอย่างสม่ำเสมอ และเมื่อนาย จ. อาการดีขึ้นส่งผลให้ความรู้ทางด้านช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าของนาย จ. ก็เริ่มกลับมา ทำให้นาย จ. สามารถนำความรู้ที่เขาได้เรียนมาเหล่านั้นนำมาประกอบอาชีพ สร้างรายได้เพื่อเลี้ยงตนเอง รวมถึงสามารถเลี้ยงครอบครัวของเขาเองได้อีกด้วย ถึงแม้ว่านาย จ. จะสามารถช่วยเหลือตนเองจนสามารถประกอบอาชีพได้แล้ว แต่ทางชมรมร่วมใจสมานจิตยังคงให้การสนับสนุนนาย จ. อยู่ เช่น การประชาสัมพันธ์เพื่อทำความเข้าใจกับคนในชุมชนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับนาย จ. ว่าเขามีความพร้อมที่จะกลับเข้าสู่สังคม ดำรงชีวิตได้อย่างคนปกติ และสามารถประกอบอาชีพได้ โดยทางชมรมร่วมใจสมานจิตอยากขอให้คนในชุมชนเปิดใจ ให้โอกาส ให้การสนับสนุนนาย จ. ซึ่งผลก็คือ คนในชุมชนมีความเข้าใจในตัว of นาย จ. มีความเข้าใจกับสิ่งที่นาย จ. เป็น และให้ความไว้วางใจนาย จ. โดยการให้นาย จ. ช่วยซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์ต่างๆ จนขณะนี้นาย จ. มีงานเป็นจำนวนมาก และทำให้เขามีรายได้เพียงพอสำหรับตัวเขาเอง รวมถึงเพียงพอไปถึงครอบครัวของเขาด้วย เมื่อนาย จ. ได้รับความช่วยเหลือจากทางชมรมร่วมใจสมานจิตจนเขาสามารถประกอบอาชีพจนสร้างรายได้ให้กับเขาแล้วนั้น นาย จ. จึงตอบแทนทางชมรมร่วมใจสมานจิต โดยการเป็นจิตอาสาช่วยงานของทางชมรมร่วมใจสมานจิตทุกอย่างที่เขาพอจะช่วยได้ หรือการช่วยงานของทางชมรมร่วมใจสมานจิตตามที่ทางชมรมร่วมใจสมานจิตขอความร่วมมือจากนาย จ. เป็นต้น

“...คลุกคลีกับพี่เป็น เฮาเห็นคนอื่นมา เหาดีขึ้นก็ช่วยพี่เป็นต่อ ตอนที่เรายังสติไม่ดี เป็นคนไข้ ยังไม่ได้เป็นแกนนำ พอเริ่มดีขึ้นก็ช่วยพี่เค้า ดีขึ้นละ ปีแล้วมีกระดูก ตอนที่ไม่ค่อยมีละ ไม่ค่อยแรง พัฒนาขึ้น ตอนแรกปรับยา ยังไม่ได้สมบูรณ์ ตอนนีดีขึ้น...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ A013)

(ผูกพันกับพี่เขา เราเห็นคนอื่นมาช่วยให้เราดีขึ้นก็เลยช่วยพี่เขาต่อ ตอนที่เรายังสติไม่ดี เป็นคนไข้ ยังไม่ได้เป็นแกนนำ พอเริ่มดีขึ้นก็ตามพี่เขามา ตอนนีดีขึ้นแล้ว ปีที่แล้วมีอาการกระดูก แต่ตอนนี้ไม่ค่อยเกิดอาการแล้ว ตอนแรกมีการปรับยาแต่ก็ยังไม่ค่อยดีขึ้น แต่ตอนนี้ดีขึ้นแล้ว)

นอกจากนี้ยังมีกรณีของนาย จ. ที่ทางชมรมร่วมใจสมานจิตให้ความช่วยเหลือทางด้านการประกอบอาชีพ โดยทางชมรมร่วมใจสมานจิตจะสอบถามจากผู้พิการทางจิตว่าชอบทำอะไร มีความสามารถด้านไหน จากนั้นทางชมรมร่วมใจสมานจิตจะดำเนินการติดต่อบุคคล หรือองค์กรต่างๆ ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อขอรับการสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นทางด้านงบประมาณ ทางด้านสถานที่ อุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ เป็นต้น ซึ่งนาย จ. เป็นผู้พิการทางจิตที่อาศัยอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลหนองตอง ซึ่งนาย จ. ชอบตัดผม แต่เดิมนั้นนาย จ. จะตัดผมอยู่ในเล้าไก่ ทางชมรมร่วมใจสมานจิตจึงเริ่มดำเนินการให้ความช่วยเหลือนาย จ. โดยเริ่มจากการหาอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดผมมาให้กับนาย จ. ซึ่งต่อมานาย จ. ก็สามารถออกมาเปิดร้านตัดผมอยู่หน้าตลาดบวกรก โดยเสียค่าเช่าสถานที่เดือนละ 2,000 บาท แต่เมื่อทาง

เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาดำเนินการสร้างตลาด และสร้างห้องแถวขึ้น ทางชมรมร่วมใจสมานจิต เล็งเห็นถึงประโยชน์ที่นาย จ. จะได้รับในการสร้างตลาดและห้องแถวของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ในครั้งนี้ ทางชมรมร่วมใจสมานจิตจึงขอความร่วมมือกับเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเพื่อให้ทาง เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาสนับสนุนทางด้านสถานที่ในการประกอบอาชีพตัดผมของนาย จ. โดยให้นาย จ.เช่าห้องแถวจำนวนหนึ่งห้อง ในอัตราค่าเช่าเดือนละ 1,000 บาท ซึ่งน้อยกว่าการเช่าสถานที่เดิม นาย จ.จึงนำเงินส่วนต่างอีก 1,000 บาทนั้นไปเป็นเงินผ่อนเพื่อซื้อเครื่องปรับอากาศมาติดไว้ที่ร้านตัดผม แต่มีคนในชุมชนคนหนึ่งที่มีความเห็นใจนาย จ.จึงซื้อเครื่องปรับอากาศเครื่องนั้นด้วยเงินสด และให้นาย จ.มา ผ่อนชำระกับคนในชุมชนรายนั้น โดยไม่คิดดอกเบี้ย นอกจากนี้ทางชมรมร่วมใจสมานจิตยังช่วย ประชาสัมพันธ์ผ่านทางเสียงตามสายของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา โดยการประชาสัมพันธ์นั้นจะเป็น การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความพร้อมของสมาชิกชมรมร่วมใจสมานจิต (นาย จ.) จึงอยากให้ทุกคนใน ชุมชนเปิดใจ ให้โอกาสและยอมรับ นาย จ. โดยการเข้าไปอุดหนุนหรือใช้บริการตัดผมกับนาย จ.ได้ นอกจากนี้ยังมีผู้พิการอีกรายหนึ่งที่ต้องการมีรายได้เพื่อเลี้ยงตนเอง และครอบครัว ทางชมรมร่วมใจสมาน จิตจึงดำเนินการติดต่อขอความอนุเคราะห์กับผู้ประกอบการกระชังปลา เพื่อรับผู้พิการรายนั้นเข้าทำงาน ด้วย ซึ่งผู้ประกอบการกระชังปลาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีรับผู้พิการรายนั้นเข้าทำงาน ซึ่งต่อมาผู้พิการ รายนั้นอยากมีกระชังปลาเป็นของตัวเอง ทางชมรมร่วมใจสมานจิตจึงขอรับการสนับสนุนกับ ผู้ประกอบการกระชังปลาอีกครั้งเพื่อให้โอกาสผู้พิการรายนี้ได้เป็นเจ้าของกระชังปลา โดยได้รับคำแนะนำ จากผู้ประกอบการกระชังปลาเป็นอย่างดี จนทำให้ผู้พิการรายนี้สามารถสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงตนเอง และ เลี้ยงครอบครัวได้

นอกจากกิจกรรมที่ทางชมรมร่วมใจสมานจิตซึ่งเป็นตัวแทนจากภาคประชาชนของตำบลหนอง ตองเป็นผู้ดำเนินการแล้วยังมีกิจกรรมที่ภาคประชาชนจากภายนอกเข้าร่วมมือกับทางชมรมร่วมใจสมาน จิตเพื่อบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ ซึ่งกิจกรรมเหล่านั้นก็คือ กิจกรรมค่ายครอบครัว ซึ่งเป็นการดำเนินงานโดย มูลนิธิแก้ว-อรุณ ร่วมกับสมาคมสามัคคีธรรม โรงพยาบาลสวนปรุง โดยวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม ค่ายครอบครัวก็เพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วยจิตเวช เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง ผู้ป่วยและผู้ดูแลเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เครือข่ายเพื่อการดูแลผู้ป่วยจิตเวช และสุดท้ายก็เพื่อให้ ชุมชนมีความรู้เรื่องโรคจิตเวช และการป้องกันแก้ไขที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไป ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นก็เพื่อ เป็นการฝึกการเข้าสังคมของผู้ป่วยทางจิตที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมค่ายครอบครัวในครั้งนี้ ประกอบด้วย กิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ เช่น การออกกำลังกายเป็นกิจกรรมที่ช่วยฟื้นฟูทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพจิต ของผู้ป่วยทางจิตได้ นอกจากนี้กิจกรรมค่ายครอบครัวยังมีการพาผู้ป่วยทางจิตพร้อมผู้ดูแลออกเที่ยวนอก สถานที่ เพื่อเป็นการผ่อนคลาย ลดความเครียดสร้างความสุขให้กับตัวผู้ป่วยทางจิตเอง รวมถึงผู้ดูแลผู้ป่วย

ด้วย นอกจากนี้ยังมีการเปิด โอกาสให้ผู้ป่วยและผู้ดูแลร่วมกันแสดงความคิดเห็น ร่วมกันคิด ตัดสินใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเกี่ยวกับประเด็นในการดูแลฟื้นฟูผู้ป่วยทางจิตในแต่ละชุมชนอีกด้วย โดยการดำเนินกิจกรรมค่ายครอบครัวนั้นจะได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิแก้ว-อรุณ และสมาคมสามัคคี โรงพยาบาลสวนปรุงทางด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรม สนับสนุนทางด้านบุคลากร/ทีมงานที่คอยดูแลการจัดกิจกรรมต่างๆภายในค่าย เป็นต้น ซึ่งการจัดกิจกรรมค่ายครอบครัวนั้นจะต้องไปจัดกิจกรรมในชุมชนต่างๆ โดยต้องขอใช้สถานที่ในชุมชนนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล วัด โรงเรียน เป็นต้น ซึ่งการขอใช้สถานที่ดังกล่าวข้างต้น ทางมูลนิธิแก้ว-อรุณนำโดยประธานมูลนิธิจะเป็นผู้ดำเนินการติดต่อประสานงานกับองค์กรเหล่านั้น โดยอาศัยวิธีการต่างๆ เช่น การส่งหนังสือเพื่อขอใช้สถานที่ดังกล่าว หรือการโทรศัพท์เป็นการติดต่อเบื้องต้นเพื่อขอใช้สถานที่ดังกล่าว เป็นต้น นอกจากนี้ทางประธานมูลนิธิยังต้องประสานงานกับทางชมรมในชุมชนต่างๆ รวมถึงชมรมร่วมใจสมานจิตตำบลหนองตองเพื่อขอความร่วมมือในการคัดเลือกผู้พิการทางจิตพร้อมกับผู้ดูแลเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมค่ายครอบครัวที่จัดขึ้นนี้ (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A004, A015)

นอกจากกิจกรรมค่ายครอบครัวแล้ว ยังมีกิจกรรมเดินในสวนสัตว์เชียงใหม่เพื่อผู้ป่วยจิตเวช (Mental Disorder: DE stigmatization Walk Rally) ซึ่งกิจกรรมนี้ทางสมาคมสามัคคี โรงพยาบาลสวนปรุงได้ประสานงานกับภาควิชากิจกรรมบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สโมสรโรตารีเชียงใหม่ภูปงพิงค์ และสวนสัตว์เชียงใหม่เพื่อขอรับการสนับสนุนทางด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นขอรับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณ บุคลากรที่เป็นทีมงานในการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ นอกจากนี้ยังขอรับการสนับสนุนทางด้านสถานที่จากสวนสัตว์เชียงใหม่เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมดังกล่าวอีกด้วย โดยวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเดินในสวนสัตว์เชียงใหม่เพื่อผู้ป่วยจิตเวชนั้นก็เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกาย ผ่อนคลายความเครียดทั้งทางกาย ทางจิตใจ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคคลในชุมชนหรือบุคคลในสังคมเกี่ยวกับผู้ป่วยจิตเวช รวมถึงเป็นการหารายได้ โดยการขายบัตรในการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวให้กับประชาชนผู้สนใจ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวตั้งแต่เด็ก เยาวชน ประชาชนทุกสาขาอาชีพที่สนใจ ซึ่งรายได้ที่ได้รับจากการขายบัตรดังกล่าวก็นำเงินส่วนนี้ไปใช้ในการดำเนินงานเพื่อดูแลฟื้นฟูผู้พิการทางจิต หรือผู้ป่วยจิตเวชของสมาคมสามัคคี โรงพยาบาลสวนปรุง และเพื่อสนับสนุนการดูแลฟื้นฟูผู้พิการทางจิตของชมรมต่างๆ หรือสมาคมที่เป็นเครือข่าย และที่กระจายตัวอยู่ในชุมชนต่างๆทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เอง และในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง ซึ่งรวมถึงชมรมร่วมใจสมานจิตตำบลหนองตองด้วย ซึ่งงานในวันนั้นทางมูลนิธิแก้ว-อรุณยังมีการมอบรางวัลให้กับผู้ป่วยจิตเภทที่สามารถฟื้นฟูตนเองจนสามารถช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้แล้ว ยังมีจิตอาสาให้การช่วยเหลืองานส่วนรวม เช่น การให้ความ

ช่วยเหลือผู้ป่วยทางจิตรายอื่นๆ ทางมูลนิธิแก้ว-อรุณเจียมอบรางวัลผู้ป่วยจิตเภทดีเด่นประจำปีต่างๆ ให้กับผู้ป่วยที่มีคุณสมบัติครบถ้วน และมีจิตอาสาช่วยเหลือส่วนรวม (สรุปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล A010, A015)

จะเห็นได้ว่าการจัดสวัสดิการสังคมที่ดำเนินผ่านทางกิจกรรมต่างๆ ที่ทางชมรมร่วมใจสมานจิตเป็นแกนนำหลักนั้น จะมีกลไกที่สำคัญและเป็นกลไกหลักที่ก่อให้เกิดการจัดสวัสดิการสังคมต่าง ๆ นั้นคือ กลไกที่เป็นพลเมืองไม่ว่าจะเป็นบุคคลภายในชุมชน หรือบุคคลภายนอกชุมชนที่เป็นจิตอาสาได้เล็งเห็นความสำคัญและปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้พิการจึงต้องการเข้ามาให้การช่วยเหลือผู้พิการในทุกๆ ด้านตามสิทธิที่ควรจะได้รับ นอกจากนี้ยังมีกลไกที่เป็นชุมชน และกลไกที่เป็นหน่วยงานราชการที่ได้เข้ามาให้การสนับสนุนทางด้านต่างๆ เช่น ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร หรืออุปกรณ์ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้การช่วยเหลือผู้พิการครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งกลไกชุมชนที่เป็นกลไกในการจัดสวัสดิการสังคมด้านนี้ก็คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชมรมผู้สูงอายุ ประธานชมรมผู้พิการ เป็นต้น ส่วน กลไกที่เป็นหน่วยงานราชการ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค หรือส่วนท้องถิ่น เช่น โรงพยาบาลหางดง โรงพยาบาลสวนปรง เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ โดยดำเนินภายใต้การดูแลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นต้น

บทที่ 6

อภิปรายผล

6.1 อภิปรายผล

การจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาที่ได้นำเสนอในผลการศึกษา หากจะพิจารณาสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ (1) สวัสดิการสังคมที่เทศบาลจัดทำเอง เป็นสวัสดิการที่เทศบาลเป็นผู้ริเริ่ม การจัดสวัสดิการดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าเป็นสวัสดิการขั้นพื้นฐานของทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะเป็นหน้าที่ตามกฎหมายซึ่งสอดคล้องกับงานของมูลนิธิ ทอกลีป ที่ศึกษาถึงบทบาทของภาครัฐในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร (2) สวัสดิการสังคมที่เทศบาลร่วมกับชุมชนจัดทำ เป็นสวัสดิการที่เทศบาลร่วมกันทำกับชุมชนเป็นรูปแบบของสวัสดิการเนื่องจากความต้องการของประชาชนมีความหลากหลายทำให้งบประมาณที่มีอยู่จำกัดของเทศบาลมีไม่เพียงพอ ประกอบกับเพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมให้กับชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานของ HM Treasury ที่ให้ส่วนของภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำบริการสาธารณะรวมทั้งงานของ Osborn and McLaughlin ที่เน้นการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนในการจัดบริการสาธารณะด้านการดูแลเด็กร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนและภาครัฐและ (3) สวัสดิการสังคมที่ชุมชนจัดทำเอง เป็นสวัสดิการที่เกิดขึ้นและบริหารด้วยตัวของชุมชนเองยกตัวอย่างเช่นเงินกลุ่มศพ ที่เก็บศพละ 10 บาทและเก็บทีละ 5 ศพ และนำเงินเก็บไว้ที่ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งคล้ายกับการดำเนินการของการจัดการสวนสาธารณะในงานวิจัยของ Denhardt & Denhardt และกลไกการจัดทำการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาสามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) กลไกการจัดสวัสดิการสังคมบนฐานของระบบราชการ (Bureaucratic base mechanism) (2) กลไกการจัดสวัสดิการสังคมบนฐานของชุมชน (Community base mechanism) และ (3) กลไกการจัดสวัสดิการสังคมบนฐานของความเป็นพลเมือง (Civil engagement mechanism) ได้แก่ การจัดการของชุมชน Kungsbacka เพื่อจัดทำสวัสดิการ หรือ การจัดการเมืองของเทศบาล Sihtuna เป็นต้นและสำหรับเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาได้แก่ บริการสาธารณะด้านสุขภาพ ในกรณีที่เป็นเทศบาลจัดทำเอง คือ การลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุและผู้พิการโดยเทศบาลจัดงบประมาณของเทศบาลให้แก่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุเดือนละ 300 บาท ซึ่งเป็นกลไกการจัดทำบริการสาธารณะบนฐานของชุมชนเพราะอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุเป็นตัวแทนที่ชุมชนคัดเลือกเอง โดยส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนที่มีความใกล้ชิดกับผู้สูงอายุและผู้พิการ ในขณะเดียวกันเทศบาลก็ยังใช้กลไกการจัดทำบริการสาธารณะและสวัสดิการสังคมบนฐานของระบบราชการ กล่าวคือ ในการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมร่วมกับพยาบาลจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพสต.) นอกจากนั้นยังมีบริการสาธารณะด้านสุขภาพที่เทศบาล

ทำร่วมกับชุมชน คือ เครื่องบำบัดและออกกำลังกายโดยใช้กลไกบนฐานของชุมชนที่เข้ามาร่วมบริจาคและจัดทำร่วมกันเพื่อประโยชน์กับคนในชุมชน แต่ในขณะที่สวัสดิการสังคมที่ชุมชนจัดทำขึ้นเอง เช่นในเรื่องของการส่งเสริมให้ผู้พิการทางจิตสามารถที่จะดำรงชีวิตในสังคมได้ก็ได้อาศัยกลไกบนฐานของความเป็นพลเมืองในการให้โอกาสกับผู้สูงอายุไม่ว่าจะเป็นให้อาชีพเพื่อให้มีรายได้หรือแม้แต่การให้เข้ามามีส่วนร่วมในงานประเพณีต่างๆ ของชุมชน และในขณะเดียวกันก็อาศัยกลไกการจัดทำบริการสาธารณะและสวัสดิการสังคมบนฐานของระบบราชการ โดยร่วมมือกับเทศบาลในการเกี่ยวกับการของงบประมาณในการจัดกิจกรรมของผู้พิการทางจิตใจ เช่น โครงการฟื้นฟูสมรรถนะทางร่างกายผู้สูงอายุ และการพัฒนาสมรรถนะผู้ด้อยโอกาสและประชาชนทั่วไป เป็นต้น

6.2 ข้อเสนอแนะ

1. เทศบาลตำบลหนองตองควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานของความเป็นพลเมือง (Civil engagement) ให้มากขึ้น และควรมีกลไกในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการบนฐานของความเป็นพลเมือง (Civil engagement mechanism) ที่เป็นรูปธรรมเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนในระยะยาวต่อไปซึ่งจากงานวิจัยจะเห็นได้ว่าการเริ่มจากเงินกลุ่มศพ ไปสู่กองทุนสวัสดิการคุณภาพชีวิตและสวัสดิการชุมชนตำบลหนองตอง ซึ่งหากมีการขยายเพิ่มเติมก็จะทำให้ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการและบริการสาธารณะที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนต่อไป
2. เทศบาลตำบลหนองตองควรพัฒนาค่านิยมของการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนของคนในท้องถิ่น เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและนำไปสู่การพัฒนาชุมชนบนฐานของการพึ่งพาตนเองในอนาคต ซึ่งจากข้อค้นพบในงานจะเห็นได้ว่าชุมชนในเขตเทศบาลเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับเทศบาลเพียงแต่ขาดการสร้างค่านิยมความรักชุมชนให้แก่คนทุกรุ่นของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ถ้าหากมีการพัฒนาค่านิยมดังกล่าวชุมชนทำให้ชุมชนเข้มแข็งต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2554. “การดำเนินงานจดทะเบียนคนพิการทั่วประเทศเดือนกรกฎาคม 2554.” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.m-society.go.th/content_stat_detail.php?pageid=855 (3 ตุลาคม 2554).
- ขนิษฐา เทวินทรภักดี. 2540. *แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพ : ผู้พัฒนาที่ยั่งยืนของคนพิการ*. กรุงเทพฯ: กรมประชาสงเคราะห์.
- คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ. 2550. *แผนยุทธศาสตร์ 5 ปี สร้างสวัสดิการสังคมไทย ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2550 – พ.ศ. 2554)*.
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2552. *โครงการพัฒนารูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และคนทุกวัยในชุมชน*. ม.ป.ศ.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. 2542. *องค์การมหาชน องค์การของรัฐที่มีส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนิทรรศการ.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. 2549. *สวัสดิการสังคมในมิติกินดี อยู่ดี มีสุข มีสิทธิ*. กรุงเทพฯ: เอคิสันเพรสโปรดักส์.
- คารารัตน์ ทิพย์วงศ์. 2551. “ปัญหาและความต้องการในการได้รับสวัสดิการความช่วยเหลือจากภาครัฐของผู้พิการในอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.” การศึกษาค้นคว้าอิสระ สาขารณศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และกอบกุล ราชะนาคร. 2552. *การขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการจัดบริการสาธารณะที่ดี*. กรุงเทพฯ: ทิฉีวพี.
- เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา. 2554. “วิสัยทัศน์การพัฒนา เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา.” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.nongthongcity.com/index.php?action=vision> (25 ตุลาคม 2554).
- _____. 2554. *สถิติแสดงรายชื่อหมู่บ้าน และจำนวนประชากร ในเขตเทศบาลตำบลหนองตอง ประจำปี 2553*.
- _____. 2554. *เอกสารแนะนำเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา*. ม.ป.ศ.
- _____. 2554. *เอกสารประกอบการดำเนินงานศูนย์เฝ้าระวังและส่งเสริมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา*. ม.ป.ศ.
- นันท์วัฒน์ บรรมานันท์. 2543. *หลักกฎหมายปกครองเกี่ยวกับบริการสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นันท์นัย ทรัพย์ศิริ และคณะ. 2550. *ประเทศไทยกับการไปสู่รัฐสวัสดิการ*. กรุงเทพฯ: กองแผนงานและสารสนเทศ สำนักงานประกันสังคม.

- บุหพันธ์ ทองกลีบ. 2550. “บทบาทภาครัฐในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร” คุษฎี
นิพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. 2554. “2554 ปีแห่งการสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุไทย.”
[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1293962721&grpid=07&catid=no§ionid=0225
(28 กันยายน 2554).
- ประยูร กาญจนคุล. คำบรรยายกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. 2538.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช. 2551. ประมวลสาระคุดวิชา แนวคิด ทฤษฎี และหลักการรัฐ
ประศาสน-ศาสตร์ (Concepts Theories and Principles of Public Administration) หน่วยที่
1 - 7. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. 2553. สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ:
ทีคิวพี.
- ระพีพรรณ คำหอม. 2549. สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พริกหวาน
กราฟฟิค.
- ริยาภรณ์ สวัสดิ์รักษา. 2544. “การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเพื่อการพึ่งพาตนเอง ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชน
ในเขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาลัยคุต คณะสังคม
สงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรเดช จันทรศร. 2544. การพัฒนาต้นแบบการบริการสาธารณะที่เป็นเลิศ : กรณีศึกษาจากต่างประเทศ.
กรุงเทพฯ: สถาบันมาตรฐานสากลภาครัฐแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการ
ข้าราชการพลเรือน.
- วุฒิสาร ดันไชย. 2544. รายงานวิจัย เรื่อง บทบาทของรัฐในการจัดบริการสาธารณะในระดับจังหวัด
และอำเภอ. กรุงเทพฯ: สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- วุฒิสาร ดันไชย และคณะ. 2547. เวทีท้องถิ่น แนวทางในการสร้างมาตรฐานในการจัดบริการสาธารณะ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. 2549. สวัสดิการผู้สูงอายุ แนวคิดและวิธีการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์.
กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย).
- ศิริพงษ์ อดาว์คุณ อยุธยา. 2552. เอกสารประกอบการสอน 128732 กฎหมายและนโยบายสาธารณะ.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2552. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.

- สุรางค์ ชูโชติรส. 2552. “การพัฒนาบริการสังคมสำหรับคนพิการในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2554. “พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.2546.” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://intranet.nesdb.go.th/aboutUs/devlaw/data/03/law0317-15.pdf> (1 ธันวาคม 2554).
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2545. การสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- _____. 2550. การสำรวจความพิการ พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- _____. 2554. สรุปผลที่สำคัญการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- _____. 2554. “สถิติประชากรและเคหะทั่วราชอาณาจักร.” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://service.nso.go.th/nso/thailand/dataFile/01/J01W/J01W/th/0.htm> (28 กันยายน 2554).
- สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. 2554. “พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546.” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.oppo.opp.go.th/info/pororborTH_46-2-53.pdf (1 ธันวาคม 2554).
- Akintola Akintoye, Matthias Beck and Cliff Hardcastle. 2003. **Public-Private Partnerships Managing risk and opportunities**. UK: Blackwell Science Ltd.
- Avantika Singh and Gyan Prakash. 2010. **Public-Private Partnership in Health Services Delivery A network organizations perspective**. Public Management Review, 12, 6: 829-856.
- David McKevitt. 1998. **Managing in the Core Public Services**. Black well Pub.
- Denhardt, Robert B. and Janet Vinzant Denhardt. 2000. “The New Public Service: Serving Rather than Steering.” **Public Administration Review**. 60(3): 549 – 559: (November - December).
- Denhardt, Robert B. and Janet Vinzant Denhardt. 2007. **The new public service: Service: Serving, not steerig**. (Expanded ed.) Armonk, NY: M.E. Sharpe.
- Norman K. Denzin. 1987. **The research act**. Edition 2nd. New York : McGRAW-HILL Book Company.
- Robert E. Stake. 1995. **The Art of Case Study Research**. London: SAGE Publications.
- Victor Pestoff and Taco Brandsen. 2008. **Co-production: The Third Sector and the Delivery of Public Service**. 1st. New York: Routledge.

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

รหัส	ตำแหน่ง	วันที่สัมภาษณ์
A001	ผู้บริหารเทศบาล	4 ก.ค. 2554, 19 ก.ค. 2554, 9 ธ.ค. 2554
A002	เจ้าหน้าที่เทศบาล	4 ก.ค. 2554, 19 ก.ค. 2554, 8 ส.ค. 2554, 6 พ.ย. 2554, 22 พ.ย. 2554, 15 มี.ค. 2555
A003	ประธานชมรมผู้สูงอายุ	8 ส.ค. 2554, 22 ส.ค. 2554, 7 ก.ย. 2554, 6 พ.ย. 2554, 22 พ.ย. 2554, 15 มี.ค. 2555
A004	ประธานชมรมผู้พิการ	22 ส.ค. 2554, 7 ก.ย. 2554, 22 พ.ย. 2554, 16 มี.ค. 2555
A007	ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)	23 ส.ค. 2554, 8 ก.ย. 2554, 17 ม.ค. 2555
A008	ตัวแทนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.)	23 ส.ค. 2554, 8 ก.ย. 2554, 17 ม.ค. 2555
A009	เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบวก ครก	3 พ.ย. 2554
A010	ตัวแทนจากโรงพยาบาลสวนปรุง	20 ธ.ค. 2554
A011	ตัวแทนจากโรงพยาบาลหางดง	19 ธ.ค. 2554
A012	ผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน	3 พ.ย. 2554, 6 พ.ย. 2554
A013	ผู้พิการในแต่ละหมู่บ้าน	3 พ.ย. 2554, 6 พ.ย. 2554
A014	ผู้ดูแลผู้พิการ	17 ม.ค. 2555, 16 มี.ค. 2555
A015	ประธานกรรมการเครือข่ายองค์กรผู้สูงอายุเชียงใหม่	3 พ.ย. 2554
A016	ประธานมูลนิธิแก้ว – อรุณเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ	20 ธ.ค. 2554

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้ที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

รหัส	ตำแหน่ง	วันที่สัมภาษณ์
A005	ประธานผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน	24 พ.ย. 2554
A006	ผู้ใหญ่บ้าน	24 พ.ย. 2554
A007	ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)	24 พ.ย. 2554
A008	ตัวแทนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.)	24 พ.ย. 2554
A012	ผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน	24 พ.ย. 2554
A013	ผู้พิการในแต่ละหมู่บ้าน	24 พ.ย. 2554

ภาคผนวก ก

รายชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม

รหัส	ตำแหน่ง	เหตุการณ์	วันที่สัมภาษณ์
A001	ผู้บริหารเทศบาล	- อบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิของผู้สูงอายุ	4 ก.ค. 2554
		- การให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุและแจกเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการ	3 พ.ย. 2554
		- การขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุและผู้พิการเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพ	6 พ.ย. 2554
		- เปิดศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุपालาน	9 ธ.ค. 2554
A002	เจ้าหน้าที่เทศบาล	- อบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิของผู้สูงอายุ	4 ก.ค. 2554
		- การให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุและแจกเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการ	3 พ.ย. 2554
		- การขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุและผู้พิการเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพ	6 พ.ย. 2554
		- เปิดศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุपालาน	9 ธ.ค. 2554
A012	ผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน	- อบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิของผู้สูงอายุ	4 ก.ค. 2554
		- การให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุและแจกเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการ	3 พ.ย. 2554
		- การขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุและผู้พิการเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพ	6 พ.ย. 2554
		- เปิดศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุपालาน	9 ธ.ค. 2554
A013	ผู้พิการในแต่ละหมู่บ้าน	- การขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุและผู้พิการเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพ	6 พ.ย. 2554
		- เปิดศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุपालาน	9 ธ.ค. 2554

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรมการสนทนากลุ่ม

